

Eskilstuna efter Dahlbergs Suecia Antiqua et Hodierna.

ESKILSTUNA.

En historisk överblick.

Talrika och betydelsefulla fynd från stenålderns senare period och från bronsåldern bära vittnesbörd om, att den plats, där Eskilstuna nu ligger varit befolkad sedan årtusenden tillbaka. Det är ganska troligt att Eskilstunaortens bebyggelse sträcker sig åtminstone cirka 4.000 år tillbaka i tiden, ty vid denna tidpunkt hade den skandinaviska halvöns jordyta höjt sig så mycket, att de högre belägna trakterna av *Rekarnebygden* kunde befolkas. Rekarne-slätten låg då fortfarande under vatten, och Mälaren var en stor vik av Östersjön. Kullarna och höjdsträckningarna omkring nuvarande Eskilstuna voro då öar och halvöar i strandlinjen. Dalsänkan för Hjälmarens avlopp var uppfylld av en vik, som sträckte sig till nuvarande Skogstorp. Tidpunkten, då havsytan sänkte sig under Hjälmarens nivå, så att fallen vid Skogstorp spärrade vägen för sjöfarten torde ha inträffat ungefär vid stenålderstidens slut omkring 1500 f. Kr. Detta ställe kom då att bliva en viktig förmedlare av samfärdseln samt en betydande handelsplats. Under det kommande årtusendet fortskred emellertid landhöjningen oavbrutet, och vid bronsålderns slut uppstod en ny spärr för sjöfarten vid Tunaforsfallen. Säkerligen funno nu många köpmän det fördelaktigast att bosätta sig där istället. Troligen omkring 500 f. Kr. vid övergången från bronsåldern till järnåldern uppstod den handelsplats, som så småningom skulle utveckla sig till staden Eskilstuna.

Emellertid är det först vid den kristna religionens införande i Sverige, som sagans dunkel börjar skingras, så att man med mera klarhet kan följa utvecklingen av det i Rekarnebygden uppspirande samhället. Vid slutet av järnåldern infaller vikingatiden. Runstenarna från denna tid bära liksom myntfynden vid handen, att Rekarnefolket haft livliga förbindelser med främmande folk genom härnads- och handelståg. De å en del runstenar förekommande korstecknen vittna om kristendomens begynnande inflytande. Rekarnebygden var den första trakt av Sörmland, där kristendomen vann insteg. Ungefär vid mitten av 1000-talet var bygdens invånare till största delen kristnade.

Eskilstuna omtalas vid denna tid under namn av Fors såsom hemvist för Södermanlands apostel, den helige Eskil, vilken skulle komma hit från

Ett å Eskilstuna sockens kyrkogård år 1912 funnet, rikt sirat och märkligt gravmonument från mitten av 1000-talet.

England på 1060-talet samt vid Strängnäs Ijutit martyrdöden, sannolikhet omkring år 1080. Det antages, att Eskilstuna stad erhållit sitt namn efter S:t Eskil.

Sin största betydelse under medeltiden erhöi Eskilstuna genom det därstädes grundade klostret, det första inom stiftet. Klostret innehades omkring 1060 av benediktinermunkar, men torde först efter Eskils död hava börjat uppblomma. Om-sider synes dock klostret hava råkat i förfall och år 1255 finner sig Birger Jarl föranlåten att fördriva benediktinermunkarna samt ombygga klostret och upplåta detsamma till johanniterbröderna. Under deras tid blir klostret synnerligen mäktigt och rikt och ägde vid medeltidens slut de flesta gårdarna i orten.

Under 800- eller 900-talet e. Kr. hade genom den fortgående landhöjningen ännu en ny spärr uppstått för sjöfarten, denna gång vid Thorsharg (Torshälla) och där uppkom då en ny handelsplats. Utan klostret hade för visso Eskilstuna överflyglats av Torshälla. Ännu under 1000-talet torde handeln och sjöfarten haft fast fot i Eskilstuna, men ju mer landet höjdes och Mälaren sjönk, desto mindre åtkomlig blev Eskilstuna åtledes från Mälarens vattensystem. Handeln och sjötrafiken togo då så småningom andra vägar. Det kan därför tänkas, att Torshälla, som nu låg bekvämare till för sjöfarten, i slutet av 1100-talet eller några årtionden senare övertagit Eskilstunas roll som hamn- och handelsplats.

Men Eskilstuna bibehöll dock på grund av sitt centrala läge sin ställning som Rekarnebygdens huvudort. Troligen fick det likväl genomleva någon period av tillbakagång i och med det att biskopsborgen föll och blev tom och stiftssätet överflyttades till Strängnäs.

Men så börjar då klostrets glanstid, och Eskilstuna blir nu en klosterstad och får helt sin särprägel av klostret. År 1231 stadfästes klostret av påven och från denna tid börjar platsen benämnas Eskilstuna. Namnet förekommer första gången i en urkund år 1266, då Birger Jarl förärrar klostret en ansenlig jorddonation. Rörande klostrets verksamhet finnes i arkiven ett stort antal brev och handlingar, som visa, att detta kloster utvecklats och verkat på ungefär samma sätt som de flesta andra kloster. Genom skänker såsom dyrbarheter och egendomar blev klostret oerhört rikt och mäktigt. De flesta egendomar i trakten av Eskilstuna hörde vid medeltidens slut under klostret.

Mot slutet av medeltiden råkade klosterlivet här, som på flera andra platser i förfall, och genom Gustaf Vasas reformation slutar klostrets verksamhet.

Redan samma månad år 1523, som Gustaf Vasa i Strängnäs korades till Sveriges konung utfärdade han ett öppet brev till kyrkorna och klostren i riket med befallning, att därur må uttagas monstranser, kalkar och däri befintliga klenoder samt runt mynt. Av "Eskelstuna och Fors körkio" uttogos 200 mark lödiga. Samma år krävde konungen för rikets ekonomiska upphjälpande en ny gård till vilken klostret här erlade 100 mark silver. Klostrets dagar voro nu snart räknade. Några år därefter nödgades Johanniterna lämna sina i sekler innehavda jordbesittningar, vilka sedan på 1550-talet ingingo i Gustaf Vasas kungsgård här, Eskilstuna gård, i sinom tid benämnd kungsladugården. Vart alla munkarna togo vägen, vet man icke. Känt är emellertid att den siste priorn blev kyrkoherde i Vingåker.

Och klostrets sista öden? Därom vet man ej heller mycket. Vissa äldre forskare uppgiva att teglet i klosterbyggnaderna skulle bortförts för uppbyggandet av Gripsholms slott, som invigdes år 1544, men detta motsäges av en del omständigheter. Troligare är då, att teglet förts till Stockholm. Nu finns inget kvar av klosterbyggnaden, man vet ej ens hur klostret sett ut. Endast några obetydliga rester av grundmurarna finnas kvar under Kloster-gatan och i jorden till stadsträdgårdsmästarebostället.

Ett nytt tidsskede ingick för Eskilstuna med tillkomsten av det av Gustaf Vasa uppförda slottet. Denne konung hade vid flera tillfällen besökt staden och bott i klostret. Vid 1500-talets mitt övertog Gustaf Vasa själv den sedan åtskilliga år bortförlänta kungsgården och påbörjade snart därefter slottsbygget. Det uppfördes delvis på den gamla klostergrunden.

Gustaf Vasa vistades ofta på "Eskilstuna huus", ehuru det ej blev fullt färdigbyggt under hans tid. Kronoräkenskaperna visa nämligen, att byggnadsarbetet även fortgått i Carl IX:s dagar och då huvudsakligen under hans hertigtid.

I von Dalins Svea Rikets historia omtalas, att Gustaf Vasa emottog sin son Johan vid dennes återkomst från England på Eskilstunahus. På detta slott föddes år 1568 hertig Johans dotter prinsessan Anna och Carl IX:s första gemål avled här år 1589. Carl IX sammankallade även år 1596 ett möte hit bestående av borgerskapet från Köping och Arboga samt allmogen från närmaste häraderna för att dryfta de Sigismundska oroligheterna.

Carl IX visade i övrigt ett mycket stort intresse för Eskilstuna. Stället blev en huvudort för hans ekonomiska verksamhet och redan år 1606 förordnade han, att en "handtwärckstadh" här skulle byggas. För detta ändamål lät han uppmäta och utdela tomter och anslog även några bondgårdar i närheten "medh all sin åker och äng", vilka fördelades mellan de olika stadstomterna. Han lät även införskrika en del hantverkare såsom "vandtmakare och hammarsmedler".

Eskilstuna slott enligt Dahlbergs Suecia Antiqua et Hodierna.

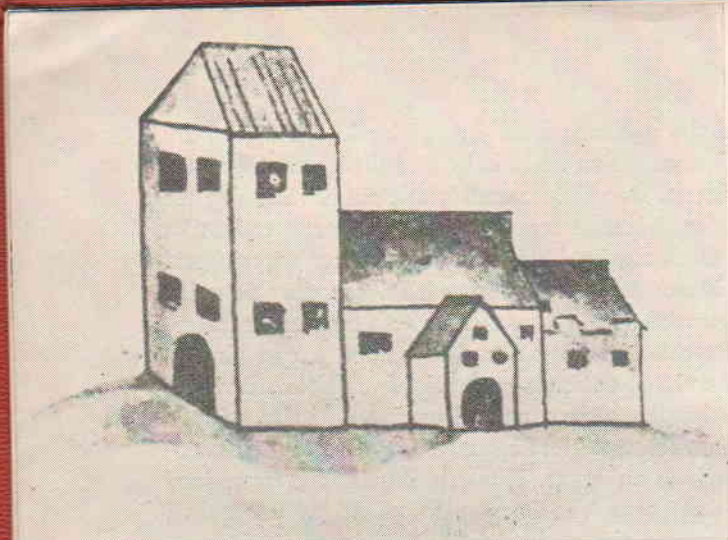
Eskilstuna slott och Carl IX:s hertigdöme övergick vid hans död till hans yngre son Carl Filip. Dennes tidiga död hindrade fullföljandet av hans plan att bosätta sig här på slottet. Den siste, som förlade sin hovhållning till slottet var Carl X Gustaf. Den följande regenten Carl XI torde endast ha gästtat slottet på genomresa till Kungsör. Under denna konungs regeringstid råkade slottet ut för en vålded och förbrändes i grund. På grund av de svåra tiderna funnos inga penningmedel tillgängliga för slottets omedelbara återuppbyggande och när efter Stockholms slotts brand teglet i ett par av längorna bröts upp för att användas vid detta slotts reparation, var Eskilstunaslottets öde beseglat. Några årtionden senare nedbrötos även de återstående längorna och de sista resterna av slottsteglet kommo till användning på 1860-talet, då stadsdelen Norr började anläggas. Numera finnas icke ovan jord några lämningar kvar efter den forna Vasaborgen. På en del av den gamla slottsgrunden har under en senare tid ett vackert folkskolehus blivit uppfört. En sten rest å skolgården bärande inskriptionen: "Här låg Eskilstuna slott, av vålded förstört 1680", vittnar för nya släkten om den minnesrika plats, varå skolan står.

När Eskilstuna började räknas som stad, saknar man kännedom om. Det är möjligt att samhället betraktades som stad redan på S:t Eskils tid, då det var biskopsdöme och hade två kyrkor. I handling rörande klostret från början av 1300-talet nämnes Eskilstuna som stad (villa) och i varje fall ägde ju Eskilstuna betydande förutsättningar för att vara ett medeltida stadssamhälle. Något i administrativt och rättsligt avseende från kringliggande landsbygden skilt område torde dock samhället vid denna tidpunkt ej ha varit och några från denna tid bevarade stadsprivilegier har man ej heller funnit.

Man får ej heller göra sig allt för överdrivna föreställningar om den tidens Eskilstuna, allra helst som Torshälla under tidig medeltid fått vind i seglen och allvarligt tävlade med sitt grannsamhälle om ortens kommersiella rörelse. Eskilstuna var säkerligen endast en helt liten stad och bestod av små, låga stugor å ömse sidor av Köpmangatan, som då var en enkel vanlig bygata. Befolkningen, som endast uppgick till några hundratal personer försörjde sig till stor del på jordbruk.

Då slottet kom till och trakten blev fatburslän, började en ny period av utveckling för staden. Dess folkbestånd som köpstad underlättades avsevärt genom tillkomsten av Eskilstuna kanal, den sjöförbindelse mellan Mälaren och Hjälmarens, som tillkom åren 1596—1610 på initiativ av Carl IX. Kanalen blev dock genom bristande underhåll snart förfallen och var redan på 1650-talet obrukbar.

Redan i det föregående är det nämnt om Carl IX:s kraftiga ingripande för att skapa Eskilstuna till en betydelsefull hantverksstad och genom konungens åtgöranden började såväl i Eskilstuna som vid strömfallen ovanför ett industriellt liv att sjuda. Men Carl IX dog och de ständiga krigen hämmade samhällets utveckling. För Eskilstuna inträdde nu en nedgångsperiod. Gustaf II Adolf hade föga intresse och tid för staden och den därpå följande förmyndareregeringens likgiltighet för samhällets utveckling höll på att bliva ödesdiger för Eskilstunas fortbestånd som stad. Alla rättigheter

Fors kyrka på 1640-talet.

överfördes på Tunafors bruk för att därmed privilegiera arrendatorn av kronans hammarsmedja där. Samhället kallades nu också under tre decennier oftast för Tunafors stad. Eskilstuna hantverkare förlorade också den skattefrihet, som den hitintills åtnjutit. Några verkliga stadsprivilegier synes för övrigt Eskilstuna ännu ej ha erhållit och platsen nämnes ofta som en by, som Torshälla stad tagit under sig. Sannolikt är även, att Torshälla borgare icke med särdeles blida ögon sågo det i dess närhet uppväxande nya stadssamhället. Emellertid ville ej Eskilstunaborna finna sig i beroendet av Torshälla, utan anhöllo år 1643 om ändring härutinnan, men utan resultat. I stället förordnades, att Eskilstuna skulle läggas till Torshälla och lyda under dess domvärjo. Fyra år senare förbjöd drottning Kristina bönderna att resa till Eskilstuna med sina varor, utan skulle Eskilstunaborna tillhandla sig allt inom Torshälla portar.

Länge dröjde det emellertid ej, förrän bättre tider började randas för Eskilstuna. Dess fördelaktiga läge vid stor vattuled och flera strömfall synes hava kommit Carl X Gustaf att uppmärksamma platsen som lämplig manufakturort. Den 21 juli 1654 är en synnerligen viktig dag i Eskilstuna stads historia, för då utfärdade konungen privilegium för borgaren i Riga Reinholt Rademacher att vid vattenfallen i Eskilstuna anlägga ett manufakturverk för järn-, stål- och kopparförädling och det är till stor del genom Rademacher, som grunden lägges till Eskilstunas numera så kända industri. Rademacher bodde vid denna tid i Livland, där han vid Kexholms skans uppsatt ett liknande manufakturverk. Störd av kriget, beslöt han att med sina arbetare och manufakturer överflytta till Sverige och på sommaren år 1656 ankom Rademacher till Eskilstuna åtföljd av fyrtio huvudsakligen från Tyskland införskrivna smeder med deras familjer, omkring 150 personer. Ett nytt privilegiebrev av den 15 maj 1658 tillförsäkrade Rademacher och hans "participanter" ytterligare förmåner, vilka även omfatta stadsprivilegier för Eskilstuna. Härmed var Torshällas herravälde över Eskilstuna för alltid brutet, men på grund av städernas närhet till varandra kom dock ett visst samband att fortfarande äga rum. Sålunda hade de tidvis gemensam borgmästare, ett band, som fullständigt bröts år 1833.

Fors kyrka i närvarande tid.

Emellertid påbörjades år 1656 uppförandet av de Rademacherska verkstäderna å anvisat område enligt ny uppgjord stadsplan. Enligt denna voro kvarteren mellan torget och Tullgatan avsedda för själva manufakturverket och smederna medan området mellan torget och ån längs gamla staden — sedermera kallat Nystaden — avsågs för övriga till verket hörande hantverkare och affärsmän. Å nedre delen av manufakturverksområdet — vid nuvarande Rademacher- och Hamngatorna — uppfördes de första åren nitton smedjor. Arbetarstammen utgjordes av tyskar, valloner, finnar och svenskar. De båda sista grupperna voro till verket kommenderade soldater. Rademachers underlydande uppgingo till 200, familjerna inberäknade. Verkets flesta inrättningar förlades i övrigt till sju små holmar i ån. Högst betydliga voro de privilegier och understöd som beviljades Rademacher, för att han skulle uppdriva smidesmanufakturen och bl. a. beviljades han tillverkningsmonopol under tjugo års tid. Med varmt intresse omhuldades verket av Carl X Gustaf och efter honom förmyndareregeringen, men på grund av penningknapphet och oroliga tider kunde man ej fullfölja den ursprungliga planen beträffande verkets utbyggande. Ej heller kunde Rademacher få beräknad avsättning för de tillverkade smidena. Han klagar en gång i en inlaga till regeringen, att han på Eskilstuna manufakturverk förlorat hela sin i Livland intjänta förmögenhet. Rademacher dog år 1668. Han fick sin gravplats i Torshälla kyrka; änkan hade ej råd till inlösen av gravplats i hemstadens kyrka.

Det Rademacherska manufakturverket råkade efter grundläggarens död i förfall och indrogs för skuld till kronan. År 1688 uppläts verket till Reinhold Poort, Rademachers måg och dennes kompanjon Herman Dassau och under den sistnämndes ledning synes brukets verksamhet ha uppblomstrat. Åtskilliga nya verkstäder uppföres, så att antalet vid denna tid utgör 47. Sedan verket därefter några gånger bytt ägare övertogs det år 1739 av brukspatronen Fredrik Rothoff och dennes broder Lorentz Ridderhoff. Dessa lyckades år 1749 av regeringen utverka, att manufakturverket skulle "såsom liggande på landet för sig självt" lyda under bergstings- eller härads-

rätten, allt efter tvisternas beskaffenhet. Härigenom blev manufakturdistriktet för en tid framåt i administrativt hänseende skilt från staden. Den till manufakturverket anslagna byggnadsjorden blev till större delen lig- gande obebyggd samt utgjorde nära hundra år ett bittert tvistefrö mellan stadens borgare och verkets innehavare, vilka båda gjorde anspråk på och jämväl ömsevis innehade jorden. Genom en år 1756 ingången förlikning uppgjordes emellertid, att ägarna av manufakturverket skulle få besitta vad som låg väster om en vid Fristadstorget dragen linje, ungefär överens- stämmande med nuvarande Gymnastikgatan och vad som var beläget å andra sidan om linjen tillerkändes Eskilstuna stad.

Man kan alltså icke säga att ägotvisten särskilt förmånligt utfallit till stadens fördel. Vid denna tidpunkt ser det också ganska mörkt ut för Eskilstunas framtid. De lysande förhoppningar, som knutits till Rade- macherska industrianläggningen hade grusats och verket låg till största de- len nere. Liten och oansenlig tedde sig även staden med sina små envånings- hus av trä, mestadels täckta med torv och bräder och antalet invånare upp- gick vid 1762 års ingång endast till 291 personer.

Men bättre tider skulle komma. År 1770 återköptes av kronan större de- len av den mark, som upplåtits till Rademacher, för att på helt nya grunder läggas till Eskilstuna stad och med densamma förenas till en samfälld fri- stad för arbetare uti järn- och stålmanufakturen. I och med Fristadens tillkomst kunde tillverkningen grundas på fri tävlan mellan alla yrkesidkare. Genom en kunglig förordning av den 16 april 1771 blev det in- och utländska arbetare i järn-, stål- och metallförädling tillåtet att, med åtnjutande av alla borgerliga rättigheter, nedsätta sig å fristadsområdet och där idka sin han- tering, fria från skråordningar, tull och utskylder. Det var alltså stora oppoffringar som gjordes från det allmännas sida för att främja metallin- dustrien, men verkan härav uteblev ej. Industrien började åter att upp- blomstra och inom fristadsområdet uppstodo snart nya verkstäder vid sidan av de äldre smedjorna. Även övrigt hantverk samt handel började förete större livaktighet.

Genom Fristaden uppstod en tredje stadsdel, omfattande området mel- lan Nystaden och nuvarande Tullgatan. Med undantag av justitiemål lydde Fristaden icke under den egentliga stadens magistrat, utan stod under in- seende av en särskild direktör. År 1824 tillsattes dessutom en särskild di- rektion gemensam för Fristaden och Carl Gustafs gevärsfaktori (gamla Rademacherska verket). De första fristadsdirektörerna voro bergsråden Samuel Schröderstierna, fristadsinrättningens upphovsman, och Sven Rin- man. Under den sistnämndes direktörstid tillväxte Fristaden betydligt. Vid hans död, år 1792, hade det årliga tillverkningsvärdet vuxit till en halv miljon daler kopparmynt.

År 1833 utvidgades fristadsprivilegierna till att gälla även för gamla staden, varefter de dittills i viss mån skilda samhällena sammanfördes till att utgöra ett samhälle, benämnt Eskilstuna Fristad. Samtidigt fick staden åter egen borgmästare och blev därmed helt oberoende av Torshälla.

Genom smidesindustriens uppblomstring växte arbetstillgången och be- folkningen ökades; år 1833 uppgick invånarantalet till cirka 3.000 personer.

Härigenom uppstod behov av ytterligare jord för stadens utvidgande. Redan 1831 upplät kronan en del av gamla Kungsladugården och år 1861 upplät kronan ytterligare ett område och stadsdelen Norr tillkom. Fem år därefter var Nybron färdig. Vid denna tid omreglerades staden, så att Fristaden och Nystaden sammanslogos till stadsdelen Väster. Av Gamla staden samt då förvärvade delar av Kungsladugården bildades stadsdelarna Söder och Norr. Benämningen Eskilstuna Fristad upphörde år 1879, då det ännu gällande reglementet för staden Eskilstuna utfärdades.

Efter storindustriens intåg på 1880-talet skedde stadens tillväxt ännu hastigare. År 1890 hade folkmängden stigit till över 10.000 personer. Stadens hela område utgjorde vid denna tid endast 167 har. Till följd av detta begränsade utrymme samt behovet av bättre och billigare bostäder för den alltjämt växande arbetarebefolkningen började byggnadsverksamheten nu söka sig utom stadsområdet. På den s. k. Västermarken i Fors socken uppstod Nyfors municipalsamhälle och i Klosters socken började en ny stadsdel uppväxa åt Tunaforshållet. De flesta av dessa nya samhällens invånare hade arbete och inkomst i staden, varför det i såväl skattehänseende som även ur flera andra synpunkter var önskvärt, att de tillhörde staden. År 1905 hade Nyfors en befolkning som uppgick till ej mindre än 6.525 personer.

Den 1 januari 1907 inkorporerades hela Fors socken och Klosters socken med Eskilstunastaden. Därmed blev stadens folkmängd på en gång fördubblad och uppgick till cirka 27.000 personer. Ytvidden ökades till 8.572 har och Eskilstuna blev för en tid framåt Sveriges största stad till ytvidden. Hand i hand med denna yttre utveckling, har staden varit mycket noga med att skaffa allt som tillhör ett välvärdat samhälle som sociala välfärdsinrättningar, samhällsnyttiga institutioner etc.

GAS- OCH ELVERKEN.

Gas- och elektricitetsverken äro förenade i en gemensam organisation och sortera närmast under Belysningsstyrelsen.

Huvudkontoret är beläget i verkens fastighet, Drottninggatan 10, vilken inrymmer å nedre botten uppbörds- och utställningslokaler samt kontor och lager för elektricitetsverkets installationsavdelning. Vån. 1 tr. upptages av den kamerala avdelningen för gas- och elektricitetsverken samt den elektriska mätareavdelningen. I våningen 2 tr. upp återfinnes elektricitetsverkets tekniska avdelning jämte tjänsterum för direktören och gas- och elverkens driftsjörför.

Då utvidgade lokaler för ovannämnda mätareprovningsrum samt lokaler för demonstrationer och föreläsningar äro erforderliga, är frågan om utvidgning av kontorsfastigheten under utredning, och vore det meningen, att den nya byggnaden skulle anslutas till den äldre och omfatta hörnet av Drottning- och Kungsgatorna.

Gasverkets anläggningskostnad uppgick vid 1937 års slut till 2,7 milj. kronor och motsvarande kostnad för elverket till 3,2 miljoner kronor. Om-

Modern industribyggnad i Eskilstuna. A.-B. C. E. Johansson.

Eskilstuna näringsliv.

Eskilstuna liksom de flesta övriga orter har grundlagts på en plats, där vissa naturliga betingelser förefinnas att en bofast befolkning skall kunna livnära sig. Genom Rekarnebygden framflyta för orten betydelsefulla strömdrag, som i sitt övre lopp kallas Hyndevadström, därefter Eskilstunaån och slutligen Torshällaån och som utgör sjön Hjälmarens avlopp i Mälaren. Enligt vad den geologiska forskningen visar oss uppstod ungefär 500 f. Kr. på grund av den fortgående landhöjningen ett vattenfall vid Tuna. Vid denna tidpunkt voro vattendragen ofta nog de enda medlen för att kunna forsla varor och då den spärr som uppkommit genom fallet vid Tuna naturligtvis försakade omlossning av de transporterade varorna är det lätt förståeligt att en del människor bosatte sig här för att vara behjälpliga med lossning samt försälja varor till de resande. Platsen blev säkerligen även snart utgångspunkt för de flesta vattentransporterna från den omkringliggande orten.

Ganska tidigt torde platsen blivit ett centrum för religiös kult och detta förhållande fortsatte även sedan kristendomen införts i landet. Södermanlands förste biskop nedslög här sina bopålar för en tid och detta bidrog naturligtvis i hög grad att öka platsens anseende och tydligt är, att staden skulle förkovras och tilltaga i betydenhet genom det stora kloster, som uppfördes här. Ja, man kan utan överdrift säga, att klostret snart blev Eskilstuna viktigaste nerv. Ännu under 1000-talet torde handeln och sjöfarten haft fast fot i Eskilstuna, men ju mer landet höjdes och Mälaren sjönk, desto mindre åtkomlig blev Eskilstuna båtledes från Mälarens vattensystem. Vid denna tidpunkt uppstod en ny spärr i ån, nämligen vatten-

fallet vid Torshälla och här bildades en ny kommunikations- och handelsplats som snart distanserade Eskilstuna.

Utan klostret skulle Eskilstuna troligen med tiden alldeles överflyglats av Torshälla. Munkarna voro vid den tiden mycket dugliga män och många av den hade varit i utländska klosterinrättningar och inhämtat betydande kunskaper i olika ämnen. De anlade vägar, lärde bönderna bättre metoder att bruka jorden, fiska och jaga, bygga hus och slöjda. Från klostret utgick tanken på den första kalkugnen, likaså kunskapen att bränna tegel och därmed uppföra tempel, slott och andra byggnader. Ett tegelbruk uppfördes av munkarna norr om Klosterbacken, varifrån material bl. a. till slottsbygget erhöles. De voro även de första, som industriellt utnyttjade vattenfallet vid Tuna, ty den första kvarnen och den första smedjan torde ha byggts av munkarna.

Det är tydligt, att klostrets indragande vid reformationen skulle vålla Eskilstuna ett stort avbräck. Ett nytt tidsskede ingick emellertid för staden med tillkomsten av det av Gustaf Vasa uppförda slottet. En hel del byggnadsfolk drogos naturligtvis till platsen vid byggandet av slottet och ortens anseende höjdes givetvis betydligt därav, och Gustaf Vasa och sedermera Carl IX, tidvis höllo sina hov på slottet, sedan detta blivit färdigbyggt.

Gustaf Vasa inlade också intresse att få i gång en industriell rörelse i Eskilstuna. För manufakturindustri hade staden ett efter dåtida förhållanden jämförelsevis gynnsamt läge, dels med hänsyn till råmaterialtillförseln från närliggande bruk och från Bergslagen och dels med hänsyn till de färdiga varornas vidare befordran sjöledes på Mälaren och Hjälmaren. Såväl inom samhället som strax utanför detsamma vid Tunafors och längre bort vid Hyndevad fanns dessutom riklig vattenkraft att tillgå.

Manufakturindustrien i Sverige torde ha kommit ganska sent i gång, detta särskilt beroende på lübeckarnas övermakt över svenska näringslivet, men sedan detta övervåld brutits i mitten av 1500-talet, började snart en inhemsk manufakturindustri att uppspira.

Gustaf Vasa utvecklade en livlig verksamhet i avseende på hammarsmedjors anläggande i Sverige, och även vid Eskilstuna ström blevo sådana inrättade.

Ännu mera än Gustaf Vasa inlade emellertid Carl IX förtjänst om Eskilstunaindustrien. Dess fortbestånd som köpstad underlättades även avsevärt genom tillkomsten av Eskilstuna kanal, den sjöförbindelse mellan Mälaren och Hjälmaren, som tillkom åren 1596—1610 på initiativ av Carl IX. Staden blev nästan en huvudort för denne konungs ekonomiska verksamhet och år 1606 förordnade han "att der en Handwäreckz stad skulle byggias". Vapensmeder och annat "ämbetsfolk", som han lät inkalla, erhöles enligt kungliga brev av 1608 och 1610 fria tomter samt åtskilliga andra förmåner.

Efter Carl IX:s död inträdde emellertid en nedgångsperiod för Eskilstuna. Dels hämmades dess utveckling av de ständiga krigen och dels visade sig de kommande regeringarna ganska likgiltiga för stadens fortbestånd.

Det kom dock snart en annan tid för Eskilstuna. När Karl X Gustaf blev konung blev det bättre. Under hans regeringstid grundades det för stadens

utveckling så betydelsefulla Rademacherska manufakturverket. Grundaren av detta var den livländske fabrikanten Reinholt Rademacher, som dessförinnan med hjälp av 70 mästare från staden Zittern i södra Tyskland drivit manufakturverk på Kexholms skans i Livland. År 1654 erhöi Rademacher privilegium att i Eskilstuna anlägga ett manufakturverk för tillverkning av zitterska, jülichska och laucherska arbeten såsom allehanda knivar, synålar, saxar, stakar, sporrar, verkjärn, pistolpipor etc. Rademacher och hans medintressenter tillerkändes i övrigt en hel del betydande förmåner.

På sommaren 1656 anlände Rademacher till Eskilstuna med 40 mästare och nu anlades de låga, efter tyskt mönster uppförda smedjorna vid Rademachergatan, liksom även en del smidesverk å holmarna vid nuvarande gevärsfaktoriet. Arbetarstammen utgjordes av tyskar, valloner, finnar och svenskar. De båda sistnämnda var till verket kommenderade soldater, som där, emot vanlig sold, fingo tjänstgöra i fem års tid för att lära sig "Rademacheri".

Med varmt intresse omhuldades verket av Carl X Gustaf och efter honom förmyndareregeringen och regeringarna tillmötesgick gång på gång Rademachers önskingar. Vid denna tidpunkt höjdes höga klagomål, att landet måste importera de både dåliga och dyra utländska järnarbetena och man avsåg nu att Eskilstuna skulle bli en huvudort för tillverkning av inhemsk manufaktur. Stora förhoppningar voro tydligen fästa därvid.

Trots det stora intresset och de betydande privilegierna lyckades det ej innehavarna, att med framgång driva manufakturen, vare sig orsaken nu låg i det allmänna ekonomiska tillståndet, i trög försäljning till följd av benägenhet för utländskt kram eller i brist på förmåga att leda det hela. Det tyckes, som den finare smidesindustrien liksom fabriksindustrien i övrigt endast med svårighet kunde slå rötter i vårt land.

Verken uppnådde visserligen en viss grad av blomstring, men de nådde aldrig till den utveckling, som från början var tänkt. Utan överdrift torde man dock kunna nämna Rademacher som grundläggare av Eskilstunasmidets anseende.

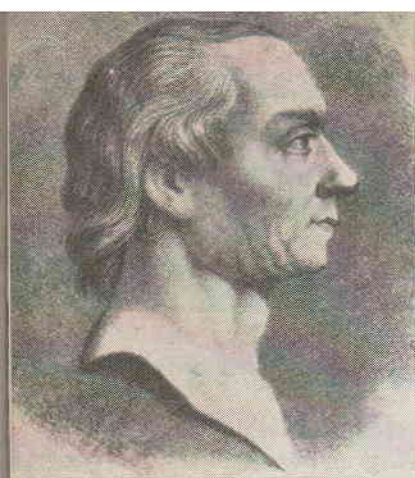
Efter Rademachers död år 1668 råkade manufakturverket i förfall och till följd av bankskuld indrogs verket först till kronan och från den tiden kallades det Karl Gustafs stads manufakturverk. Man hoppades emellertid fortfarande på att verket skulle kunna uppdrivas till större betydelse och därför överlämnades det år 1688 till Rademachers måg Reinhold Poort och dennes kompanjon Herman Dassau, vilka fingo åtnjuta ungefär samma rättigheter och förmåner som Rademacher erhållit för verkets bedrivande. Dassau blev företagets egentlige ledare och under dennes ledning uppnådde verket ett ej obetydligt uppsving. Till de 19 verkstäder, som förut voro inrättade på allmän bekostnad uppförde han nu med egna medel 28 stycken nya. Efter Dassaus död år 1714 leddes bruket av sonen Johan Dassau, vilken på 1700-talet transporterade verket på räntmästare Lagersparre, var-efter det för andra gången måste återtagas av kronan för skuld. År 1734 överläts verket till den polska överstinnan Anna Woynarowska för skuld som Karl XII ådragit sig vid sin vistelse i Turkiet. Redan år 1731 hade

överstinnan Woynarowska erhållit det förut i korthet omnämnda Tunafors bruk som avbetalning på skulden. Detta för stadens utveckling betydelsefulla bruk, som ledde sitt egentliga ursprung från klostertiden tillhörde i senare hälften av 1600-talet familjen Lohe, men blev vid Carl XI:s reduktion "Kronan förbehållet".

År 1739 överlät överstinnan Woynarowska manufakturverket till patron Fredrik Rothoff och år 1749 försålde han Tunafors bruk till brukspatron Johan Lars Hallenius, vilken år 1752 erhöll tillstånd, att där anlägga ett järn- och stålmanufakturverk till förfärdigande av allehanda smiden och polerade arbeten.

På mitten av 1700-talet funnos sålunda i Eskilstuna två efter dåtida förhållanden jämförelsevis betydande manufakturverk. På grund av konkurrensen mellan dessa träffades år 1754 en överenskommelse om viss arbetsfördelning, varigenom även yrkesskickligheten i varje arbete skulle främjas. Carl Gustafs stads verk sysselsatte på 1750-talet minst ett 80-tal man inklusive gesäller och lärlingar och Tunafors tidvis ända till 140 man.

Penningknapphet och minskad byggnadsverksamhet orsakade emellertid försämrad marknad för manufakturvaror, varför det år 1766 blev nödvändigt för bägge verken att avskeda en hel del arbetare. Det såg nu en tid ganska mörkt ut för Eskilstuna, men ljusare tider skulle ånyo komma. Mynigheterna synes omsider hava insett, att det sätt, varpå man hittills sökt få smidesindustrien i gång, icke var det rätta. År 1770 återköptes av kronan större delen av den mark, som upplåtits till Rademacher, för att på helt nya grunder läggas till Eskilstuna stad och med densamma förenas till en samfällid fristad för arbetare uti järn- och stålmanufakturen. Inrättandet av Eskilstuna fristad var av genomgripande betydelse för staden. Förtjänsten av Fristadens tillkomst tillfaller Samuel Schröder (adlad Schröderstjerna). Genom långvariga utländska studier hade Schröderstjerna skaffat sig ingående kunskaper i järn- och ståltillverkningen samt dess försäljningsmetoder. Genom en år 1771 utfärdad kungörelse erhöll fristaden sina fri- och rättigheter. Schröderstjerna utnämndes till dess förste direktör och han blev den som fick taga hand om inrättningens igångsättande. In- och utländska arbetare i metallförädling fingo nu tillåtelse att nedsätta sig här och idka sin hantering, fria från skråordningar, tull- och personliga kronoutskylder, varjämte de erhöillo fria byggnadsplatser, där det ålåg dem att uppföra verkstäder. Det var alltså betydande upppoffringar, som gjordes från det allmännas sida för att främja manufakturmidet och verkan uteblev icke. Förutsättningarna blevo nu lika för alla och under den fria konkurrensens hägn började smidesindustrien åter att uppblomma. Samtidigt växte företagsamheten på andra områden. Handel och hantverk började förete större livaktighet. År 1781 fanns i staden 60 mästare fördelade på 25 "ämbeten". För underlättande av fristadstillverkningarnas avsättning grundade år 1773 direktör L. E. Hallenius ett s. k. "Fristads Handels Contoir", som genom vidsträckt handel över hela riket spred en vittgående kännedom om produkterna. Schröderstjerna avled år 1779 och efterträddes av Sven Rinman, under vilkens direktörstid Fristaden ytterligare tillväxte. År 1797 utgjorde antalet fristadsmästare 109 och år 1801

Sven Rinman.

hade antalet vuxit till 142, Bland kända Fristads-mästare från denna tid kunna nämnas *Ståhlberg, Heljestrand, Backlund, Forsbom, Svalling* och *Hedengran*. År 1812 inköpte staten återstoden av Carl Gustafs stads manufakturverk och där anlades år 1814 det Statens Gevärsfaktori, vilket i starkt utvecklad skala ännu finnes i drift där. 1800-talets första hälvt utmärker sig dock ej för någon blomstring på manufakturindustriens område, snarare får man nog tala om ett visst betryck. Detta förhållande torde hava berott framför allt på den överväldigande konkur-

rensens med ofta underhålligt utländskt smide, mest tyskt, som var försett med engelsk stämpel för att underlätta försäljningen. En annan bidragande orsak var de dåliga kommunikationerna samt brist på yrkeskunnighet hos smederna. Smidesarbetarnas moral och levnadssätt stod vid denna tidpunkt även på en mycket låg ståndpunkt och det gick t. o. m. så långt, att en stor del av arbetarna genom djup skuldsättning till sina husbönder blevo ett slags livegna hos dessa och blevo en handelsvara fabrikanterna emellan. Det dröjde ett gott stycke över 1800-talets mitt, innan den stigande upplysningen och den organiserade arbetarrörelsen hunnit få till stånd några ingående förbättringar i arbetarnas levnadsförhållanden.

Genom olika åtgärder förbättrades så småningom manufakturindustrien. Ett märkesår i stadens industrihistoria är år 1832, då Johan Theofron Munktel grundade sin mekaniska verkstad. Anläggningen var till en början anspråkslös, men tillväxte snart i betydenhet. Den utövade ett gott inflytande på järn- och metallförädlingen i staden genom det föredöme den gav i utökad användning av goda verktyg och mekaniska hjälpmedel vid fabrikationen. År 1835 utvidgades Fristaden genom att kronan utan avgift, men mot underhållsskyldighet ställde ett sliphus samt två räckhammare till stadens disposition.

Egentligen först på 1870-talet började den storindustriella utvecklingen göra sig märkbar i Eskilstuna. Kommunikationerna förbättrades. Resurserna ökades. Nu började även Eskilstunafabrikenas varor vinna världsrykte. De forna smederna blevo nu fabrikanter, och den förut hantverksmässiga tillverkningen försvann alltmera. Modernt utrustade fabriker började uppstå i de gamla smedjornas ställe, och vid sidan om vattenkraften kom ångkraften och därefter elektriciteten allt mera i användning. Arbetsfördelningen och specialiseringens principer blevo alltmera genomförda, handarbetet ersattes med maskinarbete, och hand i hand därmed följde massproduktion. Antalet industriella företag steg också med hög fart;

Johan Theofron Munktel.

Överdirektör C. E. Johansson, uppfinnare av det världsberömda mättsystemet och ledare för det stora industriföretaget A.-B. C. E. Johansson.

år 1880 var antalet ca 70 och hade år 1900 stigit till det dubbla. År 1938 uppgick antalet industrier till ca 200 som sysselsatte ca 10.000 arbetare.

Även i den lilla grannstaden Torshälla, som nära nog är helt sammanvuxen med Eskilstuna finnas en del livaktiga industriföretag i metallbranschen.

De i Eskilstuna och dess omgivningar tillverkade industriprodukterna försäljas till stor del av i Eskilstuna befintliga stora affärshus bland vilka märkas: *Eskilstuna Järnmanufaktur A.-B.*, som till stor del även säljer egen produktion, *A.-B. Eskilstunamagasinet* och *A.-B. E. Hellstedt & Co.*

Det har fordrats betydande uppoffringar från det allmännas sida och stor företagsamhet och framåtanda hos enskilda för att föra fram Eskilstunaindustrien till dess nuvarande ståndpunkt. Denna industri är nu en av landets främsta tillgångar och i namnet Eskilstuna ligger en betydande "good will". Man behöver bara erinra om sådana namn som *Munktelis*, *Järnbolaget*, *C. E. Johansson*, *Bergs* m. fl., vilka äro välkända över hela världen.

Det är detta goda rykte samt stadens yrkesskickliga arbetarstam, som alltjämt skapa de bästa förutsättningar för de industriella företagens trivsel och framgångar.

Här nedan följer kortfattade skildringar över stadens olika industri-, hantverks- och distributionsföretag. Uppgifterna äro inhämtade från tillgängliga arkiv och uppslagsböcker samt från firmorna själva:

Exteriör.

METALL- & MEK. VERKSTÄDER.

NILS B. ANDERSSONS VAGNMAKERI

GREDBY. ESKILSTUNA.

År 1924 grundades ovanstående firma av fabrikör Nils B. Andersson, som då startade en verkstad för tillverkning av bilkarosserier. Dessutom utföras alla slags reparationer för bilkarosserier samt smides- och svetsningsarbeten, för vilket en särskild avdelning är inredd.

Firman, som år från år ökat i omfattning, har leverans av karosserier till så gott som samtliga bilfirmor i Eskilstuna samt dess omnejd. Firman räknar även ett stort antal enskilda till sina kunder. Verksamheten sysselsätter omkring 12 man.

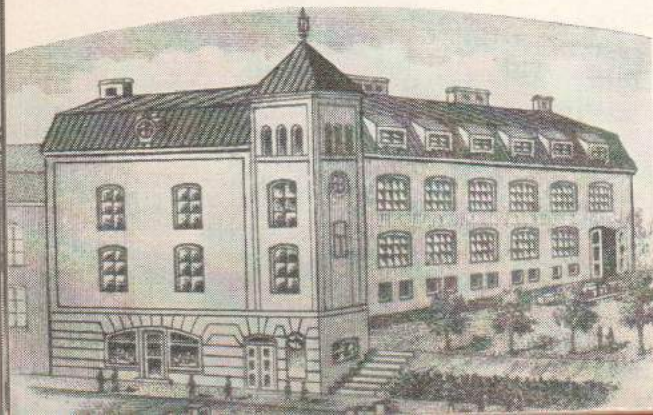
Företaget är inrymt i egen fastighet vid Gredby, vilken uppfördes år 1924.

A.-B. AWE WENNGREN & SON

ESKILSTUNA.

Ovanstående bolag bedriver tillverkning av de bekanta AWe-elektrodena, som utmärka sig för stor hållfasthet vid all slags svetsning av vanligt järn och rostfritt. För dessa tillverkningar har bolaget lyckats förvärva en omfattande försäljning över hela landet.

Exteriör.

Vaser av Aro-metall, utförda av K. A. Aronssons Metallfabrik.

K. A. ARONSSONS METALLFABRIK

ESKILSTUNA.

År 1935 grundade fabrikör K. A. Aronsson ovanstående firma, vars verksamhet består av tillverkning av olika slag av antikbehandlade prydnadsföremål såsom t. ex. ljusstakar, kandilabrar, rökserviser av järn samt vidare urnor, vasar och prydnadsföremål i s. k. *arometall*. Dessa senast nämnda artiklar äro en fullständig nyhet, som tillverkas med ensamrätt för firman på Skandinavien. De äro utförda i imitation efter patinerad brons samt även i keramikstil. Modellerna äro synnerligen smakfulla och föremålen bli fullt lika dekorativa som keramik. Dessutom äro de hållbarare och prisbilligare än denna vara samt eld- och syrebeständiga, varför de redan vunnit en stor marknad.

Firman försäljer sina produkter genom grossister över hela Sverige. Fabriken är belägen i Flacksta.

Urnor av Aro-metall, utförda av K. A. Aronssons Metallfabrik.

E. A. BERGS FABRIKS A.-B.

ESKILSTUNA.

Omkring år 1879 började den då 23-årige Erik Anton Berg att för egen räkning smida rakknivar. Han var född eskilstunabo och hade gått i lära huvudsakligen hos Heljestrands och Johan Engströms knivfabriker. Hans kapital bestod nästan uteslutande av yrkeskicklighet och framåtanda. Starten var blygsam men gynnades av framgång. Den första lilla smedjan var inrymd i det låga, röda trähus, som ännu ligger i hörnet av

Bruks- och Rademachergatan — på klassisk mark i förnämt grannskap av Rademachersmedjan. Denna första verkstad blev snart för trång, och den unge fabrikör Berg måste flytta in i större lokaler på motsatta sidan av Rademachergatan. Tillverkningen utgjordes fortfarande huvudsakligen av rakknivar. För att riktigt förstå, under hur blygsamma förhållanden fabrikör Berg till en början arbetade, kan nämnas, att fru Berg, som verksamt bistod sin make i råd och dåd, även deltog i den hantverksmässiga tillverkningen genom att bryna rakknivar hemma i köket.

Som skicklig yrkesman förstod fabrikör Berg att till fullo utnyttja teknikens dåvarande rön i fråga om behandling av det rena svenska träkolstålet och han kom i förbindelse med den tidens förnämsta svenska auktoriteter på området. Från allra första början grundmurades firmans anseende genom att kvalitetskrav på tillverkningen lades som bas för försäljning och genom att ingen möda sparades, då det gällde få fram allt fullkomligare metoder för att kontrollera fabrikatets höga, jämna kvalitet under tillverkningens alla faser. Framgången uteblev ej heller. Tillverkningsprogrammet utvidgades. Först med skoknivar och andra yrkesknivar, sedermera även med stäm- och hyveljärn samt slutligen med tänger, bulstaxar och trädgårdssaxar och under senare år även slakt- och hushållsknivar.

Kravet på nya lokaler med ökad leveranskapacitet ökades, allt efter som fabrikatet på grund av sin kvalitet vann en mer vidgad spridning. I januari 1889 köpte fabrikör Berg det första tomtområdet om ca 1.600 kvm., som nu

utgör mittpartiet i firmans nuvarande tomtyta av omkring 5.500 kvm. Tillverkningen, som hittills varit uppdelad i flera smärre lokaler, centraliserades nu till den nya fabrik, som uppfördes och försågs med det bästa av den ti-

Interiör från E. A. Bergs Fabriks A.-B:s smedja.

dens maskinella utrustning. Internationell kändedom om fabrikkatet spreds egnom uppmärksammad deltagande i världsutställningar, bl. a. i Chicago och Paris samt i Stockholm 1897. Bergs knivar och verktyg såldes redan på 90-talet liksom i våra dagar över snart sagt hela jorden.

På samma sätt som fabrikkatet växte fram ur en vidgad kändedom om olika marknadens behov av verktyg, har firmans ekonomi vuxit organiskt genom sparsam och klok hushållning med nettovinsterna. Det berättas, att fabrikkör Bergs etablering som sin egen möjliggjordes genom att han erhöill ett lån på 500 kronor. Bevisligen har sedermera främmande kapital ej engagerats i firman, annat än under den första tiden i form av in-teckningslån å tomter. År 1901 ombildades firman till aktiebolag. Den 28 augusti 1903 dog fabrikkör Berg. Som teknisk ledare fungerade fabrikkör Bergs svåger, verkmästare Belin till år 1912. Samma år övertogs den merkantila ledningen av direktör Carl Olsson, gift med fabrikkör Bergs äldsta dotter. För skötseln av fabriken svarade verkm. Asplund från 1912 till sin död 1928, då hans post övertogs av civilingenjör C. Gust. Andersson.

Direktör Olsson dog i november 1934 och då hans närmaste man disponent du Rées någon tid efter direktör Olssons död på grund av uppnådd ålder ansåg sig ha rätt draga sig ifrån det tyngsta av ledarskapets plikter, övergick även den merkantila ledningen till ingenjör C. Gust. Andersson. Ensamma ägare till firman äro fabrikkör Bergs fem döttrar, som utgöra firmans styrelse med fru Ingeborg Olsson som ordf. och ingenjör C. Gust. Andersson som verkställande direktör. Med fabrikkör Bergs upplånade 500 kronor har genom yrkesskicklighet och framsynt, outtröttligt arbete och sparsamhet byggts upp en firma, som nu registrerar aktiekapital och fonder på tillsammans över en miljon kronor. De senaste åren har firman sysselsatt över 200 man utom tjänstemän.

Exteriör.

ARTUR BLOMKVIST, METALLFABRIK

ESKILSTUNA.

Ovanstående firma grundades år 1920 av fabriklär Artur Blomkvist, som från början startade med gelbgjuteri och metallvarufabrik. Tillverkningen bestod då speciellt av byggnadsbeslag. Sedermera har firman emellertid övergått till att tillverka även andra artiklar såsom t. ex. belysningsarmatur samt oljekranar, vilka artiklar ha vunnit en stor kundkrets och export sker även av dessa varor.

Firman förfogar över egen fastighet vid Bergsgatan 34 och fabrikslokaler ha här vid flera tillfällen utvidgats och moderniserats.

Försäljning sker genom grossister såväl över hela Sverige som till utlandet.

Interiör från Artur Blomkvist, Metallfabrik.

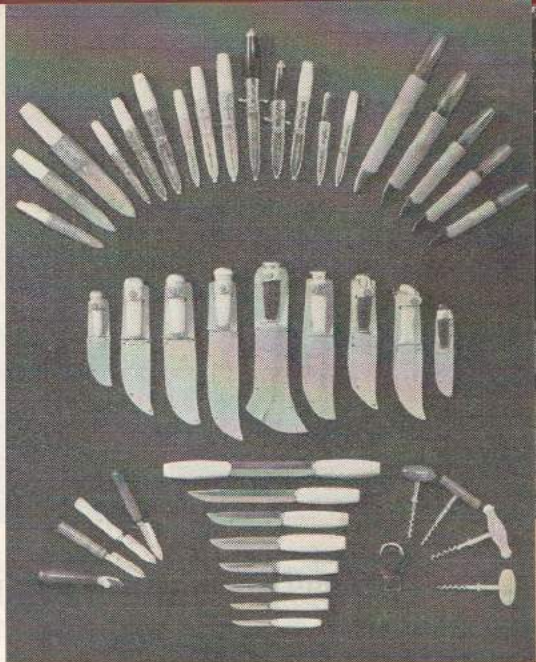
Knivmodeller från C. G. Blomqvists Knivfabrik.

C. G. BLOMQVISTS KNIVFABRIK

ESKILSTUNA.

Ovanstående företag grundades år 1915 av fabrikör C. G. Blomqvist, vilken drev detsamma till sin död år 1934, då det övertogs av änkan, fru Alma Blomqvist. Hon är fortfarande ägare av firman men driften handhaves av sönerna Elmer och Thore Blomqvist.

Verksamheten omfattar tillverkning av slidknivar, jaktdolkar, täljknivar och korkskruvar. Dessa artiklar utföres i olika modeller och särskilt betydande är tillverkningen av dolkar i lyxutförande. Firman har gjort sig känd för sina goda kvalitetsvaror. Försäljningen sker genom grossister såväl över hela Sverige som till utlandet. Exporten utgör ca 50 % av tillverkningen. Fabriken är belägen vid Sommarrogatan 13.

BLOMSTRÖM & HELLSBERG

ESKILSTUNA.

Ovanstående firma grundades år 1931 av fabrikörerna Blomström och Hellsberg.

Verksamheten omfattar tillverkning av huvudsakligast maskinhyvelstål, kuttrar och fräsare för träbearbetning samt press, hejar- och dragverktyg m. m. för de mekaniska industrierna. Dessutom utför firman olika slag av svarvnings-, fräsnings- och planslipningsarbeten. Fabrikslokalerna äro belägna vid Bruksgatan 8, och förfogar firman där över en förstklassig maskinpark för sina arbeten.

Interiör från firma Blomström & Hellsberg. Del av maskinsalen.

Flygbild från A.-B. Bolinder-Munktells fabriksanläggningar i Eskilstuna.

AKTIEBOLAGET BOLINDER—MUNKTELL

ESKILSTUNA.

Ett märkesår i Eskilstuna stads historia är år 1832, då Johan Theofron Munktell här grundade sin mekaniska verkstad.

Vid denna tidpunkt hade användningen av mekaniska hjälpmedel blott nått en synnerligen ringa omfattning bland fabrikerna i Eskilstuna och dessa hade därför ytterst svårt att reda sig i konkurrensen med flertalet utländska industrier, som i betydande omfattning tagit arbetsbesparande maskiner i bruk. Munktell var en synnerligen framsynt man och i den av honom grundade verkstaden gav han plats för en betydligt utökad användning av goda verktyg och mekaniska hjälpmedel och utövade genom detta föredöme ett verkligt värdefullt inflytande på järn- och metallförädlingen i staden.

Direktör Munktell var ensam ledare för sitt företag till år 1859, då han till kompanjon upptog sin son fil. d:r Theofron Munktell junior, vilken sedan affären år 1879 ombildats till aktiebolag under namn av Munktells Mekaniska Verkstads Aktiebolag, blev bolagets disponent.

Såsom vid alla under 1800-talet startade svenska verkstäder, blev tillverkningarna vid Munktells verkstad synnerligen varierande. Så hava de bland annat omfattat lokomotiv, skördemaskiner, mudderverk, vändskivor

Interiör från A.-B. Bolinder-Munktell: Centrala maskinhallen.

A.-B. Bolinder-Munktell. Exteriör av gjuteriet.

för järnvägar, verktyg etc., för att så småningom stanna vid några speciella grenar. Tillverkningen av tröskverk började ganska tidigt och är tillsammans med råoljemotorer för marina och stationära bruk, dieselmotorer, motorplogar och vägmaskiner några av de största artiklarna, som nu är föremål för en långt driven specialisering. Verksamheten åtnjuter även stadgat rykte för sina tillverkningar av pressar, hejare och svarvar och sedan år 1917 aktiemajoriteten i *E. V. Beronius Mek. Verkstads Aktiebolag*, inköpts, också för sina snickerimaskiner. Beronius Mek. Verkstad grundades år 1878 av ingenjör Emil Viktor Beronius och hör inom sitt område, snickerimaskinindustrien, till landets mest betydande verkstäder. År 1929 införlivades även *Aktiebolaget Avancemotor* i Augustendal, Stockholm, med Munktells. Detta företag, som grundades år 1898 av fabrikör J. V. Svensson, var då redan världsbekant för sina utmärkta motorer.

En betydande utveckling genomgick företaget 1932, då J. & C. G. Bolinders Mekaniska Verkstads A.-B. i Stockholm flyttade sina tillverkningar av motorer och träbearbetningsmaskiner till Munktells, varvid firmanamnet ändrades till A.-B. Bolinder-Munktell.

J. & C. G. Bolinders Mekaniska Verkstads A.-B. grundades år 1844 av bröderna Jean och Karl Gerhard Bolinder och var inom sina speciella tillverkningsgrenar vårt lands största företag. Särskilt för vår sågverksindustri samt fotogen- och råoljemotorer har dess arbete varit banbrytande. Bolinder-Munktells tillverkningsprogram omfattar sålunda för närvarande råolje-

A.-B. Bolinder-Munktell. Interiör från stora gjuterihallen.

A.-B. Bolinder-Munktell. Verkstadshall för montering av verktygsmaskiner.

motorer och dieselmotorer, marina och stationära, råoljetraktorer, vägmaskiner, tröskverk, sågverks- och hyvlermaskiner, samt olika slag av verktygsmaskiner, såsom svarvar, pressar, hejare.

Verkstadskomplexen i Eskilstuna äro belägna vid Eskilstunaån, där långa fabriksfasader resa sig mot höjden. På kvällen strålar det av ljus ur de delvis fasadbelysta fabrikskomplexens fönster och ljusflödena speglas i det blanka åvattnet. Bakom rutorna skymtar man de rasslande hjulen, som hålla driften i gång och man kan icke befria sig från en känsla av att befinna sig i en av det arbetande Sveriges sekelgamla hjärtkamrar. De Bolinderska och Munktellska företagen ha gjort en betydande insats inom svensk industri. Det goda namn, deras tillverkningar fått om sig, får till stor del tillskrivas den omsorg, som nedlagts och alltjämt nedlägges på fabrikationen och härför använt material, samt sist och icke minst det faktum, att intet lämnas ogjort för att konstruktionerna skola hålla jämna steg med utvecklingen inom branschen.

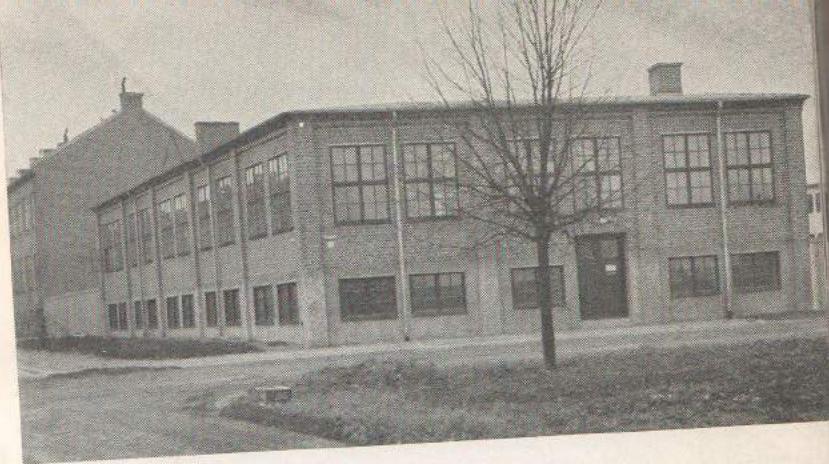
Verkstäderna tillhöra, såväl nyare som äldre byggnader, ifråga om den maskinella utrustningen ävensom beträffande moderna anläggningar i övrigt, vårt lands mest förstklassigt utrustade anläggningar. Från egen hamnanläggning har verkstäderna direkt förbindelse båtledes med Stockholm och Göteborg samt med järnväg till svenska järnvägsnätet.

Företaget sysselsätter för närvarande omkring 1500 personer.

För avsättning av sina produkter disponerar företaget 12 försäljningskontor i Sverige samt 7 egna utländska dotterbolag. Dessutom finnas agenter i de flesta inom- och utomeuropeiska länder.

A.-B. Bolinder-Munktells kontorsbyggnad i Eskilstuna.

Exteriör av Carlsson & Westerbergs fabrik.

CARLSSON & WESTERBERGS VERKTYGSFABRIK

ESKILSTUNA.

Ovanstående företag grundades år 1917 av fabrikererna C. A. Carlsson och Axel Westerberg och var då beläget i Nyfors. Rörelsen, som i början bedrevs i mycket liten skala med en verkstad för tillverkning av verktyg, bl. a. gängverktyg, utvecklades undan för undan och allt flera artiklar som t. ex. pressverktyg, filar, fixturer och mätverktyg upptogs för tillverkning. Tillverkningarna levereras till ett flertal av Sveriges större industrier och sedan ett 10-tal år tillbaka även till statliga verk, speciellt försvarsdepartementet.

På grund av rörelsens ständiga utveckling uppbyggdes år 1934 en ny, modern fabriksbyggnad belägen vid borte Kungsgatan. Firman förfogar här över en modern maskinuppställning och alla tekniska rön på området äro för övrigt väl tillgodosedda. År 1924 separerade Westerberg ur firman,

Interiör från Carlsson & Westerberg: Kontrollavdelning.

Interiör från Carlsson & Westerberg: En av maskinsalarna.

vilken numera ledes av fabrikören Carlsson ensam. Fabriken sysselsätter ett 50-tal arbetare.

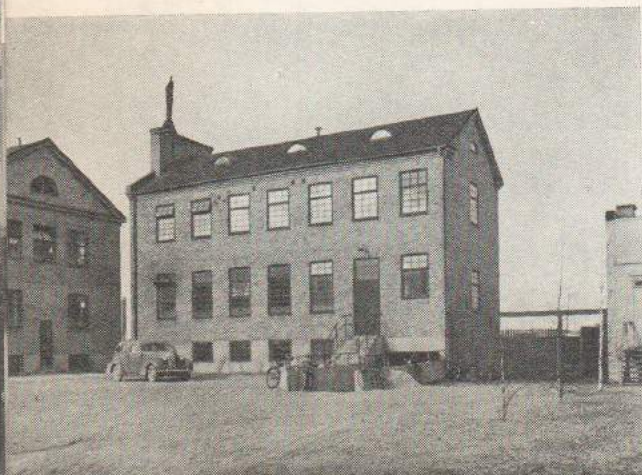
A.-B. A. TH. BROMS ESKILSTUNA.

Detta företag grundades år 1880 och ombildades till aktiebolag år 1921. Tillverknigen, vars årliga värde uppgår till ca 300.000 kr. omfattar bordsbestick av rostfritt stål och järn m. m. Verkst. direktör är H. A. Broms.

BRÖDERNA CARLSSON & ANDERSSON, ESKILSTUNA.

Företaget grundades år 1920 av fabriköerna Carl Ivar Carlsson, Carl Arvid Carlsson, Gustaf Konrad Carlsson och Adolf Andersson. Rörelsen omfattade från början dels gjuteri, beläget vid Ruddammgatan 6, dels metallfabrik, belägen vid Kriebensgatan 21. Ganska hastigt fick fabriken vind i seglen och redan efter ett år voro ca 20 man anställda. Tillverknigen omfattade då huvudsakligast dörrhandtag. Gustaf Carlsson utträdde ur firman år 1922, Adolf Andersson år 1924 och år 1925 dog Carl Ivar Carlsson, varefter rörelsen fortsattes av fabrikören Carl Arvid Carlsson ensam. För att rationalisera driften byggdes år 1930 egen fabrik i kvarteret Vikingen vid industriområdet vid bortre Kungsgatan, och där sammanfördes gjuteriet och metallfabriken i en byggnad. Samtidigt uppsattes eget förnicklingsverk. Under senare åren har fabriken alltmer förutom dörrtryck specialiserat sig på tillverkning av delar till bussar (bussbeslag).

Dessutom utföres gjutning av främmande gods i aluminium, mässing, fosforbrons, lagermetall och rödgods. Fabriken tillverkar f. ö. alla slag av metallarbeten på beställning.

Exteriör av Br. Carlsson & Anderssons fabrik.

Exteriör av Domkraft A.-B. Nikes fabriksbyggnad.

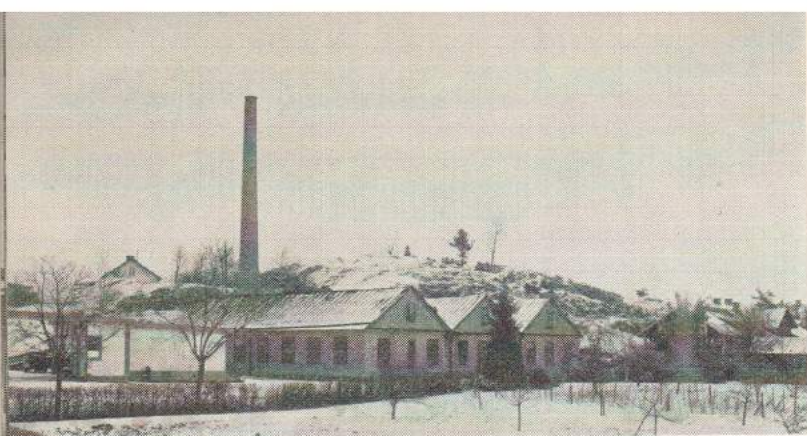

DOMKRAFT A.-B. NIKE ESKILSTUNA.

I början av 1920-talet utökades motortrafiken i vårt land i en oerhörd grad och detta förde med sig en mycket betydande import av förnödenhetsartiklar härför, av vilka en stor del med fördel skulle kunna tillverkas inom landet. En dylik artikel var domkrafter. Den som kom på tanken att tillverka dylika i Sverige var fabrikör Herbert Landin, som efter ett tålmodigt och långvarigt experimenterande år 1925 kunde sätta i gång med fabrikation. Det är ingen överdrift att säga, att han började i mycket ringa skala, ty hela arbetsstyrkan bestod till en början endast av honom själv. Rörelsen utvidgades emellertid snabbt, arbetare anställdes och år 1929 kunde Landin bygga sin första fabriksbyggnad, som var belägen vid Haleniigatan i Eskilstuna. Nu gick rörelsen framåt med stora steg och snart ökades produktionen, så att fabriken icke blott kunde täcka en betydande del av den inhemska förbrukningen, utan även en betydande export kunde äga rum. År 1934 upptog Landin en ny tillverkning, nämligen frisörstolar med hydraulisk höj- och sänkingsanordning. Dylika stolar hade huvudsakligen förr importerats och firman var den första i landet, som började storindustriell fabrikation av dylika stolar. På grund av den alltmer omfattande rörelsen, uppbyggde Landin år 1937 en stor, högmodern fabriksbyggnad vid Kungsgatan 65. Samma år ombildades firman till aktiebolag under ovanstående namn med Landin som verkst. direktör.

*Interiör från Domkraft A.-B. Nike:
Del av stora maskinsalen.*

*Exteriör av firma
Eminent-verktygs
fabriker.*

EMINENTVERKTYG

TORSHÄLLA.

År 1933 grundade ingenjörerna Malte Brandstad och Morris Monteen denna firma, som inrymdes i en fabrik belägen intill stora landsvägen vid infarten från Eskilstuna till Torshälla.

Företaget upptog tillverkning av verktyg och husgerädsartiklar, till stor del sådana, som icke förut tillverkats i landet. Bland specialtillverkningarna märkas: Skiftnycklar, "N.D" bromsar, cykelskrummejslar, vinklar, slangklämmor, körnare, spikdrivare, mejslar, borrvängar, bågfilmsställningar, stängselmärlor, julgransfötter, osthyvlar, äggspadar, kaksporrar, bandkrustänger, potatisskalare, konservbrytare, bönskärare m. m. samt pressade, svarvade, frästa och förnicklade massartiklar. Till de senaste tillverkningarna hör en synnerligen effektiv och ändamålsenlig luftväxlingsventil, samt en mycket arbetsbesparande stängselmärla.

Företagets produktion, som föres i marknaden under varumärket Eminent, försäljes över hela landet samt exporteras till ett flertal länder.

*Interiör från firma
Eminentverktyg.
En av maskinsalarna.*

Exteriör.

EMTIVERKEN, ESKILSTUNA.

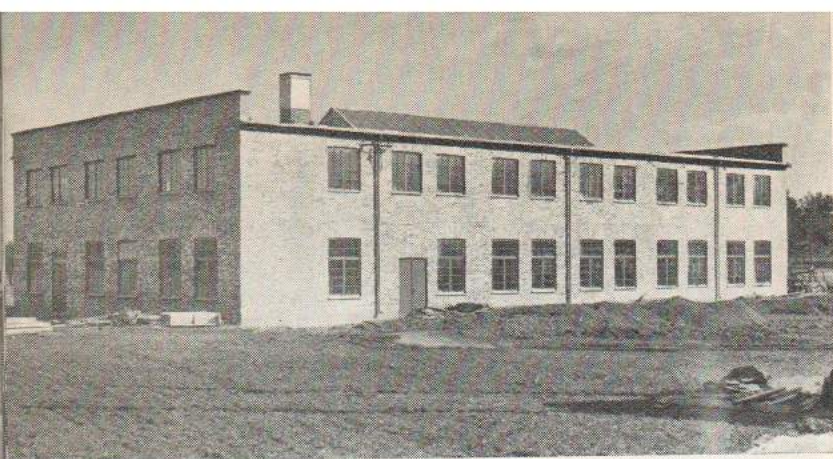
Firman grundades år 1925 under namn av Eskilstuna Metall- & Thermosindustri, K. S. Flodell, varvid den huvudsakliga tillverkningen utgjordes av thermosflaskor samt kuvertnysilver av högre kvalitet. Tillverkningen utökades sedan att även omfatta skålar, karotter, fat m. m. i försilvrat utförande jämte diverse artiklar i tenn, varav idrottspriser i tenn utgöra en betydande del av tillverkningen. Vidare har firman stor omsättning av handgraverade samt oxiderade väggtaflor i tenn, vilka genom sitt konstnärliga utförande blivit allmänt erkända.

År 1930 upphörde firman tillverka thermosartiklar och i samband med detta ändrades firmanamnet till Emtiverken, vilket utgör initialerna på det föregående namnet, och voro dessa initialer inarbetade och välkända. Firman har dessutom specialiserat sig på tillverkning av motivpräglade reklamartiklar i såväl tenn som försilvrat utförande.

Förutom sin standardtillverkning utför firman en betydande del artiklar efter ritningar och modeller, och speciellt i försilvringsavdelningen motages mycket gods från andra fabriker för försilvring.

Varumonter upptagande en del av Emtiverkens tillverkningar.

Exteriör av Erik Eriksson J:r Verktögmaskinernas fabriksbyggnad.

ERIK ERIKSSON J:r, Verktögmaskiner

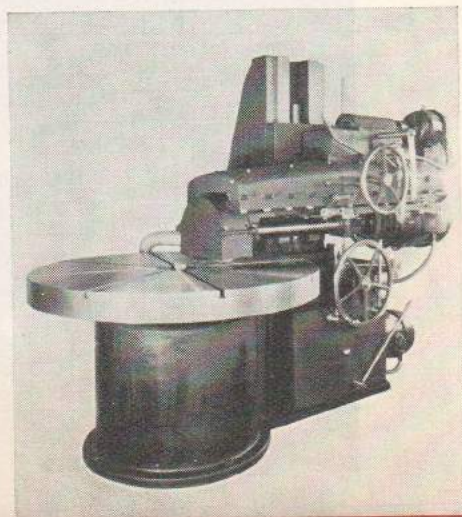
TORSHÄLLA.

Företaget grundades år 1916 av fabrikör Erik Eriksson och fabriken var då belägen vid Torshällaån.

Rörelsen omfattade från början tillverkning av verktögmaskiner, speciellt fräsmaskiner. Efterhand som verksamheten utvidgades kom den även att omfatta slipmaskiner av egna konstruktioner avsedda för slipning av plana ytor för såväl härdade som ohärdade delar, såsom stansverktyg för hejare, pressar och giggjar. Dessutom upptogs även tillverkning av allehanda specialmaskiner för industriernas behov.

På grund av den alltmer ökade omsättningen blev den gamla fabriksbyggnaden för trång och år 1936 uppfördes en ny fabriksbyggnad, belägen ett stycke från stadsgränsen till Eskilstuna. Fabriken uppfördes i modernaste konstruktion och teknikens alla senaste rön på området blevo väl till-

Till vänster: Planslipmaskin 600 × 250 mm med automatisk längd- och tvärmatning, direkt elektriskt driven med två st. växelströmsmotorer. Till höger: Planslipmaskin med 1400 mm rundgående bord, direkt elektriskt driven, tillverkade av Erik Eriksson J:r, verktögmaskiner.

Interiör från Erik Eriksson J:r Verktygsmaskiner: Stora maskinhallen.

godosedda. Här erhöles goda utrymmen med utvecklingsmöjligheter och de olika fabriksavdelningarna såväl som ritkontoren utökades betydligt. Fabriken sysselsätter nu ett 50-tal man.

Produktionen försäljes huvudsakligast inom landet.

A.-B. KARL FR. ERIKSSON

ESKILSTUNA.

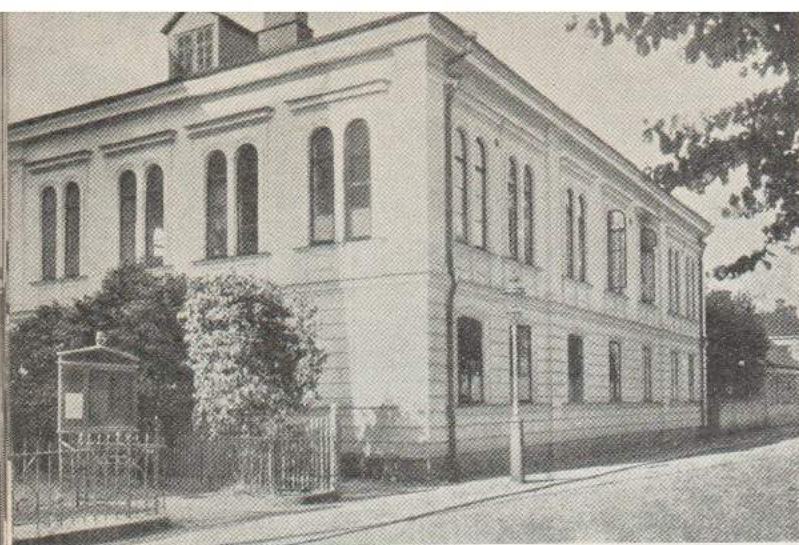
År 1895 grundades denna firma av fabrikör Karl Eriksson, som började ett litet metallgjuteri beläget å Öster. Verksamheten utvecklades efter hand och efter att ha drivits på olika platser flyttades den år 1899 till egen fabriksbyggnad vid Nygatan 41. Fabriken utvidgades sedan år 1915. År 1908 avled Karl Eriksson och firman ombildades då till aktiebolag med brodern, Wilhelm Erikson, som verkst. direktör.

Fabrikationen utgjordes till en början av möbelbeslag, men år 1908 om-lades tillverkningen och kom att omfatta även fotogenkök, blåslampor, karbidlampor samt byggnadsbeslag av allehanda slag. Huvudsakligaste delen av fabrikationen exporteras till ett flertal länder.

Exteriör av A.-B. Karl Fr. Erikssons fabrik.

Exteriör.

KNUT ERIKSSON & C:o, Metallfabrik

ESKILSTUNA.

År 1906 startade fabrikörerna Knut Eriksson och Gunnar Andersson en fabrik i metallbranschen. Den sistnämnde utgick emellertid ur firman redan efter ett par år.

Verksamheten var under de första åren förlagd till stadens sliphus, men omsättningen ökade och det befanns nödvändigt att anskaffa större lokaler. Fabriksfastigheten i gården 192 vid Nygatan blev just då ledig och här inflyttade nu firman. Sedan Eriksson blivit ensam ägare till fabriken gick han in för en hel del omändringar i driften. Bl. a. anskaffades en helt ny maskinell utrustning för bedrivande av metallindustri. Under Erikssons kunniga och yrkesskickliga ledning nådde fabrikationen under årens lopp en alltmer ökad omfattning. Knut Eriksson avled dock år 1923. Ledningen övertogs nu av disponent Wiktor Björkman, vilken fortfarande är chef för företaget. Fabriken sysselsätter ca 45 man.

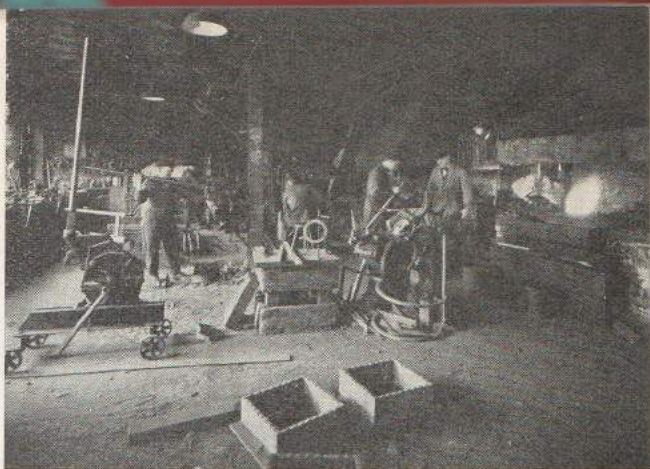
Fabrikationen omfattar bl. a. tillverkning av tennvaror och hushållsartiklar, bl. a. kokkärl. Firmans alster äro väl kända såväl i Sverige som i utlandet, dit en stor del av fabriken beställningar gå.

Varumonter upptagande en del av firma Knut Eriksson & Co:s tillverkningar.

GUSTAF F. ERIKSSONS EFTR.

ESKILSTUNA.

Denna firma grundades år 1906 av fabrikör Gustaf F. Eriksson, vilken innehade densamma till sin död år 1915, då den övertogs av fabrikör Karl Jansson, firmans nuvarande ägare.

Firman bedriver mekanisk verkstadsrörelse och såväl reparationer som nyarbeten utföras. Dessutom omfattar verksamheten maskinsmide och byggnadssmide samt järnkonstruktioner för ställverk till elektriska transformatorer m. m. Företaget är bl. a. leverantör till Eskilstuna stads Elektricitetsverk. Även elektrisk svetsning samt gassvetsning utföres. I den vid Smedjegatan 16 belägna egna fastigheten är en för ändamålet fullt tillfredsställande och modern maskinpark installerad.

E. B. Ö:s METALLGJUTERI ESKILSTUNA.

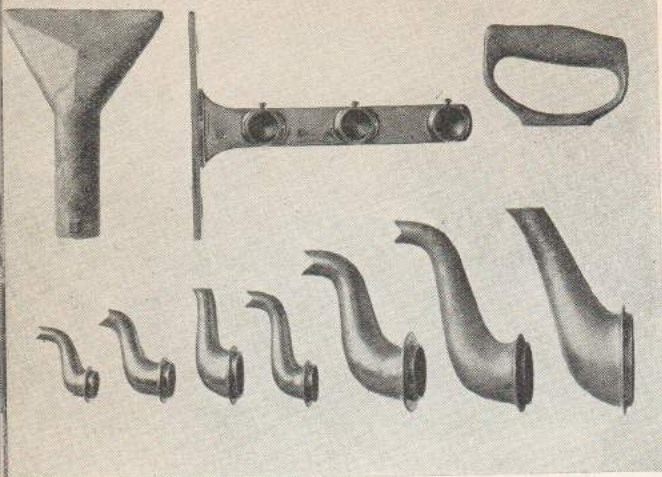
Firman grundades år 1922 av fabrikörerna Ruben Eldin, Gunnar Östlund och Gunnar Boqvist. Den senare utträdde år 1926 ur firman. Tillverkningen består av olika slags aluminiumgjutgods samt standardartiklar i husgeräds- och biltillbehörsbranschen. Firmans största tillverkningsgren är kokillgjutning av aluminiumdetaljer, såväl halvfabrikat som å fabriken färdiggjorda detaljer. Av dessa artiklar kunna här nämnas kaffekannspipar, inspjäll för bilarnas vindrutor, aluminiummortlar för hushållsändamål, hatthyllor med klädkrokar, leksaksbilar m. m. Särskilt kan framhållas utförandet av ihåliga detaljer av intill 2 mm. gods utan kärna, vilket möjliggör

---

*Varumonter upptagande en del av
E. B. Ö:s Metallgjuteris tillverkningar.*

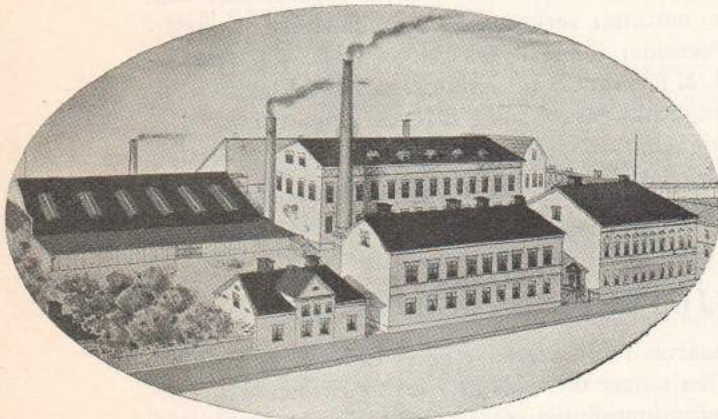

Varumöter upptagande en del av E. B. Ö:s Metallgjuteris tillverkningar.

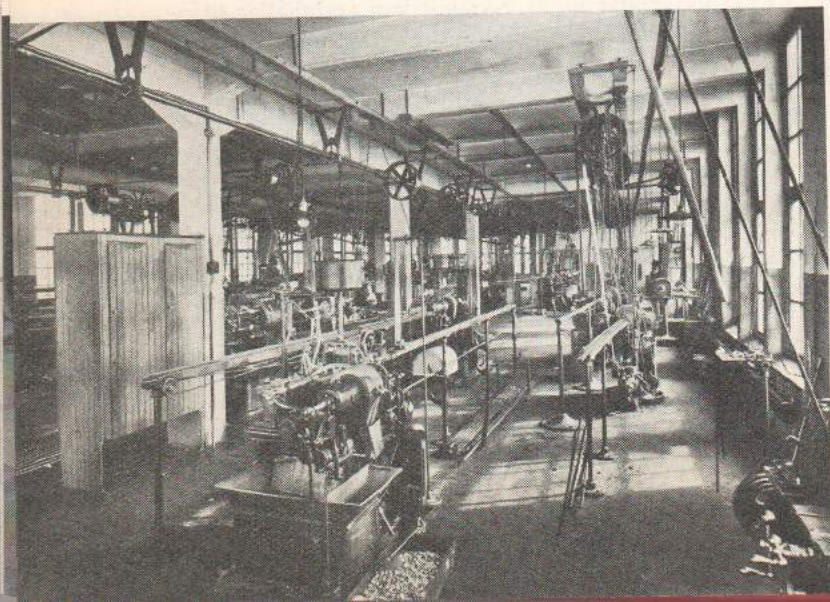
tillverkning i kokill av eljest rätt komplicerade detaljer. Företaget är beläget vid Nyforsgatan 46.

Exteriör av Eskilstuna Fabriksaktiebolag.

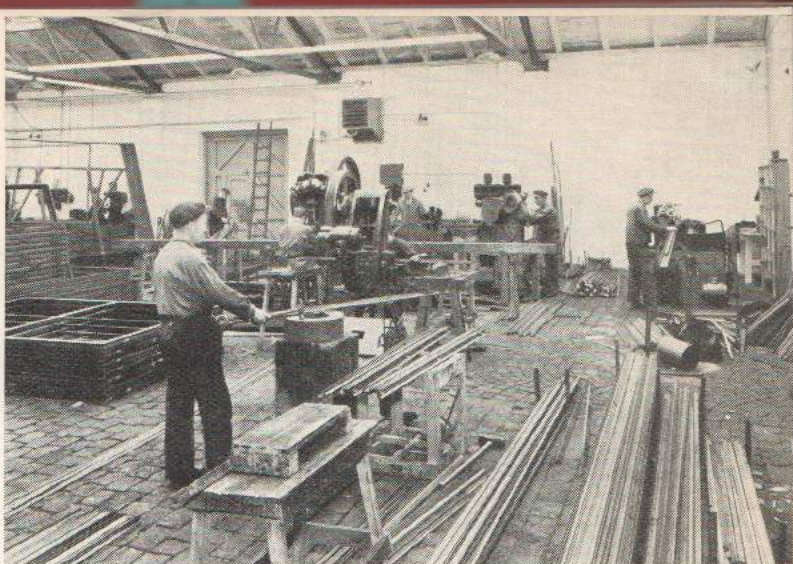
**ESKILSTUNA
FABRIKS-
AKTIEBOLAG**
ESKILSTUNA.

På 1870-talet bildade Adolf Fredrik Hedengran en fabrik för tillverkning av diverse klenare järn- och stålmanufaktur. 1896 övertogs denna fabrik av Eskilstuna Smidesfabriks Aktiebolag och samtidigt upptogs tillverkning av bultartiklar. 1908 inköptes företaget av det nybildade Eskilstuna

Interiör från Eskilstuna Fabriksaktiebolag: Kedjefabriken.

Interiör från Eskilstuna Fabriks A.-B.: Fönsterfabriken.

Fabriksaktiebolag och omlades då tillverkningen till att omfatta uteslutande bultartiklar. Sedan 1912 tillverkas även transmissionskedjor såsom rullkedjor, Galls kedjor och smörjkedjor och sedan 1935 smidesjärnsfönster av Idesta och Fenestra typerna. Arbetarantalet är normalt ca 150 man och årsomsättningen ca 1.200.000:— kr.

BRÖDERNA ELFSTRÖMS METALLFABRIK

ESKILSTUNA.

Denna fabrik grundades år 1918 av de båda bröderna Ruben Simon och Fritz Hjalmar Elfström. Båda hade tidigare arbetat inom metallbranschen vid olika verkstäder. Den egna fabriksrörelsen började de i f. d. Söderenska verkstaden, men år 1925 flyttade de verkstadsrörelsen till den fastighet, där den fortfarande är inrymd, nämligen Bergsgatan 22.

Tillverkningarna utgöres av metallvaror av aluminium, koppar och mäsing. Av blankpolerad aluminium framställs kaffebryggare i olika modeller lämpade efter svenska förhållanden. Vad beträffar kaffebryggare äro de så konstruerade, att de kunna användas för kokning på gaskök, elektriska kokplattor och i alla kokpisar.

Huvudtillverkning är elektriska kokkärl, dels förnicklade och dels av aluminium. Dessa utföras efter verkstadens egna modeller och har man lyckats att skapa tilltalande typer, som synes av illustrationen; även förnicklade elektr. bordstakar och elektr. strykjärn ingår i fabriktionen. Verkstadens alster ha avnämmande över hela landet.

Varumonter upptagande en del av Bröderna Elfströms Metallfabriks tillverkningar.

Exteriör av Eskilstuna Bleck- & Plåtslageri A.-B:s fabriksbyggnad vid Kriebsensgatan 15.

ESKILSTUNA BLECK- & PLÅT- SLAGERI A.-B.

ESKILSTUNA.

Ovanstående firma grundades år 1897 av herrar Axel Larsson, C. O. Belfrage, Otto Lindblad och Viktor Nilsson. Vid Otto Lindblads död år 1902 ombildades företaget till aktiebolag och samtidigt utträdde Viktor Nilsson. Verkst. direktör i bolaget blev Axel Larsson och han innehade denna post till år 1912. Han efterträddes då av C. O. Belfrage, vilken fortfarande är bolagets verkst. direktör. Firmans lokaler ha alltifrån starten varit belägna vid Kriebsensgatan 15 men här ha dock vid flera tillfällen utvidgningar och moderniseringar företagits och uppfördes bl. a. år 1907 en ny fabriksbyggnad på samma tomt.

Verksamheten, som från början endast omfattade bleck & plåtslageri, omfattar nu även tillverkning av bl. a. assuranssprutor, eldsläckningsapparaten "Vakt", kaffekvarnen "Tix" m. fl. artiklar. Huvudfabrikationen utgöres dock fortfarande av alla slags plåtslageriarbeten för byggnadsändamål samt för industriens behov. I stor utsträckning tillverkas även rostfria produkter såsom diskbänkar m. m. Ett flertal större arbeten ha utförts av bolaget bl. a. till en del av de mest betydande industrierna i Eskilstuna såsom Bolinder & Munktell, Järnmanufaktur Å.-B. etc. och vidare ha arbeten utförts till Klosters kyrka, Jäders kyrka, Telegrafhuset m. fl.

ESKILSTUNA BORRFABRIK   ESKILSTUNA.

Detta företag grundades år 1921 av fabrikör A. R. Johansson. Verksamheten omfattar specialtillverkning av träborrar och har firman lyckats förvärva en ganska omfattande marknad för sin fabrikation. Verkstaden, som är försedd med alla tidsenliga maskiner på området är belägen vid Köpman-gatan 33.

Exteriör av Eskilstuna Borr-fabrik.

*Exteriör av
Eskilstuna
Stålindustris
fabriksbygg-
nad.*

ESKILSTUNA STÅLINDUSTRI

ESKILSTUNA.

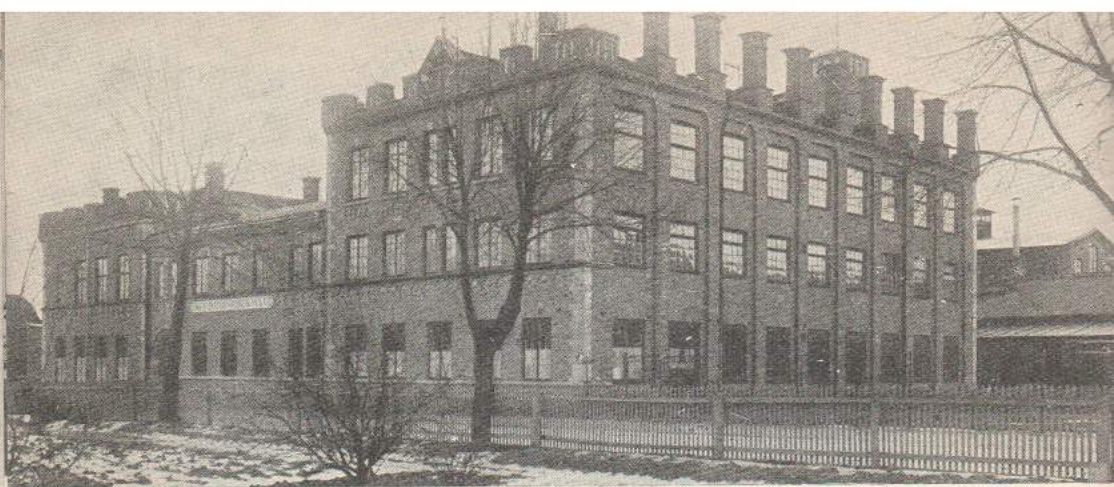
Ovanstående firma grundades år 1913 av fabriköerna L. A. Ström och Werner Jernström. År 1914 utgick Ström ur firman och i hans ställe inträdde fabriköer C. E. Ericsson. Vid Ericssons fränfalle år 1937 blev Jernström ensam innehavare av firman.

Verksamheten omfattade från början tillverkning av kaffekvarnar och kakelugnsmede, men som den senare artikeln numera utgått ur marknaden upptogs istället år 1927 tillverkning av rostfria artiklar, huvudsakligast bordsknivar, gafflar, skedar m. m.

Firman har alltid strävat efter att tillverka uteslutande kvalitetsvaror, vilka med åren vunnit allt större marknad. Rörelsen har sedan starten kraftigt utvecklats och årsomsättningen har ständigt ökat. Sedan år 1917 är firman inrymd i egen fastighet vid Sommarrogatan 3 och här ha ständiga förbättringar gjorts ifråga om den maskinella utrustningen.

*Interiör från Es-
kilstuna Stålin-
dustri.*

Exteriör av Eskilstuna Borr- och Verktygs A.-B:s fabriksbyggnad.

ESKILSTUNA BORR- OCH VERKTYGSAKTIEBOLAG ESKILSTUNA.

I och med år 1893 började en rationell tillverkning av spiralborrar, brotschar, gängverktyg o. dyl. för järn- och stålbearbetning i Sverige. Detta år hemkom nämligen till dåvarande *Munktells Mek. Verkstad* en av dess verkstadsingenjörer från en värdefull studieresa i Amerika, och efter de erfarenheter han skaffat sig installerade detta bolag en komplett maskinpark för tillverkning av i första hand spiralborrar. Kolstål var det material, som under de första åren kom till användning men anspråken på verktyg stego och år 1903 kunde Munktells på en utställning i Hälsingborg demonstrera en bormaskin i arbete med spiralborren utförd av snabbstål.

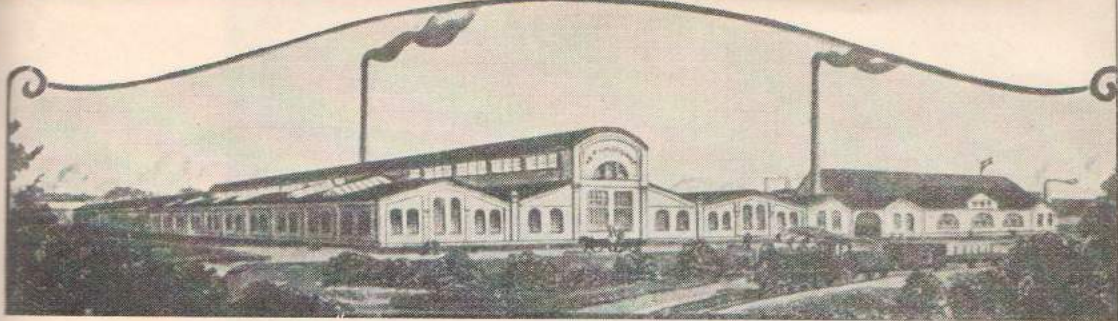
Utvecklingen fortskred nu alltjämt och år 1923 var tiden mogen för en ytterligare utvidgning. Detta år beslöt Munktells att separera sin fabrik för tillverkning av spiralborrar etc. och den 1 jan. 1924 bildades för detta ändamål Eskilstuna Borr- och Verktygs A.-B.

Fabrikationen flyttades därvid helt över till de lokaler, som tidigare disponerats av Eskilstuna Verktygsfabrik vid Tullgatan i Eskilstuna.

Chef för detta nya bolag blev ingenjör Fredrik Svalling, vilken såsom grundläggare av borrarfabrikationen vid Munktells här fann sitt rätta arbetsfält.

I dessa dagar står bolaget rikt rustat för framställning av verktyg, vilka motsvara de högst ställda fordringar. Rik erfarenhet, en skicklig arbetarstam, de modernaste maskiner, noggrann kontroll och det bästa material lämna en garanti för högsta kvalitet. Fabrikaten föras i marknaden under varumärket *B & V*.

Bolaget är nu ett av de ledande affärsföretagen i sin bransch inte endast i Skandinavien utan i alla industririk länder. Dess export intar en dominerande plats och i de flesta av de Europeiska och Transatlantiska industri-länderna är en välorganiserad försäljningsorganisation upparbetad. Verkst. direktör och teknisk chef för bolaget är bergsingenjör Allan Schollin-Borg och försäljningschef är kamrer Vidar Stenberg.

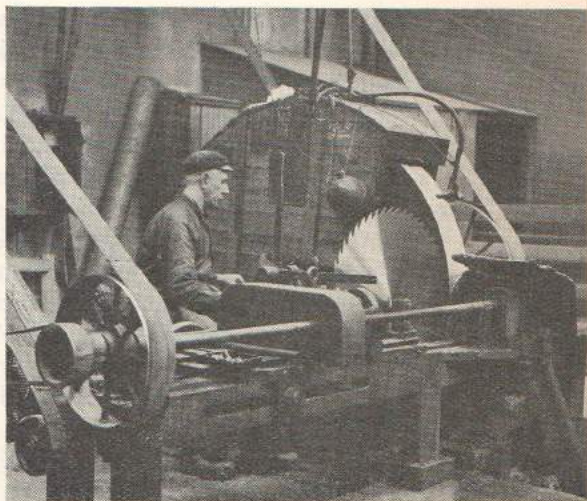
Exteriör av Nya A.-B. Liljeqvists Sägblads & Redskapsfabrik.

NYA AKTIEBOLAGET LILJEQVISTS SÄGBLADS- & REDSKAPSFABRIK

ESKILSTUNA.

Detta företag grundades år 1877 av ingenjör P. Liljeqvist, vilken år 1902 överlät detsamma till ett för ändamålet bildat bolag. Bolaget har sedan dess utvecklats betydligt.

Den gamla fabriksfastigheten blev snart för liten och då uppfördes år 1916 en ny sådan, och här installerades nu de modernaste maskiner. Även kontorslokalerna, som ansluta sig till fabriken, äro i varje detalj fullt moderna. Verksamheten omfattar tillverkning av sågblad för alla förekommande ändamål, handredskap såsom skyfflar, spadar, grepar och gafflar samt eggverktyg av olika slag. Fabriken sysselsätter ca 100 man men arbetet underlättas betydligt genom de för denna fabrik installerade specialmaskinerna. Verkst. direktör för bolaget är bergsingenjör Allan Schollin-Borg.

Interiörer från Nya A.-B. Liljeqvists Sägblads & Redskapsfabrik.

*Exteriör av
fabrikerna
vid Tunafors.*

ESKILSTUNA JERNMANUFAKTUR AKTIEBOLAG

ESKILSTUNA.

Den affärs- och fabriksrörelse, som Eskilstuna Jernmanufaktur Aktiebolag bedrivit sedan decennier tillbaka, har varit en mäktig drivfjäder i Eskilstuna industriella utveckling. Såväl bolaget som dess föregångare ha på ett värdigt sätt inskrivit sina namn i Eskilstuna stads industrihistoria.

Eskilstuna Jernmanufaktur Aktiebolag eller Jernbolaget, såsom det oftast i förkortning benämnes inom affärsvärlden, har gamla anor. I början av 1800-talet började nämligen fabrikör Christoffer Zetterberg en verksamhet som dels omfattade fabrikation av smiden och dels handel i mindre skala med smidesvaror. Efter ingånget äktenskap med den sedan som Eskilstunas förste donator kända änkefru Jeanette Sundin utvidgades rörelsen och den av Zetterberg bedrivna fabriksrörelsen utgjordes nu av byggnadssmiden, verktyg av många slag, hänglås, gelbgjuteriarbeten, kättingar, fällknivar m. m. samt till staten sablar och huggare. Efter Zetterbergs fränfalle år

*Exteriör av
fabriksan-
läggningarna
vid Rosen-
fors.*

*Eskilstuna
Jernmanu-
faktur A.B:s
kontor,
Kungsgatan
24, Eskils-
tuna.
Exteriör
från gatan.*

1852 sköttes smideshandeln och fabriken till en början i änkefru Zetterbergs namn av den avlidnes medhjälpare, Johan Svengren. Denne övertog den 1 jan. 1853 Zetterbergs smideshandel i gården n:r 148 och smidesfabriken i gården n:r 176, med lager av smiden och materialier ävensom fabriksinventarier. Visserligen växte affären under årens lopp men då Svengren ägde ett allt för litet driftskapital och även till följd av krisen 1866—68, nödgades Svengren ombilda den då nära 60-åriga affären till ett aktiebolag. Försäljningen av smiden uppgick denna tid till ett värde av 220.000 rdr rmt. och fabrikspersonalen utgjordes av 69 personer.

År 1868 bildades alltså *Eskilstuna Jernmanufaktur Aktiebolag*. År 1873 ägde en betydande utvidgning rum ty då beslöts nämligen om inköp av Tunafors Bruk och Fors hemman. Här uppfördes de numera omfattande Tunaforsverken, i forna tider vanligen kallat Eskilstuna bruk, vars historia troligen går tillbaka till Johanniterklostrets dagar i slutet av 1400-talet. Under mitten av 1600-talet innehade Hindrick Lohe Tunafors m. fl. egendomar och efter dennes död blev hans brorson, Johan Lohe, ägare till Tunafors bruk och hammare, men efter reduktionen 1686 blev det indraget till Kronan. Bruket överlämnades tillika med andra egendomar år 1731 till överstinnan Anne de Woynarowska såsom betalning för hennes mans fordran av Karl XII. Sedan denna tid har bruket ägts av flera personer och den siste som innehade det, innan det år 1873 inköptes av Jernbolaget, var Anders Viktor Noréus. Efter det ledningen av Jernbolaget handhäfts av olika personer inträdde år 1909 bergsingenjör Rich. Hellgren. Under dennes ledning har en grundlig omdaning av såväl fabrikationen som handelsrörelsen efter moderna principer företagits och här må i korthet endast erinras om tillkomsten av den elektriska kraftstationen vid Tunafors, inköpen av industrianläggningarna vid Ståhlfors år 1915 och Rosenfors år 1921 samt utveckling av bolagets exportrörelse att omfatta alla kulturländer.

Jernbolaget har noga följt med tidens utveckling och genom inköp av moderna maskiner och rationalisering av driften har framställningen av varorna gjorts billigare och bolagets konkurrenskraft ökat. Vid fabriken användas en hel del specialmaskiner av bolagets egna konstruktioner. I vår tid har tillverkningen allt mer standardiserats samtidigt som en hel del fabriktionsartiklar nedlagts och nya trätt i deras ställe. Bolagets huvudtillverkningar utgöras av hushållsknivar och gafflar av alla slag. Vidare tillverkas olika slag av yrkesknivar såsom slakt- och kockknivar. Tillverkningen av byggnadsmide omfattar alla slag av byggnadsbeslag, gångjärn, reglar, krokor och hydrauliska dörrstängare (eget patent). Dessutom tillverkas saxar, hugg- och hyveljärn, skridskor, rakblad, *Anctor*, även rostfria, etc. Avdelningen för fingjutods är även rikt representerad.

Jernbolagets handelsrörelse har under årens lopp vuxit ut vid sidan av dess betydande fabrikation. Handelsrörelsen är liksom bolagets huvudkontor förlagd till Kungsgatan 24 i Eskilstuna. Grossistavdelningen försäljer i huvudsak allt som förekommer i Eskilstunasmiden och många fabrikanter i Eskilstuna försäljer en betydande del av sin produktion genom Jernbolaget. Bolagets omsättning uppgår till ca 10 milj. kr. varav hälften från främmande industrier.

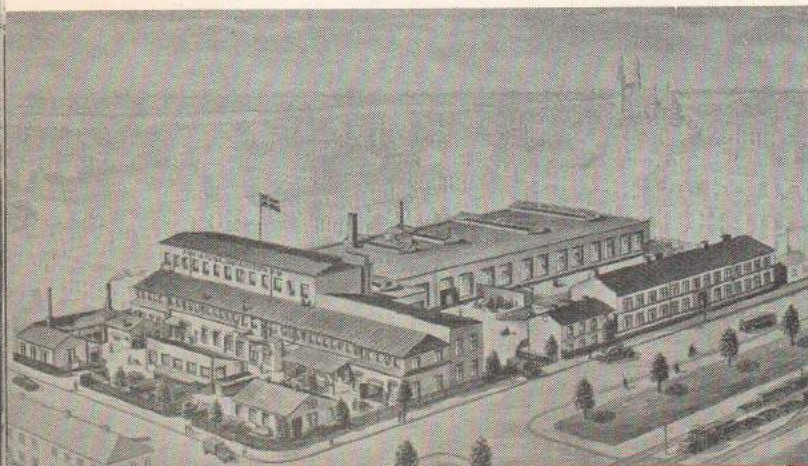
Bolaget har även en fullständig materialavdelning, som tillhandahåller eskilstunaindustrierna med behövt material såsom stål, järn, metaller, smärgel etc.

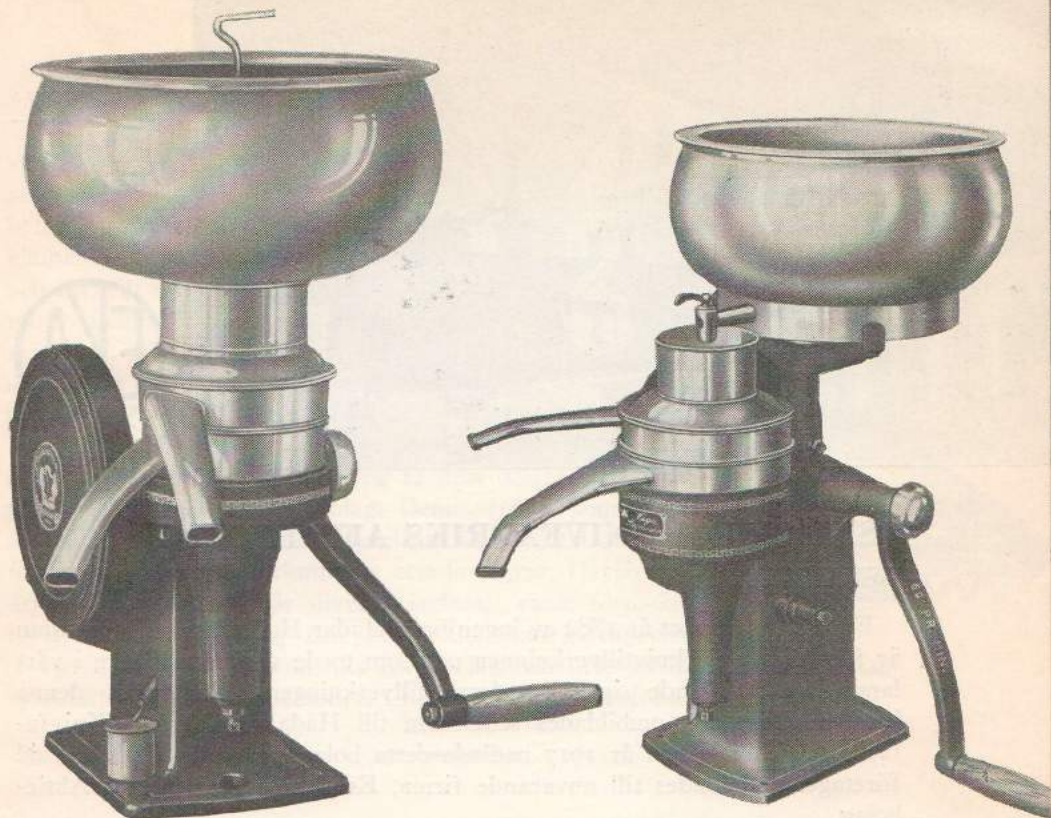
ESKILSTUNA SEPARATOR A.-B. ESKILSTUNA.

Omkring år 1897 började några duktiga arbetare med separatortillverkning i Eskilstuna, vilken sedermera, år 1902, omhändertogs av ett bolag och nu vuxit upp till en storindustri.

Bolaget har från första stund inriktat sig på att tillverka kvalitetsprodukter. Direktör Hugo Lindeberg, som år 1903 tog hand om bolagets ledning, har alltid varit synnerligen angelägen att installera de mest moderna arbetsmaskiner och tillämpa de tekniskt mest moderna tillverkningsmetoderna. Under bolagets första år inköptes en del detaljer färdiga från andra håll, och endast huvuddelarna tillverkades på bolagets fabrik, som ej var så stor. Undan för undan har emellertid den ena detaljen efter den andra inköplats i bolagets tillverkningsserie. Det kan nämnas, att för många år sedan upptogs tillverkning av helpressade centrumhylsor för separatorkylor. Dessa hylsor ha en mycket krävande konstruktion och det vittnar om skarp pre-

Exteriör av Eskilstuna Separator A.-B:s fabriksanläggningar.

Separatorer, tillverkade av Eskilstuna Separator A.-B..

cision och högt uppdriven yrkesskicklighet att pressa upp dem. Bolaget var den första fabrik i världen, som gjorde detta.

År 1936 utökades fabrikslokalen med 15.000 kvadratfots golytta, och samtidigt moderniserades maskinparken ytterligare, så att produktionskapaciteten kom upp i 40.000 separatorer per år. Endast handseparatorer tillverkas, och genom att koncentrera sig på dessa kan bolaget ständigt ligga i första planet. En effektiv renskuning, lätt och behaglig gång samt stor hållbarhet äro utmärkande drag hos bolagets separatorer. Varje detalj i dessa är numer tillverkad vid bolagets egna verkstäder.

Allt material, som användes, undersökes och provas ingående innan det tillåtes komma ut i verkstäderna för att förvandlas till axlar, hjul och andra viktiga delar i separatorn. Svenska bruk leverera allt material. Hand i hand med utbyggandet av sina verkstäder har Eskilstuna Separator A.-B. fullkomnat sin exportorganisation och intensifierat försäljningsarbetet. Försäljningsfilialer finnas i Finland, Tyskland, Australien och Amerika. På andra marknader har bolaget generalagenter. Såväl inom Sverige som på många utländska fält bedriver bolaget försäljning direkt till lantbrukare. Hur betydande den utländska försäljningen är visas därav, att Eskilstuna Separator A.-B. exporterar mellan 92 och 96 % av hela sin tillverkning. Många av exportkunderna föra separatorerna från Eskilstuna sedan 25 å 30 år tillbaka.

Exteriör.

Varumärke.

ESKILSTUNA KNIVFABRIKS AKTIEBOLAG

ESKILSTUNA.

Firman grundades år 1882 av ingenjören Hadar Hallström, vilkens namn är fast knutet till knivtillverkningen och som torde varit den förste i vårt land, som begagnade sig av moderna tillverkningsmetoder inom denna bransch. Företaget ombildades sedermera till Hadar Hallströms Knivfabriks Aktiebolag men år 1917 nedlade detta bolag sin verksamhet, varvid företaget ombildades till nuvarande firma, Eskilstuna Knivfabriks Aktiebolag.

Bolagets fabrik är belägen, dels i fastigheten vid Smedjegatan 32, där kontor, lager och en del av fabrikationen är förlagda, dels vid Hamngatan närmast Eskilstunaån, där maskinverkstad och smedja äro belägna. Drivkraften är dels elektrisk, dels, vid maskinverkstaden, vattenkraft.

Bolaget bedriver tillverkning av fick- och pennknivar av alla slag. Däribland kan nämnas finare och lyxbetonade knivar med skaft i etsat och förgyllt stål, rostfritt guillocherat stål, pärlemor, sköldpadd, elfenben etc. Knivarna utföras i alla storlekar och kombinationer, från de mest komplicerade instrumentknivar med 12—14 instrument till de enklaste pennknivar med 1—2 blad. Bland instrumenten i en mer komplicerad kniv, kunna förutom 2—3 knivblad, nämnas saxar, nagelfilar, sågar, arbetsfilar, konservbrytare, skruvmejslar, kapsylöppnare, prylar, korkskruvar m. m. — Därjämte tillverkas enklare knivar med skaft i celluloid, horn, ben, m. m.,

Bland de billigare typerna tillverkas en del yrkesknivar, däribland ett 16-tal modeller trädgårdsknivar. Dessa knivmodeller framställas i sin tur i olika slags trä- och hornskaft till ett antal av inalles ca 30 olika utföranden. Av andra yrkesknivar kunna även nämnas hopfällbara sjömans- och fiskareknivar, m. m. Sammanlagda antalet olika modeller i firmans till-

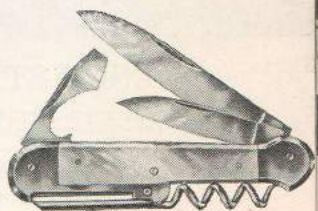
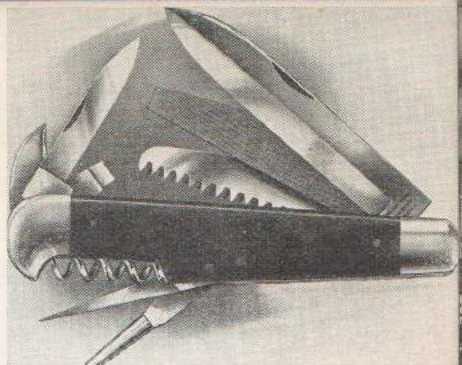

Exteriör

verkningar av fickknivar utgör ca 90 med inalles ca 650 olika utföranden. En viktig del av bolagets tillverkningar utgöres av finare reklamknivar med skaft huvudsakligast i etsat och förgyllt stål, men även i rostfritt stål. Förutom fickknivar, som är bolagets huvudtillverkning, tillverkas även en del mindre maskknivar för tobaksindustrien. Bolagets tillverkning avsättes huvudsakligen inom landet, men en betydande del exporteras.

Anslutet till Eskilstuna Knivfabriks Aktiebolag under gemensam styrelse och förvaltning är dess dotterfirma Eskilstuna Metalletsnings Aktiebolag. Denna firma, som grundades på 1880-talet av Frans Nyzell, utför närmast all etsning för Knivbolagets tillverkning av etsade knivar. Därjämte bedrivs metalletsning för diverse ändamål samt förnickling, försilvring, förgyllning och annan likartad galvanisering.

Vid Eskilstuna Knivfabriks Aktiebolag och dess anslutna dotterföretag sysselsätts ett 50-tal personer. Chef för bolaget är John Elmqvist.

ESKILSTUNA GJUTERI A.-B.

ESKILSTUNA.

Denna firma grundades år 1911 av fabrikörerna Anton och Hugo Andersson samt Otto Forsberg under firmanamn Bröderna Andersson & Co. År 1918 ombildades firman till aktiebolag och verkst. direktör blev Anton Andersson. Då han år 1931 avled efterträddes han på denna post av brodern, Hugo Andersson, vilken efter Otto Forsbergs död år 1924, var den ende kvarvarande av grundarna.

Verksamheten omfattar speciellt gjutning av beställningsgods och maskingods upp till 3 ton men även av klenare gjutgods för maskinformning. Arbeten utföras till industrier samt kommunala och statliga verk.

Bolaget sysselsätter ca 20 man och fabriks- och kontorslokaler äro belägna vid Vikingagatan 2—4.

Exteriör.

Interiör från Eskilstuna Mek. Verkstad: Del av maskinsal.

ESKILSTUNA MEK. VERKSTAD, Åke Lindblom

ESKILSTUNA.

Ovanstående firma grundades år 1918 av fabrikör C. A. Alf, vilken innehade densamma till sin död, då sterbhuset övertog rörelsen. År 1936 övergick emellertid firman till fabrikör Åke Lindblom.

Verksamheten omfattar alla slags mekaniska arbeten samt reparationer och vidare tillverkas remskarvare, vilka föras i marknaden under märket *Revolt*. Denna maskin är synnerligen praktisk, ekonomisk och hållbar och den har blivit mycket omtyckt och efterfrågad. Den nitar snabbare och effektivare än någon annan maskin av detta slag. Remhakarna, vilka äro uppsatta på 150 mm långa pappkartor, äro perforerade till olika tumtal. Firmans fabrikslokaler äro belägna vid Nyforsgatan 33.

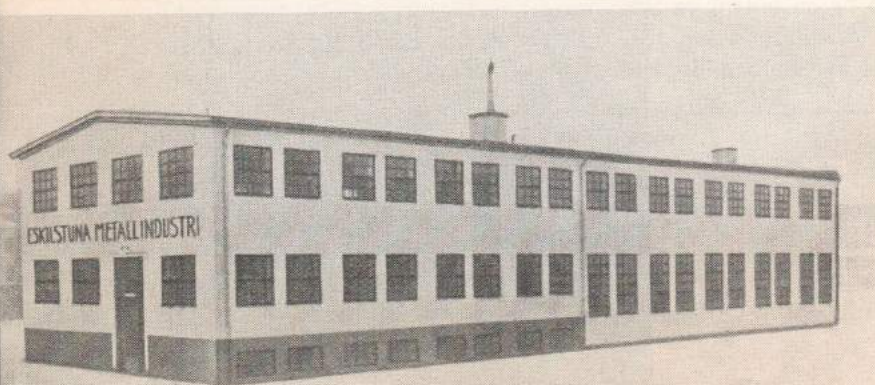
ESKILSTUNA METALLINDUSTRI

ESKILSTUNA.

År 1920 grundades denna industri av de nuvarande innehavarna fabrikörerna Henning och Hugo Malmgren samt direktör Karl Poréus.

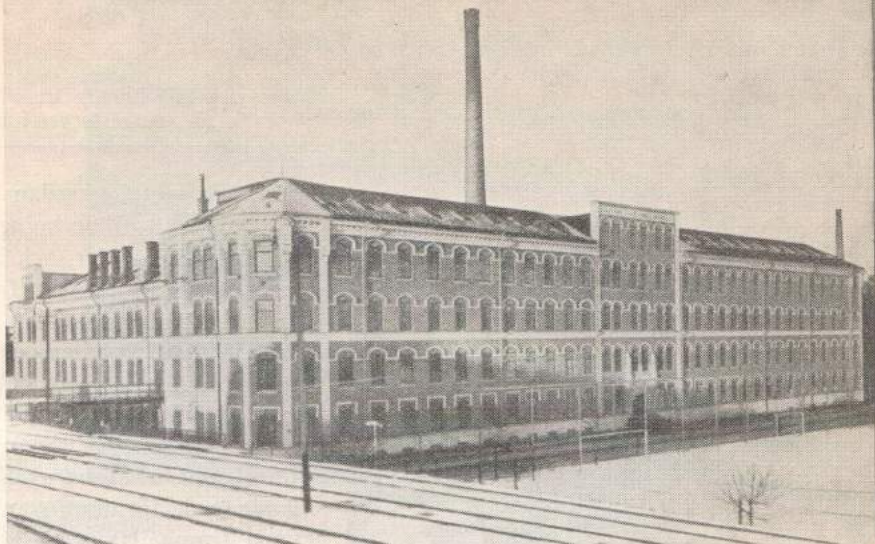
Fabrikationen inriktar sig framförallt på nysilverartiklar samt tennvaror och tillverkningarna utgöras av bl. a. kandelabrar, ljusstakar, fat, skålar, kuvertartiklar m. m., delvis efter egna kompositioner.

Firman, som år från år måst utvidga och modernisera, har nu uppfört en ny modern fabriksbyggnad på egen tomt vid Langsgatan 3 och denna fabrik står även rustad för större tillverkning än vad som nu är fallet. Arbetsstyrkan uppgår till ca 50 personer.

Exteriör.

*Exteriör av
Pressbolagets
fabrikskom-
plex.*

ESKILSTUNA STÅLPRESSNINGS A.-B.

Pressbolaget — Eskilstuna

Bolaget bildades 1893 och har från en ringa början arbetat sig upp till ett av de största industriföretagen i Eskilstuna. Det tillhör sedan flera år Separator-koncernen, som hos bolaget låter tillverka diverse detaljer till sina världsberömda separatorer och mjölkkningsmaskiner. Förutom nämnda detaljer, som utgöra huvudparten av tillverkningen, tillverkas bl. a. mjölktransportflaskor och mjölksilar samt diverse mejeriutensilier. Pressbolaget var det första företaget i Sverige, som upptog tillverkningen av helpressade flaskor. För svenska såväl som utländska försvarsväsenden tillverkas stål-hjälmor, mantlar till torpeder och minor samt kokkärl och kantiner. Vidare utför bolaget alla slag av pressnings- och svetsningsarbeten av rostfri såväl som vanlig plåt, lackering, förtenning och galvanisering.

På senare tid har bolaget upptagit fabrikationen av vägskyltar av präglad plåt. Dessa skyltar äro numera standardiserade såväl till form som tecken och färg enligt kungl. förordning, och försäljningen av desamma har överlåtits på ett särskilt försäljningsbolag, Trafik- & Vägmärken A.-B., Stockholm.

Det rostfria stålet har med stor hastighet erövrat såväl hemmen som indu-

*Interiör från Press-
bolaget: Flasklöd-
ningsavdelningen.*

Vägskyltar tillverkade av Pressbolaget och uppsatta på Fristadstorget i Eskilstuna.

strien. Bolaget har sedan en del år tillbaka upptagit tillverkningen av åtskilliga rostfria artiklar, och bolaget är numera en av de största fabrikanterna i landet. För det moderna köket såväl i hemmen som i hotellen och restauranterna tillverkas alla slags kokkärl, kastruller, kaffepannor, trattar, silar, durchslag, karotter, serveringsbrickor, bunkar etc. För sjukhus och andra allmänna inrättningar torde förutom ovan nämnda även kunna framhållas sopp- och såsskålar, hinkar, transportabla klosetter, spottkoppar m. m. För charkuterier levereras press- och pastejformar, kött- och fläskfat, köttlådor, bärtråg, uppläggningsfat m. m. Även för apotek och laboratorier tillverkas diverse utensilier av rostfritt material.

Pressbolaget tillverkar även stålredningar, vilka hopbyggs av standardiserade delar, medgivande ett stort antal olika kombinationer. Dessa inredningar ha funnit vidsträckt användning i fabriker, lager, förråd, kontor, arkiv, bibliotek etc. och ha tilldragit sig stort intresse, när de alltid representera ett bestående värde och en tillgång, vilken vid flyttning eller förändringar på grund av byggarbeten inte minskar i värde.

Vid bolagets valsverk i Skogstorp, cirka 5 km sydväst från Eskilstuna,

Stålredning hopbyggd av Pressbolagets standardiserade detaljer.

*Interiör från vals-
verket i Skogstorp.*

utvalsas den för fabrikationen vid fabriken i Eskilstuna erforderliga plåten. Här framställs sålunda såväl varm- som kallvalsad plåt av olika kvaliteter ävensom antimagnetisk lancashireplåt. På grund av valsverkets stora kapacitet tillverkas även plåt för avsalu. Valsverket, som är fullt modernt utrustat, erhåller liksom fabriken i Eskilstuna den elektriska energien från den likaledes i Skogstorp uppförda kraftstationen.

ESKILSTUNA METALL- OCH VAGNSLYKTSFABRIK

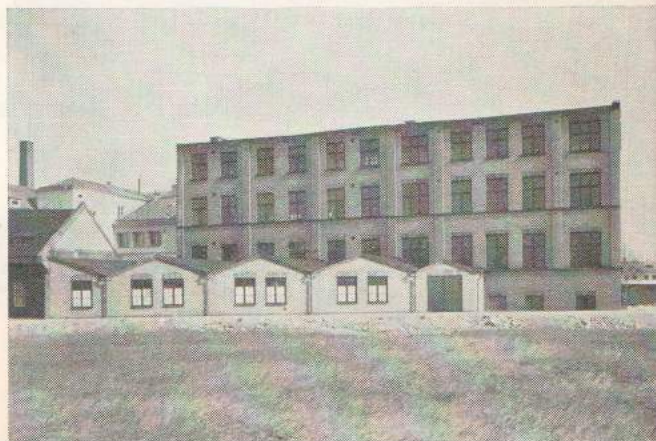
ESKILSTUNA.

Detta företag grundades av fabrikör David Anderson år 1907 och tillverkningen bestod då huvudsakligast av vagnslykter samt övriga förekommande metallarbeten. Firman utvecklades raskt och år 1910 uppfördes en egen fabrik vid Langsgatan. År 1914 tillbyggdes fabriken ytterligare. Så småningom började man alltmer att uppta tillverkning av alla slags kokkärl av koppar, aluminium och nickel. Under de senaste åren ha även betydande arbeten i rostfri plåt utförts.

Fabriken har haft stora leveranser till bl. a. sjukhus och restauranter samt till svenska armén.

Exteriör.

Interiör från Eskilstuna Stämpelfabrik.

Varumärke.

ESKILSTUNA STÄMPELFABRIK

ESKILSTUNA.

Denna firma, som grundades år 1901, är inom sin bransch den äldsta i Eskilstuna. Verksamheten utgöres, utan bitillverkning av något slag, av fabrikation av *stämplar* såväl *brännstämplar* som *präglingsstansar* jämte liknande *arbeten i stål och metall*. *Alfabet-* och *siffersatser* föras i lager. Firman åtnjuter mycket gott anseende och kan till kundernas tjänst ställa sin nära 40-åriga erfarenhet inom branschen. Företaget är beläget vid Rudammsgatan 24.

ETSNINGSFIRMAN ORNAMENTIK

ESKILSTUNA

startade år 1905 såsom aktiebolag. Arbetet utgjordes av dekorativ etsning av ornament på stål och metallvaror samt etsade metallskyltar.

År 1932 ombildades företaget till firma under ovanstående namn, och från denna tid utgöres tillverkningen uteslutande av etsade metallskyltar avsedda för maskiner, motorer, apparater samt etsade schablonplåtar, etc. Tillverkningen ledes av ingenjör Ruben Dahlberg, som är företagets stiftare. År 1937 inträdde disponent Sven Dahlberg såsom affärsledare.

*Exteriör av Etsningsfirman
Ornamentiks fabrik.*

Exteriör av A.-B.
C. I. Falls fabrik.

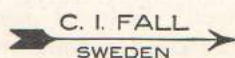
A.-B. C. I. FALL

ESKILSTUNA.

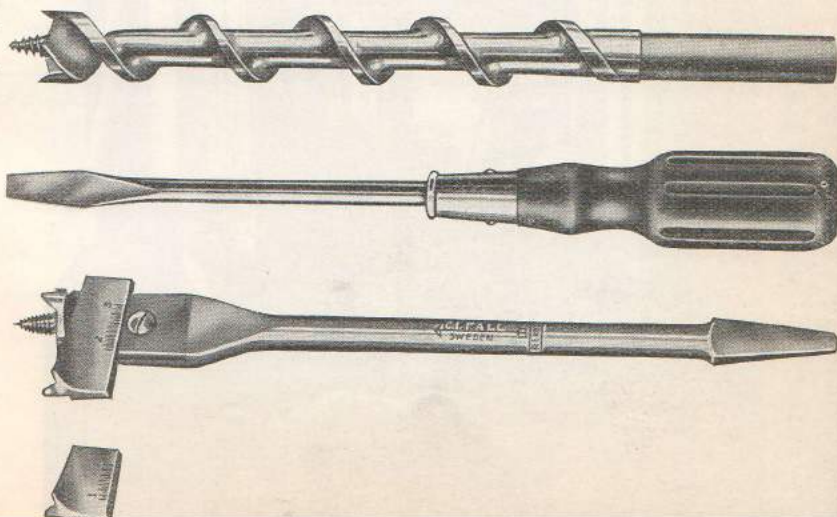
Detta företag grundades som enskild firma år 1894 av fabrikör C. I. Fall. Rörelsen drevs i början endast i liten skala men arbetade sig snart fram till en ledande ställning och är numera landets största tillverkare i sin bransch. Tillverkningen omfattar alla slags borrar för träbearbetning, skruvmejslar m. m. Flera nya typer ha under åren upptagits för tillverkning och modellerna ha ständigt förbättrats och moderniserats. Firman var från början belägen vid Oliveberg i Eskilstuna, men år 1919 uppfördes en ny fabriksbyggnad på egen tomt vid Nyforsgatan 20, där även kontor och lager äro inrymda.

År 1928 ombildades företaget till aktieföretag med fabrikör C. I. Fall som verkst. direktör och sönerna Gösta, Carl, Erik, Isidor och Nils Fall som delägare i bolaget. De äro även alla verksamma i företaget. Efter fabrikör C. I. Falls frånfalle år 1937 fungerar Gösta Fall som verkst. direktör.

Bolaget sysselsätter ca 45 personer.

Några av A.-B.
C. I. Falls tillverkningar.

Exteriör av Fabriken Hammare A.-B.

FABRIKEN HAMMARE A.-B.

ESKILSTUNA.

Fabriken Hammare har vuxit fram ur det företag, som år 1870 startades i Sliphuset av fabrikör Anton Zetterling. I början av 1900-talet övertogs det av bergsingenjör Gust. Dahlgren. Denne förvärvade sedan ett konkurrerande företag, firma Ramsten & Gustafsson, och bildade A.-B. Hammare. År 1926 ombildades detta bolag till Fabriken Hammare Aktiebolag, som år 1935 försåldes till direktör Rutger Sundin.

Företagets huvudprodukt är hammare, som tillverkas i omkring 50-talet olika standardtyper, och dessutom framställas yxor, såsom köksyxor, märk- och stämpelyxor m. fl. samt hovslageriverktyg, bräckjärn, hyvelbänkshakar

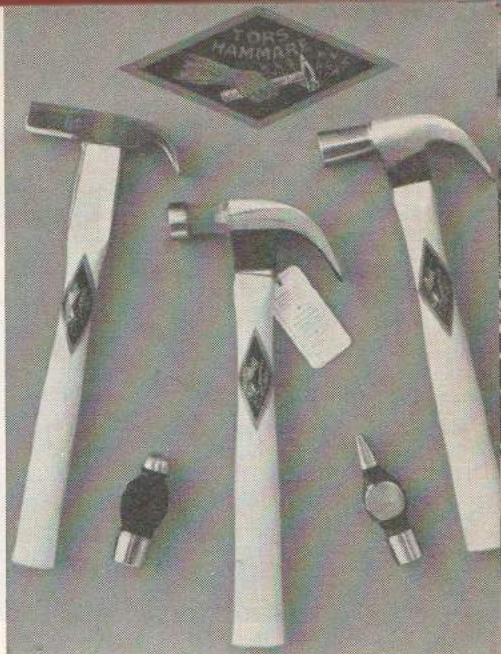
Interiör från Fabriken Hammare A.-B. Del av hejarsmedjan.

och sockertänger. Förutom standardtillverkningen utföres hejarsmidan av olika slag.

Större delen av tillverkningen försäljes genom svenska engrossister, men sker även betydande export till Finland, Norge, Danmark och Sydafrika.

Fabriken är belägen vid Nyforsgatan 37.

A.-B. GUSTAF ERIKSSONS METALLFABRIK

ESKILSTUNA.

Fabriken grundlades av Gustaf Eriksson år 1856, ombildades till aktieföretag 1898 och har senast 1925 och 1929 betydligt utvidgats. Dess tillverkning omfattar kuvertartiklar såsom skedar, gafflar, knivar samt bordstillbehör för restauranger, försilvrade eller av rostfritt stål.

C. M. FALL & SON

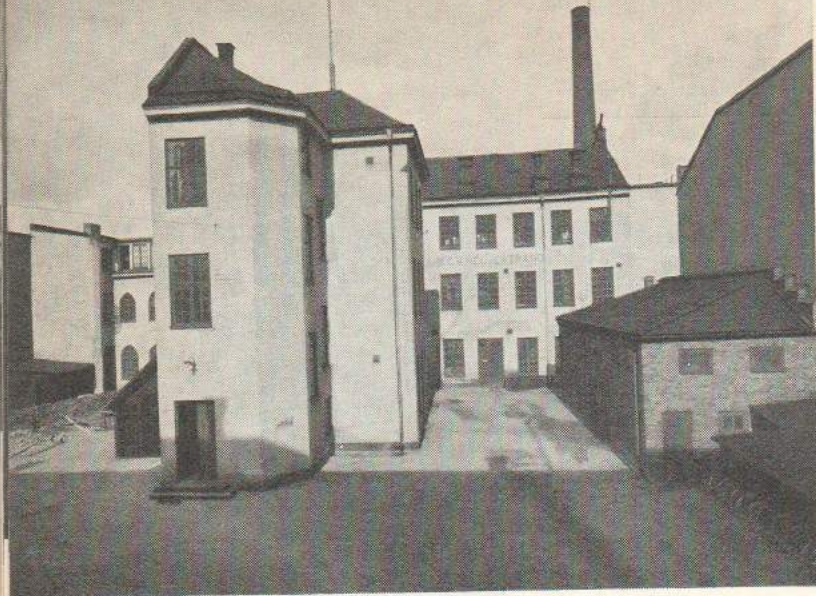
ESKILSTUNA.

Ovanstående företag grundades på 1880-talet av fabrikör C. M. Fall, vilken då öppnade en verkstad för tillverkning av timmermansborrar och besman. År 1920 övertog sonen, fabrikör Vilhelm Fall, rörelsen, vilken då hade förändrats så att fabrikationen omfattade huvudsakligast borrsatser och diverse snickeriverktyg. Dessa artiklar utgöra fortfarande huvudtillverkningen.

År 1924 uppbyggde firman en egen fabrik i kvarteret Vikingen vid industriområdet intill borten Kungsgatan.

Exteriör av C. M. Fall & Sons fabriksbyggnad.

*Exteriör av A.-B.
C. V. Heljestrands
fabriksbyggnader.*

A.-B. C. V. HELJESTRAND ESKILSTUNA.

Det Heljestrandska namnet är nära förbundet med manufakturindustriens utveckling i Eskilstuna. När i slutet av 1700-talet och i början av 1800-talet den speciellt för Eskilstuna utmärkande knivindustrin började taga sin början var smeden Olof Heljestrand en av föregångsmännen på området. Han drev under en mångfald år verkstadsrörelse i Eskilstuna för tillverkning av bl. a. knivar och saxar och denna rörelse övertogs sedermera av hans fyra söner och en sonson.

Den andre i ordningen av sönerna var den i Eskilstunaindustriens historia särskilt framträdande Carl Victor Heljestrand, som genom ett av Kommerkollegium år 1843 erhållet reseanslag sattes i tillfälle att i Sheffield studera därvarande smidesindustri och som efter återkomsten införde nya arbetsmetoder i och gav nya uppslag åt sin hemstads industri. Den nämnde C. V. Heljestrand övertog 1846 den firma, som efter honom fått sitt namn.

*Här se vi en av de
gamla yrkesskickliga
smederna hos
Heljestrands i arbe-
te. Han ger en av
de berömda rakkni-
varna en sista av-
slipning.*

*Interiör från A.-B.
C. V. Heljestrand:
Del av avd. för till-
verkning av kirur-
giska instrument.*

Rörelsen har under årens lopp fått en allt större utveckling och företaget har noggrant följt med alla tekniska krav på området. Följande gamla traditioner på området ägnas emellertid ännu alla tillverkningarna all tänkbar individuell omsorg. En god hjälp har företaget i sin gamla yrkesskickliga arbetarestam. Allt fler tillverkningar ha upptagits till fabrikation och förutom de välkända rakknivarna och saxarna produceras nu bl. a. korkskruvar och nageltänger samt en hel del kirurgiska instrument.

Verkställande direktör i bolaget är Richard M. Kindal.

J. A. HELLBERG

ESKILSTUNA.

Firman J. A. Hellberg etablerades år 1891 och bedriver sedan år 1907 sin rörelse i egen fastighet vid Nyforsgatan. Firmans specialité var från början, och är fortfarande, rakknivar. Tillverkningen har sedermera utökats att omfatta täljknivar, slidknivar såväl av rostfritt som av vanligt stål, läderknivar och en del yrkesknivar. En relativt ny artikel firman tagit upp är s. k. hästsaxar, för klippning av hästar, kor etc. Firmans tillverkningar har avsättning såväl i de skandinaviska länderna som på mera avlägsna exportmarknader.

Exteriör.

Exteriör.

A.-B. PONTUS HOLMBERG ESKILSTUNA.

Ovanstående företag grundades år 1876 av fabrikör Pontus Holmberg, vilken drev detsamma till sin död år 1893. Brodern, fabrikör Fritjof Holmberg, övertog då firman, som han i sin tur innehade till han år 1911 avled. Firman övergick sedan till hans son, Ragnar Holmberg, som ombildade den till aktiebolag och själv blev verkst. direktör för detsamma. Denna post innehade han sedan till sitt år 1916 timade frånfälle, då brodern Ruben Holmberg blev bolagets verkst. direktör. Denne hade dessförinnan under flera år bedrivit studier i utlandet.

Verksamheten har alltifrån starten omfattat tillverkning huvudsakligast av dolkar, jakt- och slidknivar i olika modeller m. m. Dessa ha vunnit allt större marknad och blivit livligt efterfrågade på grund av sin höga kvalitet. De flesta av firmans artiklar exporteras så gott som över hela världen.

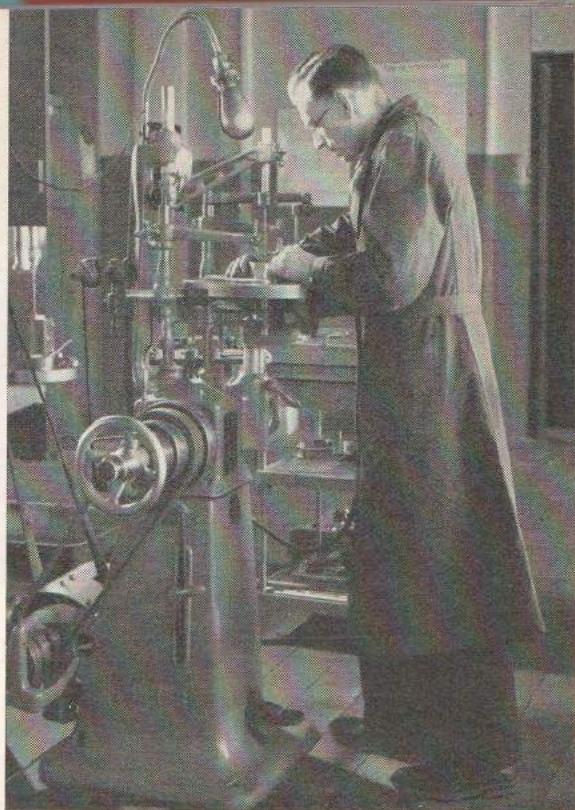
JANSSON & LUNDH, Smidesfabrik ESKILSTUNA.

Denna firma startades den 9 april 1917 av herrar Jansson och Lundh. Den till en början relativt blygsamma smidesfirman har under de gångna tjugo åren utvecklats till stadens största smidesfabrik för tillverkning av byggnadssmide och järnkonstruktioner.

Sedan år 1930 förfogar firman över egen fastighet med modern maskinutrustning.

Exteriör av Jansson & Lundhs smidesfabrik .

OSSVALD JONSSON & Co

ESKILSTUNA.

Ovanstående firma grundades år 1922 av fabriköerna Osswald Jonsson och Oscar Persson.

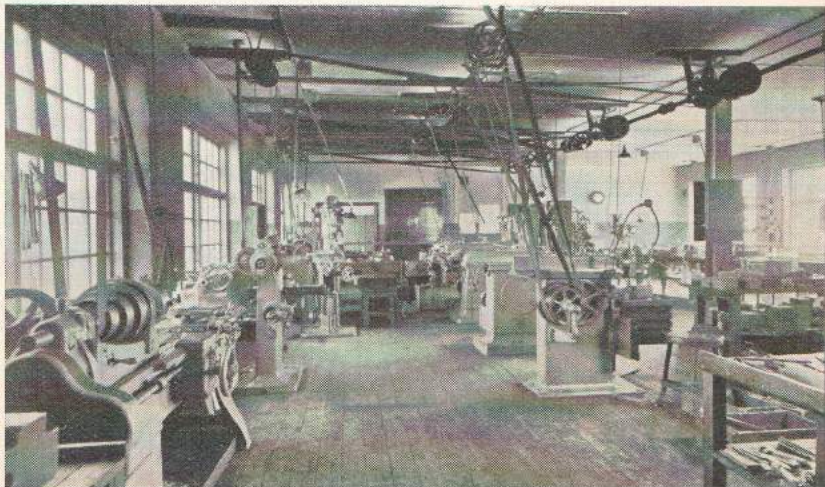
Firman utför massartiklar såsom plåtpressningar, hejarsmide m. m. efter ritningar och modeller. Dessutom finnes en verktygsavdelning för tillverkning av verktyg dels för firmans eget behov och dels för beställningar.

Vid flera tillfällen ha utvidgnings- och moderniseringsarbeten måst företagas och senast år 1936 vidtogs en större tillbyggnad samtidigt som de äldre lokalerna ombyggdes och moderniserades och en nyanskaffning av maskinparken ägde rum. Firman står nu väl rustad enligt nutidens krav.

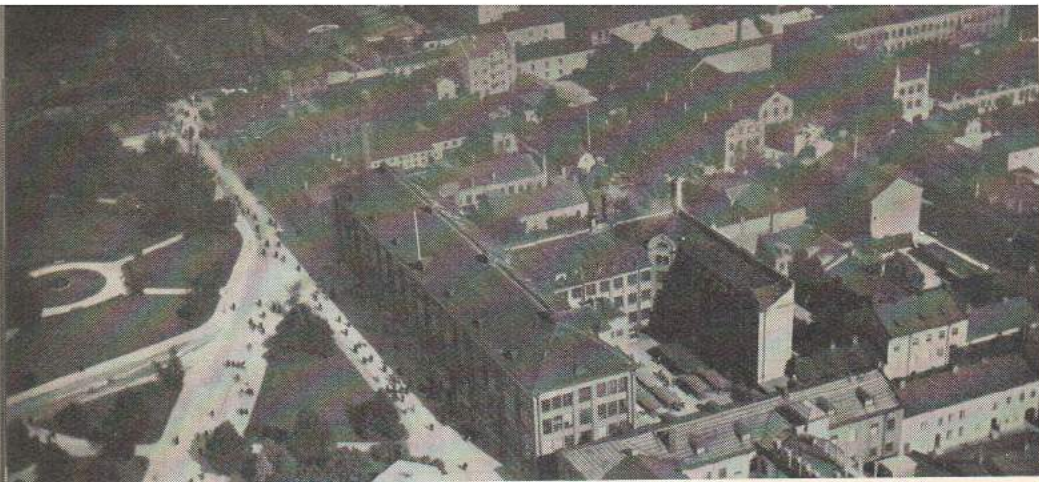
Fabriken är belägen i egen fastighet vid Smedjegatan 18 och här sysselsättes en arbetarstab på ca 45 personer.

---

*Interiör från Osswald Jonsson & Co.
En av maskinsalarna.*

Fabriksbyggnaden vid Tullgatan.

AKTIEBOLAGET C. E. JOHANSSON

ESKILSTUNA.

Firman grundades och bedrevs de första åren av uppfinnaren C. E. Johansson i Eskilstuna samt ombildades år 1911 till aktiebolag.

Före år 1913 utgjordes tillverkningen till huvudsaklig del av Johanssons kombinationsmåttsetsatser, vilka redan tidigt gav det Johanssonska namnet världsrykte. Den första måttsetsaten konstruerade C. E. Johansson redan år 1896. En sådan måttsetsat består av en trälåda, innehållande ett antal passbitar, vilkas måttvärden Johansson valt så, att man med minsta möjliga antal passbitar skall kunna framställa största möjliga antal måttkombinationer. En vanlig sats innehåller 103 bitar, den minsta 1.005 mm. och den största 100 mm. Med tillhjälp av passbitarna i denna sats kan man sätta ihop ungefär 40.000 olika mått. De erfarenheter, som vunnits vid denna fabrikation ha utnyttjats för att utbygga måttsetsatssystemet, och den vidsträckta användbarhet, som Johanssons måttsetsatser besitta, har allt mer och mer kommit den mekaniska verkstadsindustrien till godo. För närvarande användas Johanssons måttsetsatser inom hela den moderna verkstadsindustrien i samtliga industriländer.

År 1913 upptog firman tillverkning av toleransmätverktyg såsom hakmått och tolkar. En allt större efterfrågan på noggranna gängmätverktyg föranledde firman att upptaga tillverkning av gängtolkar och gängringar. De tidigt utexperimenterade slip- och justeringsmetoderna för gängmätverk-

Verkstadsinteriör.

tyg ledde till tanken att framställa gängtappar och gängsnitt med slipade gängor. De gängverktyg som funnos i marknaden ett tiotal år tidigare, voro långt ifrån noggranna och det blev alltmera klart, att man först genom det efter härdningen slipade gängverktyget kunde ernå den precision å gängan och de skäregenskaper hos verktyget, som erfordras för framställandet av noggranna gängor. Det kan nämnas, att firman Johansson redan år 1918 tillverkade slipade gängtappar och var den första i världen, som löste detta tillverkningsproblem.

Mikrometrar ha ävenledes en lång följd av år tillverkats av firman Johansson. Även beträffande detta mätverktyg kan firman Johansson sägas ha varit banbrytande, i det de första mikrometrarna med härdad och slipad skruvgänga tillverkades av bolaget Johansson. Det är självklart, att man utan detta förfaringssätt icke kan uppnå någon större noggrannhet vid mätning med mikrometrar. Johanssons mikrometrar garanteras med en noggrannhet å gängstigningen av $1/1000$ mm. på 25 mm. mätlängd, vilket för icke så många år sedan ansågs vara en orimlighet.

För närvarande har bolaget, förutom måttsatser och ett flertal olika mätverktyg, gängtappar, gängsnitt och gänghuvuden, på fabriktionsprogrammet även träborrar och cykelkedjor, vilka också utmärka sig för stor noggrannhet. Firman är den enda svenska tillverkaren av cykelkedjor, och dessa ha rönt en allt större efterfrågan tack vare förstklassig kvalitet. Bolaget sysselsätter cirka 500 man.

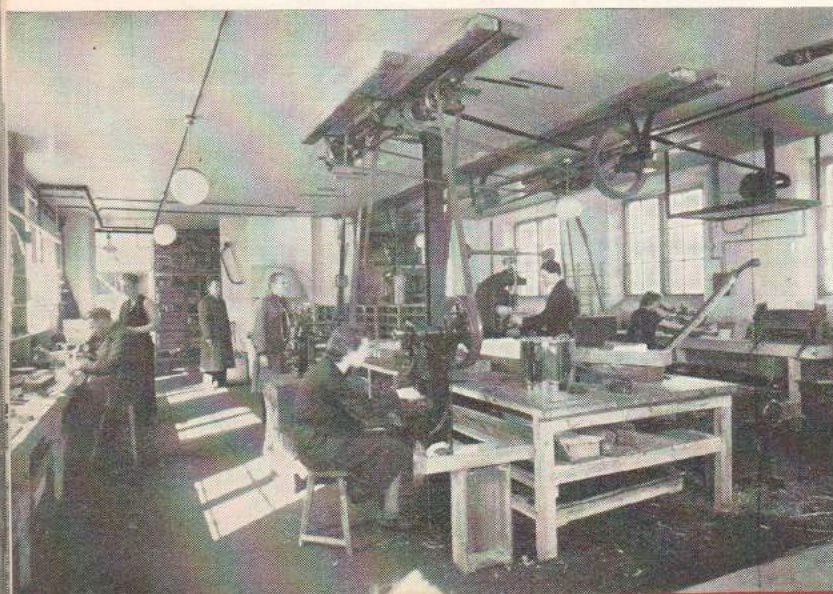
Exteriör.

F. JÄGER & SÖNER

ESKILSTUNA.

År 1920 grundades firman av direktör Friedrich Jäger. J. hade dessförinnan gjort en betydande insats på elektrovärmeområdet, vars banbrytare han varit här i landet. Bl. a. grundade han Elektriska Aktiebolaget Volta i Stockholm, vars ledning han stod för i flera år. Volta var på sin tid en av de ledande firmorna på sitt område här i landet.

År 1919 lämnade J. sina intressen i Volta, och grundade ovannämnda industri i Eskilstuna. Här upptogs tillverkningen av mindre värmeapparater, speciellt doppvärmare — varå patent erhöles. Såväl små doppvärmare för hushållsbruk som ock stora för lantbruks- och industriändamål, Dessutom tillverkas kokplattor, kokhällar, strykjärn, hårtångsvärmare, värmekuddar, kaminer, patroner, värmeskåp, samt olika slag av värme-element, även elektriska uppvärmningsanordningar för specialändamål, härdningsbad etc. Huvudsakligen säljes tillverkningarna i Sverige, en mindre del exporteras.

*Interiör från
Firma F. Jäger
& Söner: Del
av monterings-
avdelning.*

Interiör från firma F. Jäger & Söner. Avd. syateljéer för värme-kompresser.

Firman inflyttade på hösten 1937 i större ändamålsenligare fabrikslokaler vid Haleniigatan 7—9.

År 1937 avled J. och firman övertogs då av hans söner Georg och Åke Jäger.

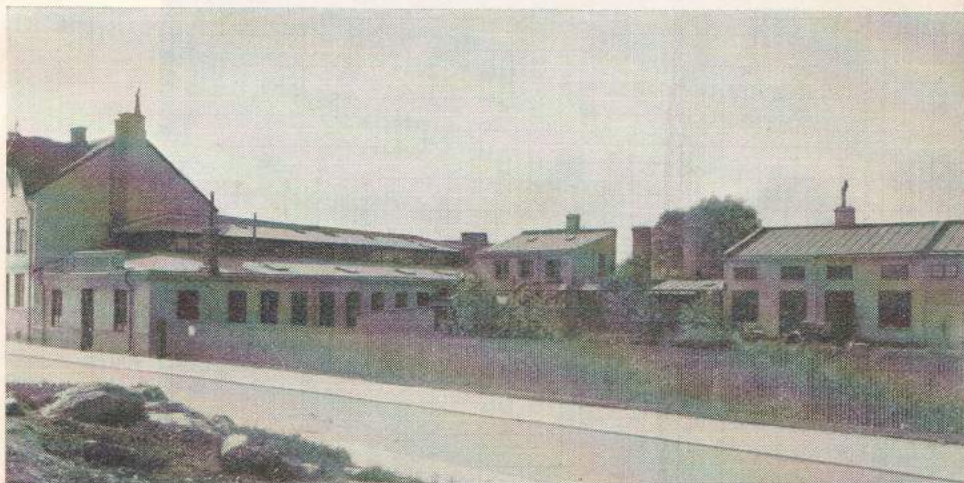
LEONARD JOHANSSONS FABRIKS A.-B.

ESKILSTUNA.

Firman grundades år 1892 av Leonard Johansson och var först belägen vid Nygatan 176. Tillverkningen bestod av järnmanufaktur och under den första tiden arbetade Johansson utan några medarbetare, men redan efter en kort tid kunde ett mindre antal arbetare anställas. År 1895 upptog firman velocipedtillverkning. Då rörelsen nu utvecklades betydligt, inköpte man, för att erhålla ökat utrymme år 1904 en ny fabrik vid Fabriksgatan. Leonard Johansson avled år 1907.

Fabriken har under årens lopp varit föremål för såväl ombyggnadsarbeten som ingående rationaliseringsåtgärder. Tillverkningen består numera av olika slags järnmanufaktur och delar till velocipeder. Ledare för företaget äro efter Johanssons död dennes söner, disponent Nils L. Johansson och ingenjör Carl Olof Johansson.

Exteriör av Leonard Johanssons Fabriks A.-B.

Exteriör av Alb. Karlsson Metallfabriksbolags fabriksbyggnader.

ALB. KARLSSON, Metallfabriksbolag

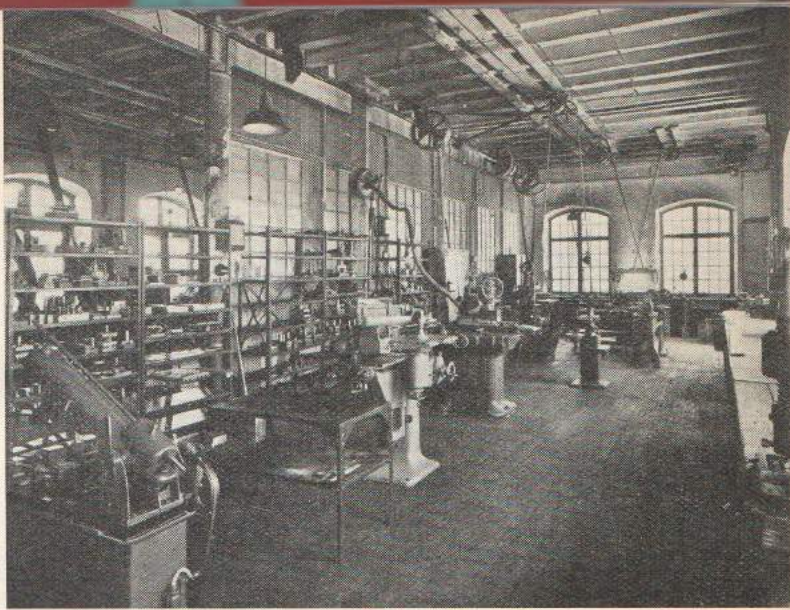
ESKILSTUNA.

Detta företag grundades år 1889 av fabrikören Alb. Karlsson, som då vid Smedjegatan öppnade en mindre verkstad, där huvudsakligen gelbgjuteri-rörelse bedrevs. Tillverkningen omfattade till en början beslag och handtag för fönster och dörrar jämte övriga byggnadsbeslag. I likhet med många andra äldre firmor var det under ganska blygsamma omständigheter verksamheten i början bedrevs, men under en god ledning gick den en betydande utveckling till mötes.

Interiör från Alb. Karlsson, Metallfabriksbolag.

*Interiör från Alb.
Karlssons Metallfabriksbolag.*

År 1928 flyttade firman till sina nuvarande lokaler vid Eskilsgatan 20 och här fick företaget plats för betydande utvidgningar. På området uppfördes bl. a. en modern galvanisk anläggning med de senaste metoderna för plätering av metaller såsom kadmiering, förkromning o. dyl.

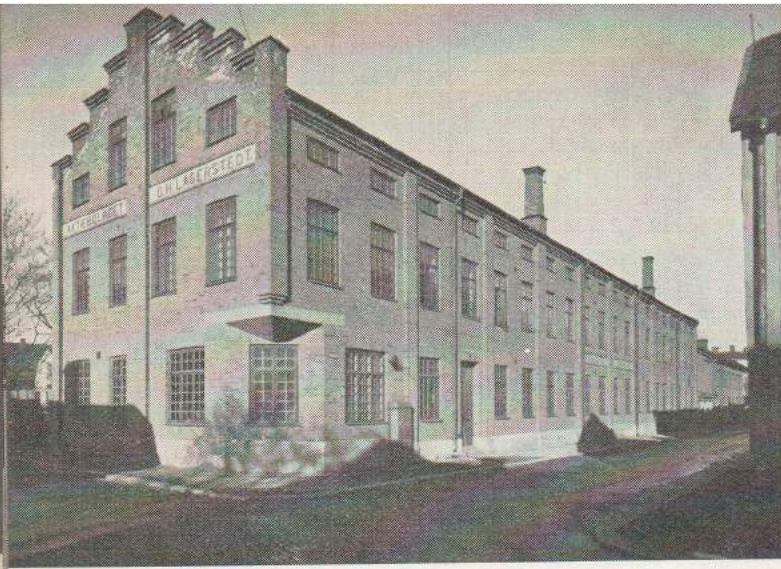
Nya artiklar ha även upptagits till fabrikation bl. a. beslag för järnvägs-vagnar, delar för automobiler etc. Firman har en betydande avsättning i såväl in- som utlandet av sina produkter.

Ledare för verksamheten är numera fabrikör Alb. Karlssons söner disponent H. Karre och ingenjör O. Karre.

Arbetarantalet är cirka 100.

*Interiör från Alb.
Karlssons Metallfabriksbolag.*

*Exteriör av A.-B.
O. H. Lagerstedts
fabrik.*

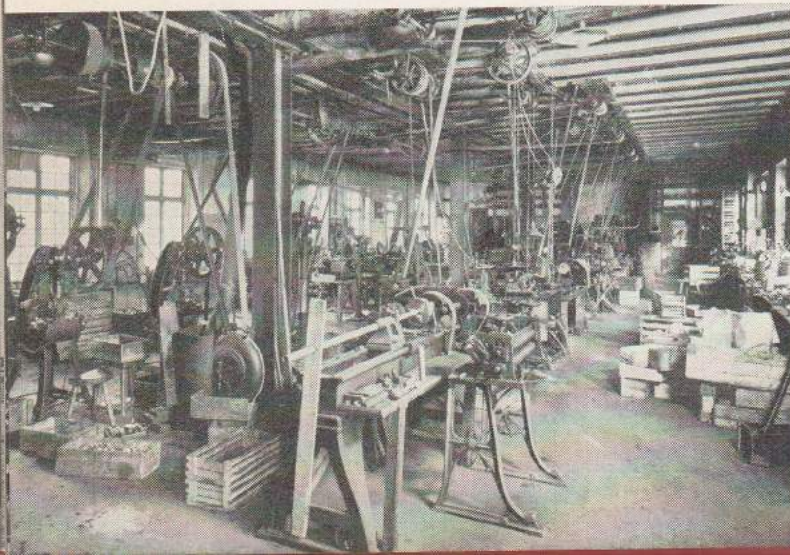
A.-B. O. H. LAGERSTEDT

ESKILSTUNA.

Ovanstående firma grundades år 1888 av fabrikörerna O. H. Lagerstedt och C. R. Lagerstedt. År 1906 avled fabrikör O. H. Lagerstedt och året därpå ombildades firman till aktiebolag med C. R. Lagerstedt som verkst. direktör. Denna post innehade han till sin död år 1915, då han efterträddes av O. H. Lagerstedts son, Edvard Lagerstedt, vilken sedan år 1907 varit verksam i firman.

Fabriken var från början belägen vid Nygatan 43 men snart gjorde sig behovet av rymligare och modernare lokaler gällande och en mer tidsenlig fabriksbyggnad uppfördes då år 1918 vid Bruksgatan 14.

Verksamheten omfattar tillverkning av ljusstakar, kandelabrar, skålar, rökbordsuppsatser m. m. efter egna modeller i tenn, nysilver och andra metaller. Senare åren har fabrikationen av olika metallarbeten för andra industrier, såsom pressning, metalltryckning, svarvning o. dyl., även mer och mer utvecklat. En särskild avdelning för försilvring och förnickling finnes.

A.-B. O. H. Lagerstedt: Interiör från maskinsal.

*Exteriör av K.
Larsson & Co:s
fabrik.*

K. LARSSON & Co, Mek. Verkstad

ÄRNA.

År 1927 grundade fabrikör Klas Larsson en mindre verkstad i Ärna beläget i Eskilstunas norra del vid vägen mot Torshälla.

Rörelsen omfattade först tillverkning av speciellt metallmodeller för gjuteriernas behov. Så småningom utökades verksamheten och kom även att omfatta tillverkning av formflaskor i smide efter fabrikör K. Larssons egen konstruktion. Dylka formflaskor ha förut ej fabricerats inom landet. På grund av den alltjämt ökade omslutningen blevo utrymmena för små och år 1935 byggdes då intill den gamla verkstaden en ny, betydligt större fabriksbyggnad efter moderna konstruktioner. Samtidigt utökades maskinparken betydligt.

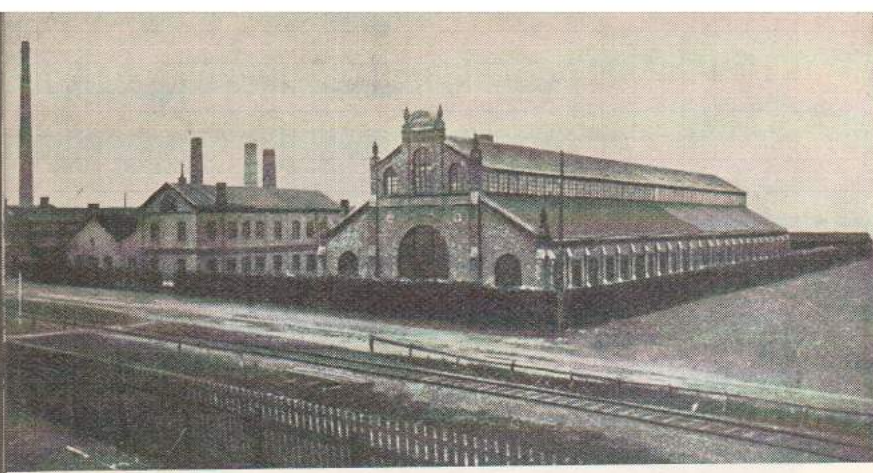
Företaget har även utfört arbeten för statens räkning bl. a. till Statens Järnvägar och till Försvarsdepartementet.

Produktionen försäljes i övrigt över hela landet, varjämte en mindre export äger rum.

*Interiör från firma
K. Larsson & Co:
Del av maskinhal-
len.*

*Exteriör av
A.-B. P. A.
Larssons
Gjuteri- &
Aducerings-
verk.*

A.-B. P. A. LARSSONS Gjuteri- & Aduceringsverk

ESKILSTUNA.

Denna firma startades år 1889 av herrar P. A. Larsson, C. Joh. Johansson och A. Söderberg. År 1907 ombildades firman till aktiebolag med ett aktiekapital av kronor 116.000:—. Detta ökades 1918 till kronor 232.000:—, vilket är det nuvarande aktiekapitalet.

Firman har gått stadigt framåt och dess nuvarande årliga kapacitet är 2.100 ton aduiceringsgods och 100 ton vanligt gjutgods. Arbetareantalet är f. n. 160 man.

*Interiör från A.-B.
P. A. Larssons Gjuteri- &
Aducerings-
verk.*

*Interiör från A.-B.
P. A. Larssons Gju-
teri & Aducerings-
verk.*

I samband med den ökade omsättningen har bolaget vid olika tillfällen måst utvidga sina anläggningar. På grund av sin omfattande erfarenhet inom branschen har firman varit i tillfälle att noga anpassa sin tillverkning efter utvecklingens krav.

Tillverkningen består huvudsakligast av halvfabrikat efter insända modeller eller ritningar samt en egen specialtillverkning av aducerad länkkätting, såsom Ewarts-Stålbultkättingar m. fl. typer.

Bolagets nuvarande direktör är C. Joh. Johanssons son, P. Johansson.

*Interiör från A.-B.
P. A. Larssons Gju-
teri & Aducerings-
verk.*

Exteriör.

AUG. KARLSSON & SON, Plåtslageri ESKILSTUNA.

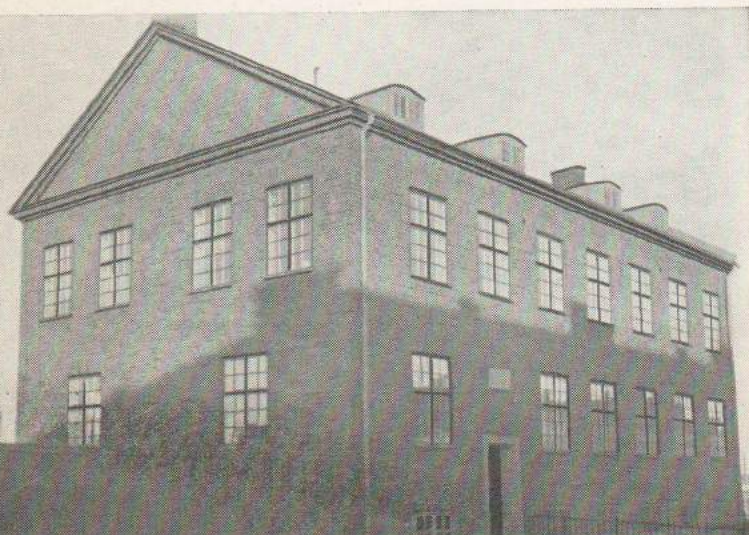
Företaget grundades 1911 av fabr. Aug. Karlsson. 1927 inträdde sonen E. Carlsson som delägare. Verksamheten omfattar utförande av alla inom byggnadsbranschen förekommande

plåtarbeten såsom taktäckning, garneringsarbeten o. d. samt svetsningsarbeten för både industriella och enskilda beställare. En hel del betydande arbeten ha utförts i såväl Eskilstuna som på närliggande platser och firman har blivit alltmer uppskattad för sitt förstklassiga arbete. Verkstadslokalerna äro belägna vid Nyforsgatan 46.

BRÖDERNA LUNDIN & LINDBERG, Metallvarufabrik ESKILSTUNA.

Ovanstående firma grundades år 1919 av fabrikererna K. A. Lundin, Ernst Lundin och Sven Lindberg. Rörelsen började i liten skala med en mindre fabrik belägen i Nyfors, men redan året därpå flyttades denna till en större byggnad vid Nygatan. Verksamheten omfattade först tillverkning av kokkärll men snart började man även tillverka allehanda prydnadsföremål i koppar samt mässing. Fabriken utvecklades alltmera och år 1930 upptogs ytterligare fabrikation av olika prydnads- och nyttosaker i tenn, som till stor del utföras efter firmans egna originalkompositioner. På senare åren har firman i stor utsträckning tillverkat gravurnor i oxiderad koppar. På grund av den alltjämt stigande utvecklingen måste större fabrikslokaler anskaffas. Firman lät då år 1931 uppföra en egen modern fabriksfastighet med ändamålsenliga lokaler belägen vid industriområdet vid borte Kungsgatan. År 1922 avled fabriker Ernst Lundin, varefter firman fortsattes av de andra delägarna.

Exteriör av Bröderna Lundin & Lindberg Metallvarufabrik.

Exteriör.

KOKKÄRLSFABRIKEN, E. BERGMAN & Co ESKILSTUNA.

Ovanstående företag grundades år 1919 av fabriköerna Emil Bergman, Bernhard Nyzell och Gunnar Haak. Efter Bernhard Nyzells frånfalle år 1921 och Gunnar Haaks utträde ur firman år 1930 är fabrikören Bergman ensam innehavare av företaget.

Verksamheten omfattar tillverkning av kokkärl av olika slag i aluminium och koppar. Fabrikslokalerna voro från början belägna vid Köpmansgatan 36, men här blevo snart utrymmena för små och år 1920 såg man sig nödsakad att flytta till rymligare lokaler i egen fastighet vid Tullgatan 5. Firmans produkter ha blivit alltmer kända på den svenska marknaden och kunderna äro spridda över hela Sverige. Försäljningen sker genom grossister.

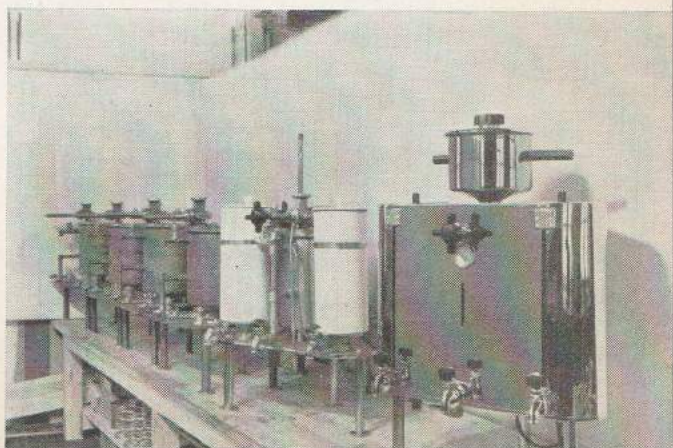
LINDECRANTZ & HOLM, Mek. Verkstad ESKILSTUNA.

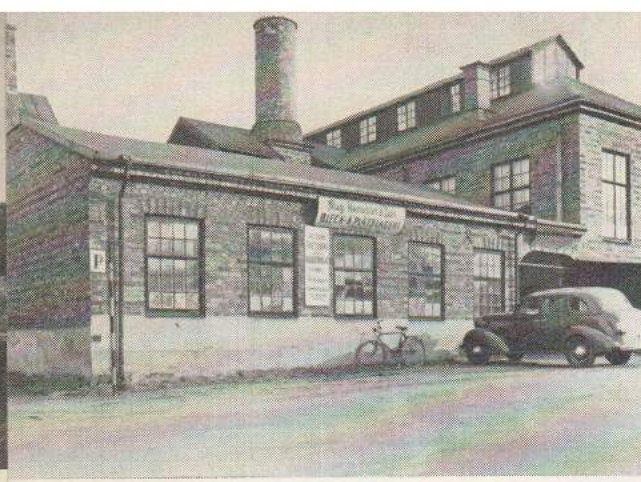
Ovanstående företag grundades år 1922. Nuvarande innehavaren är fabrikören A. B. Lindecrantz. Företaget har från början inriktat sig på tillverkning av verktyg, men det har under de senaste åren även upptagit tillverkning av elektriska kaffeapparater av egen praktisk konstruktion avsedda för restauranger och andra större förbrukare. Ävenså tillverkas numera konservöppnare likaså avsedda för restaurangbruk.

Produktionen är avsedd för såväl inhemsk förbrukning som för export. Fabriken är belägen vid Bruksgatan 8.

Automatiska kaffekokare tillverkade av firma Lindecrantz & Holm.

Exteriör.

AUG. KARLSSON & SON, Plåtslageri ESKILSTUNA.

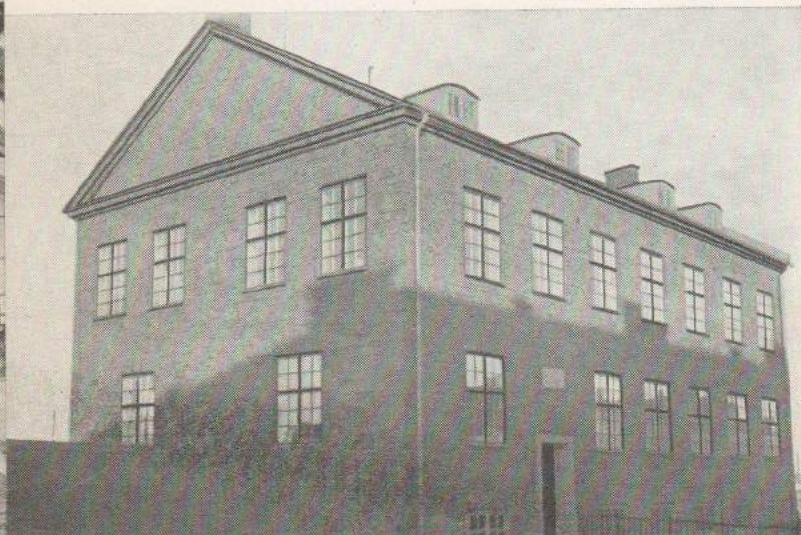
Företaget grundades 1911 av fabr. Aug. Karlsson. 1927 inträdde sonen E. Carlsson som delägare. Verksamheten omfattar utförande av alla inom byggnadsbranschen förekommande

plåtarbeten såsom taktäckning, garneringsarbeten o. d. samt svetsningsarbeten för både industriella och enskilda beställare. En hel del betydande arbeten ha utförts i såväl Eskilstuna som på närliggande platser och firman har blivit alltmer uppskattad för sitt förstklassiga arbete. Verkstadslokalerna äro belägna vid Nyforsgatan 46.

BRÖDERNA LUNDIN & LINDBERG, Metallvarufabrik ESKILSTUNA.

Ovanstående firma grundades år 1919 av fabrikererna K. A. Lundin, Ernst Lundin och Sven Lindberg. Rörelsen började i liten skala med en mindre fabrik belägen i Nyfors, men redan året därpå flyttades denna till en större byggnad vid Nygatan. Verksamheten omfattade först tillverkning av kokkäril men snart började man även tillverka allehanda prydnadsföremål i koppar samt mässing. Fabriken utvecklades alltmera och år 1930 upptogs ytterligare fabrikation av olika prydnads- och nyttosaker i tenn, som till stor del utföras efter firmans egna originalkompositioner. På senare åren har firman i stor utsträckning tillverkat gravurnor i oxiderad koppar. På grund av den alltjämt stigande utvecklingen måste större fabrikslokaler anskaffas. Firman lät då år 1931 uppföra en egen modern fabriksfastighet med ändamålsenliga lokaler belägen vid industriområdet vid borte Kungsgatan. År 1922 avled fabriker Ernst Lundin, varefter firman fortsattes av de andra delägarna.

Exteriör av Bröderna Lundin & Lindberg Metallvarufabrik.

Exteriör.

KOKKÄRLSFABRIKEN, E. BERGMAN & Co ESKILSTUNA.

Ovanstående företag grundades år 1919 av fabrikörerna Emil Bergman, Bernhard Nyzell och Gunnar Haak. Efter Bernhard Nyzells frånfalle år 1921 och Gunnar Haaks utträde ur firman år 1930 är fabrikör Bergman ensam innehavare av företaget.

Verksamheten omfattar tillverkning av kokkärl av olika slag i aluminium och koppar. Fabrikslokalerna voro från början belägna vid Köpmansgatan 36, men här blevo snart utrymmena för små och år 1920 såg man sig nödsakad att flytta till rymligare lokaler i egen fastighet vid Tullgatan 5. Firmans produkter ha blivit alltmer kända på den svenska marknaden och kunderna äro spridda över hela Sverige. Försäljningen sker genom grossister.

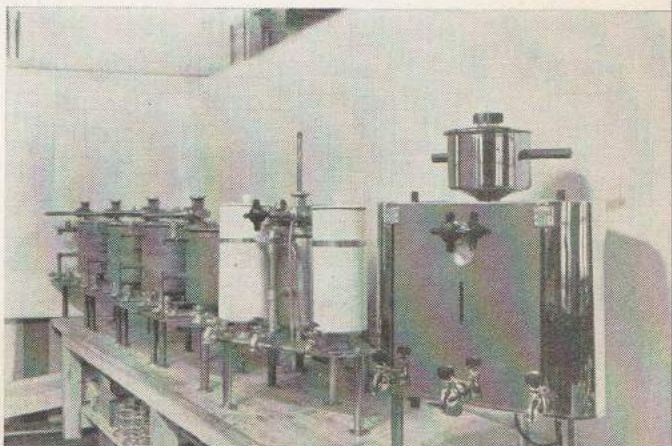
LINDECRANTZ & HOLM, Mek. Verkstad ESKILSTUNA.

Ovanstående företag grundades år 1922. Nuvarande innehavaren är fabrikör A. B. Lindecrantz. Företaget har från början inriktat sig på tillverkning av verktyg, men det har under de senaste åren även upptagit tillverkning av elektriska kaffeapparater av egen praktisk konstruktion avsedda för restauranger och andra större förbrukare. Ävenså tillverkas numera konservöppnare likaså avsedda för restaurangbruk.

Produktionen är avsedd för såväl inhemsk förbrukning som för export. Fabriken är belägen vid Bruksgatan 8.

Automatiska kaffekokare tillverkade av firma Lindecrantz & Holm.

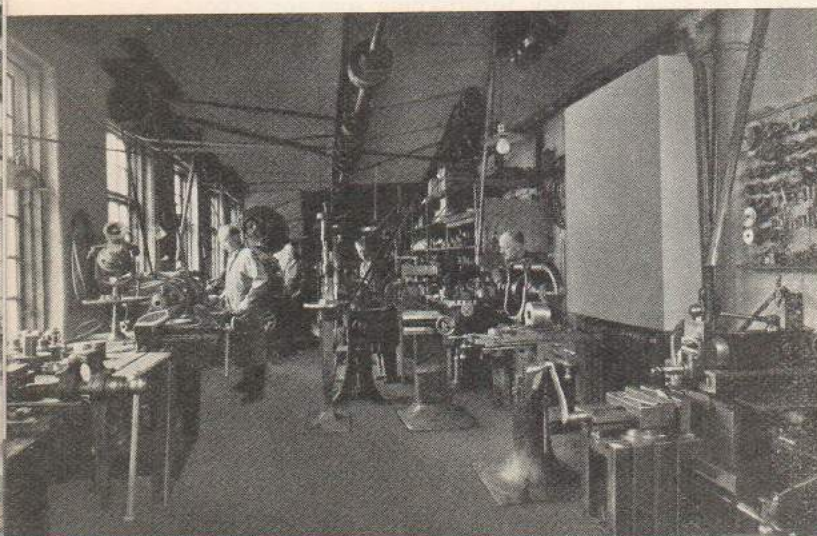

Exteriör.

ALB. LINDSTRÖM, Metall- o. Förnicklingsfabrik ESKILSTUNA.

Denna firma grundades år 1878 av Anders Albert Lindström, som i unga år kom till Eskilstuna. I en liten verkstad vid Noaksgatan började han nämnda år tillverkning av kammarlåstrycken, möbeltrissor m. m. gjutna artiklar. Denna lokal blev dock snart för trång, varför år 1888 byggdes den första egna fabriken å tomten Storgatan nr 7, där senare fabriken utbyggs.

År 1898 ingingo sönerna Albert och Axel Lindström som meddelägare i firman och år 1912 lämnade Lindström senior företaget, vilket då helt övergick i sönerns händer. Han avled år 1933.

*Interiör från Alb. Lindström, Metall- & Förnicklingsfabrik: Verktys-
avd.*

Interiör från Alb. Lindström, Metall- & Förnicklingsfabrik: Försilvringsavd.

Vid sidan om den första tillverkningen upptogs på slutet av 1800-talet tillverkning av hushållsartiklar i mässing, koppar och förnicklats utförande, vilken tillverkning dock år 1920 omlades så att nu uteslutande framställs försilvrade hushållsvaror för vilka firman vunnit en betydande marknad.

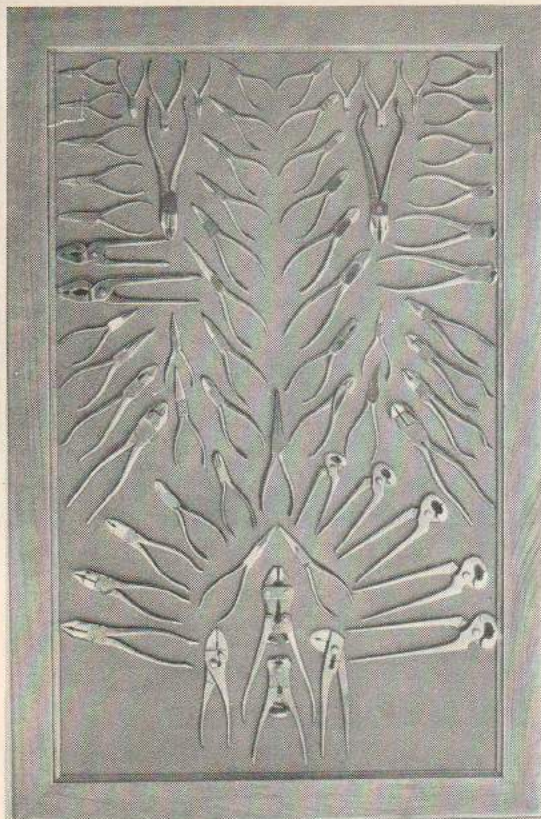
Produktionen försäljes huvudsakligast på hemmamarknaden, men exporteras även stora kvantiteter varor på ett flertal länder.

År 1928 avled Axel Lindström, och är Albert Lindström numera ensam innehavare av firman.

Interiör från Alb. Lindström, Metall- & Förnicklingsfabrik: Putsningsavd.

Varumöster uppbyggande en del av F. E. Lindströms tillverkningar.

F. E. LINDSTRÖM A.-B.

ESKILSTUNA.

Ovanstående företag grundades som enskild firma år 1856 av fabrikör F. E. Lindström men ombildades år 1930 till aktiebolag. Verkst. direktör blev Mauritz Wedén, vilken fortfarande innehar denna post.

Allt sedan grundandet har firman uteslutande specialiserat sig på tillverkning av tänger, på senare år även av optikertänger samt hammare. De senare föres i marknaden under namn "Standardhammare". Ca 80 % av fabrikket exporteras bl. a. till U. S. A. och England.

Exteriör.

Exteriör.

G. J. LINDGREN, Gjuteri- & Metallfabrik

ESKILSTUNA.

Denna firma grundades år 1910 av fabrikör G. J. Lindgren, som efter att ha praktiserat på olika platser i landet började en mindre gjuteriverkstad för huvudsakligast gjutning av främmande gods. År 1915 flyttade han till en ny verkstadslokal i Nyfors där även en metallfabrik anlades och tillverkning upptogs av huvudsakligast byggnadsbeslag och assuranssprutor. Rörelsen gick stadigt framåt och år 1936 flyttades den till egen nyuppförd fabriksbyggnad belägen vid industriområdet intill borte Kungsgatan.

Verksamheten omfattar fortfarande gjutning av främmande gods samt tillverkning av assuranssprutor och byggnadsbeslag.

EMIL OLSSONS KNIVFABRIK

ESKILSTUNA.

Ovanstående firma grundades år 1907 av fabrikör Emil Olsson. Verksamheten omfattar specialtillverkning av fickknivar.

AUG. STENMANS A.-B.

ESKILSTUNA.

Denna firma grundades år 1881 av ingenjören Aug. Stenman. År 1921 omändrades firman till aktieföretag med Sixten Nilsson som verkst. direktör. Verksamheten omfattar tillverkning av träskruv och gångjärn, vilka tillverkningar exporteras till snart sagt alla länder.

*Exteriör av
Hjalmar
Lundhs Me-
tallfabrik.*

HJALMAR LUNDHS METALLFABRIK ESKILSTUNA.

Denna firma grundades år 1911 av fabrikör Hjalmar Lundh och han drev densamma till år 1934, då den övertogs av hans båda söner, ingenjör Bengt-Erik och Carl-Oskar Lundh.

Företaget har upptagit fabrikation av speciellt dörrtrycken, "handtag", och skyltar samt dessutom en mångfald andra artiklar. Jämsides med metallfabriken drives ett metallgjuteri.

Fabrikslokalerna äro inrymda i egen fastighet vid Ruddammsgatan 6. Försäljningen sker genom grossister över hela Sverige.

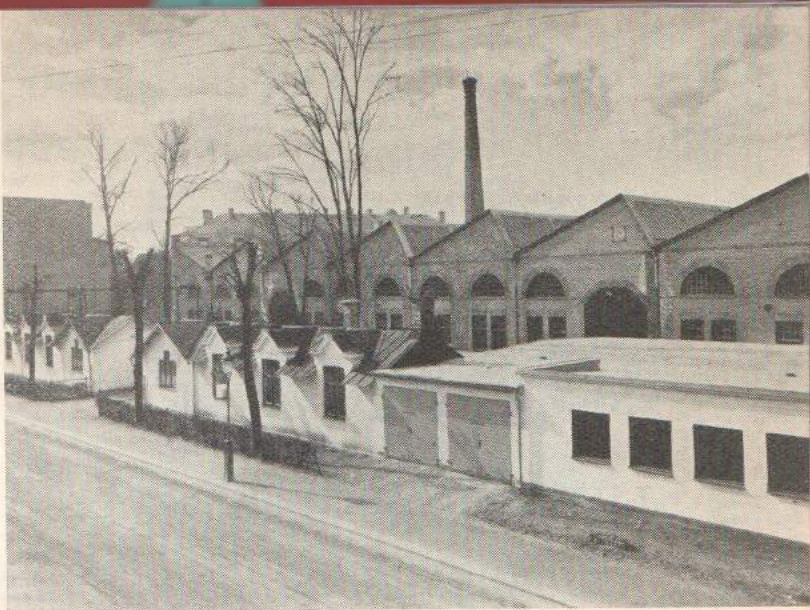
LUNDIN & KINDAHL, Mek. Verkstad ESKILSTUNA.

År 1920 grundade fabrikörerna C. G. Lundin och G. H. Kindahl ovanstående företag, som till att börja med drevs i ringa omfattning i förhyrd verkstad vid Hamngatan. Arbetsstyrkan bestod då endast av de båda kompanjonerna.

Tillverkningen omfattade från början motorcyklar, som fördes i marknaden under namnet "Falken". Företaget lyckades snart få en ganska betydande avsättning för cykeln, men då körkort och skatt infördes lades tillverkningen om och upptogs nu i stället fabrikation av utombordsmotorer, vilka föras i marknaden under namnet "Loke". År 1931 flyttade firman till nya moderna verkstadslokaler vid Rådhusorget. Numera tillverkas även alla slag av mekaniska artiklar.

Exteriör.

*Exteriör från Luth
& Roséns Elektr.
A.-B:s fabriksan-
läggningar i Eskils-
tuna.*

LUTH & ROSÉNS ELEKTR. A.-B.

ESKILSTUNA.

År 1916 inköpte Luth & Roséns El. A.-B. i Stockholm aktierna i Söderbloms Gjuteri A.-B. för att erhålla ett gjuteri som ersättning för det i Stockholm, som visat sig otillräckligt och olämpligt med avseende på belägenheten. Denna gamla firma, som grundats av ingenjör Knut Söderblom år 1876, tillverkade gjutgods såväl för eget bruk som för andra industrier. För övrigt voro firmans tillverkningar av allehanda slag. Det kan nämnas, att Söderbloms voro de första tillverkare i Sverige av lastautomobiler. Bland andra produkter kan nämnas råoljemotorer. Bolaget hade år 1915 börjat utföra kamrör av smidesjärn enligt ingenjör O. V. Cardells patent, vilken artikel sedan radieradens standardartiklar. F. n. utför verkstaden utom dessa kamrör även radiatorer av smidesjärn samt allehanda svetsade och pressade plåt- och rörarbeten. Från eget syrgasverk levererar verkstaden syrgas. Totala omsättningen uppgick år 1937 till ca 2,5 miljoner kronor.

*Exteriör från Luth
& Roséns Elektr.
A.-B:s fabriksan-
läggningar i Eskils-
tuna.*

Varumärke.

Exteriör.

LÅSFABRIKS AKTIEBOLAGET

ESKILSTUNA.

Det i dagligt tal kallade "Låsbolaget" leder sin upprinnelse från den av fabrikör E. A. Näsman år 1846 påbörjade låstillverkningen, vilken fabrik 1881 genom köp övergick till ingenjör Aug. Stålberg, som 1894 blev direktör i det då bildade bolaget. Sedan direktör Stålbergs död 1931 ledes fabriken av dennes son direktör Harald Stålberg. En av fabriken's huvudtillverkningar utgöres fortfarande av lås, som årligen framställas till ett antal av ca tre kvarts miljon, men därjämte tillverkas beslag för byggnader, såsom handtag, vred, regler, espagnoletter samt utensilier för motorbåtar, järnvägsagnar, bilar och bussar m. m. Fabriken är den äldsta och största i sin bransch i Skandinavien.

Interiör från Låsfabriks A.-B.

Exteriör av A.-B. Möbellås fabrik.

A.B. MÖBELLÅS

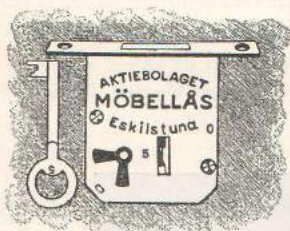
ESKILSTUNA.

Detta bolag bildades år 1918 med Albin Johansson som verkst. direktör.

Verksamheten omfattar tillverkning av alla slags möbellås och har det över förväntan lyckats firman att få avsättning för dessa över hela landet; trots en oerhörd konkurrens från utlandet. Tillverkningen räcker även för export, huvudsakligen till grannländerna. Fabrikationen har även under de senaste åren utökats att omfatta alla olika slags lås till byggnader och båtar.

Fabriken, som är belägen vid Köpmangatan 36, har vid flera tillfällen utvidgats och moderniserats. Senast år 1931 gjordes en större tillbyggnad vid fabriken.

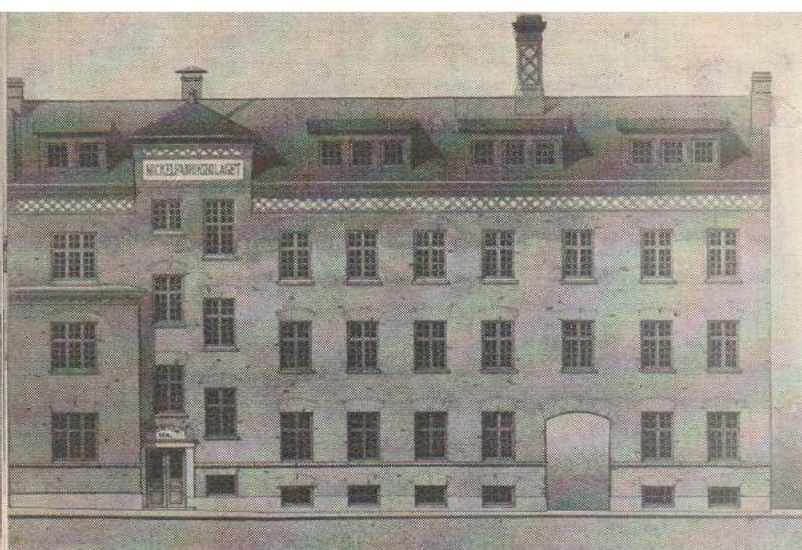
Bolaget sysselsätter ca 75 man.

Varumärke.

Dörrlås i prima utförande tillverkat av A.-B. Möbellås.

*Exteriör av Nickel-
fabriks A.-B. Gott-
frid Carlsson.*

NICKELFABRIKS A.-B. GOTTFRID CARLSSON ESKILSTUNA.

År 1891 började fabrikören Gottfrid Carlsson i gården nr 377 tillverkning av tryckta metallföremål som ljusstakar etc. Arbetsstyrkan var ej så stor, ty den uppgick förutom honom själv till endast en man och första årets tillverkningsvärde uppgick ej heller mer än till 2.000 kr. Men inom kort stegrade omsättningen. Den först använda lokalen blev för trång, varför verksamheten förlades till stadens vattenverk, där så småningom allt större arbetslokaler togos i bruk. Ökat förtroende för fabriken alster och ökat verksamhetsområde tvingade dock till ytterligare utvidgningar. År 1904 uppfördes en ny fabriksbyggnad vid Nygatan och även denna har blivit tillbyggd vid olika tillfällen.

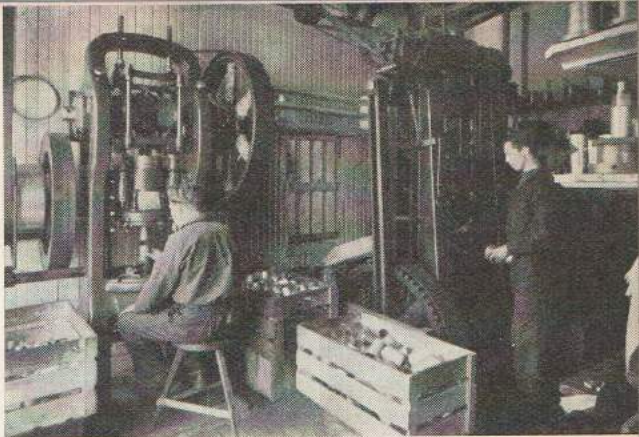
Undan för undan har företaget upptagit nya tillverkningar. Nu fabriceras en mångfald slag av artiklar bl. a. husgerädsartiklar av mässing, koppar och nysilver, kokkärl av aluminium och koppar samt tryckta och svarvade metalldelar efter ritningar och modeller. Det årliga tillverkningsvärdet uppgår till cirka 600.000 kr. Arbetarnas antal är 60.

Firman ombildades år 1916 till aktiebolag. Verkst. direktör för bolaget är numera A. Bergström.

*Interiör från Nic-
kelfabriks A.-B.
Gottfrid Carlsson:
Pressningsavd.*

*Interiör från Oscar Nilsson,
Metallvarufabrik.*

OSCAR NILSSON, Metallvarufabrik ESKILSTUNA.

Denna firma grundades år 1898 av fabrikör Oscar Nilsson. År 1932 överlämnade han firman till sina fyra söner Georg, Rudolf, Nils och Sven Nilsson, vilka bedriva densamma under oförändrat firmanamn.

Verksamheten omfattar fabrikation av hushållsartiklar i mässing, koppar och aluminium. Speciellt kan framhållas kaffepannan "Ideal", en s. k. vis-selpanna, vilken är synnerligen praktisk, då den vid inträdande kokning signalerar. Firman har även numera en omfattande tillverkning av mindre massartiklar i metall, dels dragpressade och dels exenterpressade. Dessutom utföres metalltryckning. Från år 1920 är firman inrymd i egen fastighet vid Lohegatan 4. Fabriken sysselsätter ca 25 man.

EDVIN NEISTRÖMS RAKKNIVSFABRIK

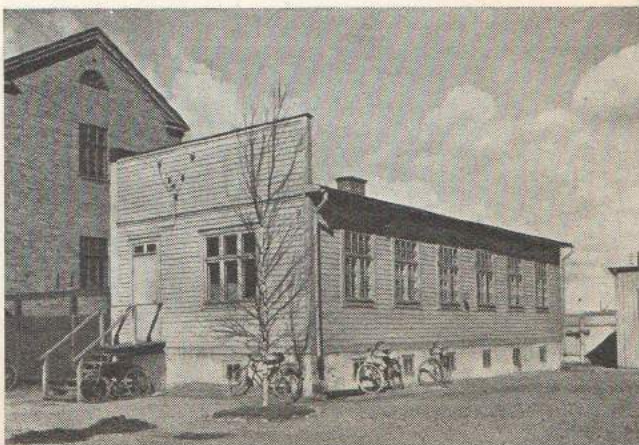
ESKILSTUNA.

Denna fabrik grundades år 1917. Verksamheten bedrevs först i förhyrda lokaler, men år 1928 kunde man emellertid flytta till egen verkstadsbyggnad belägen i kvarteret Vikingen vid industriområdet intill borten Kungsgatan.

Redan från början specialiserade man sig på tillverkning av rakknivar av bästa svenska stål och dessa ha under årens lopp på grund av den goda kvaliteten blivit synnerligen välkända och vunnit avsevärd spridning såväl i Sverige som i utlandet. Fabrikaten föras i marknaden under varubeteckningen "Neiströms rakknivar".

Exteriör.

Barncykel, utförd av Norrmans Metallvarufabrik.

NORRMANS METALLVARUFABRIK

ESKILSTUNA.

Ovanstående firma grundades år 1934 av fabrikör E. O. Norrman. Verksamheten omfattar tillverkning av metallvaror såsom skyltställ för skodon, kläder etc. samt potatisskalare, verktyg och mekaniska arbeten. Även pressning av massartiklar utföres.

År 1937 upptog firman tillverkning av en trehjulig barncykel, vilken föres i marknaden under firmamärket "E. N. O.". Cykeln, som i detalj är mycket gediget utförd, är ett prov på verkligt kvalitetsarbete. Den är dessutom den enda i sitt slag i Sverige, som är försedd med kullager. Tillverkningarna försäljas genom grossister över hela landet.

NYA VERKTYGSFABRIKEN, Fr. & Hj. Andersson

ESKILSTUNA.

Denna firma grundades år 1922 av de båda bröderna Frithiof och Hjalmar Andersson. Efter fabrikör Hjalmar Anderssons frånfälle år 1928 innehas firman numera av fabrikör Frithiof Andersson ensam.

Verksamheten omfattar huvudsakligast tillverkning av spiralborrar, vilka år från år rönt en allt större efterfrågan. Efter ritningar eller modeller utföres dessutom på beställning svarvningsarbeten dels i metall och dels i stål. Fabriken är belägen i stadens sliphus vid Hamngatan.

Interiör från Nya Verktygsfabriken.

Exteriör.

F. O. NYSTRÖMS BLECKKÄRLSFABRIK A.-B. TORSHÄLLA.

Detta företag grundades år 1874 av fabrikör F. O. Nyström, som då började en verkstadsrörelse för tillverkning bl. a. av nålar, klockkedjor, o. dyl. Emellertid övergick han snart att tillverka bleckemballage och han blev en av föregångarna på detta område i vårt land. År 1892 övertogs rörelsen av Nyströms son, fabrikör C. A. Nyström. Under dennes ledning utvidgades verksamheten hastigt och han lät år 1900 uppbygga den nuvarande fabriksbyggnaden, vilken därefter vid flera tillfällen tillbyggt. Här fick nu företaget större utvecklingsmöjligheter och undan för undan upptogs allt flera artiklar till fabrikation.

Bland tillverkningarna märkas: kylvatten- och bränslecisterner för motorer, badrumsskåp samt bleckemballage för färger, oljor och fernissor, såväl blankt som dekorerat. Av specialtillverkningarna märkas regnmätaren "Pluvius" samt vilstolen "Park". Produkterna försäljas över hela landet. Arbetareantalet uppgår till ca 50. År 1937 ombildades firman till aktieföretag med C. A. Nyström som verkst. direktör.

C. A. PETTERSSON & Co ESKILSTUNA.

Ovanstående firma grundades år 1922 av fabrikörerna C. A. Pettersson och Nils Pettersson. Efter Nils Petterssons frånfalle år 1937 drives firman av C. A. Pettersson ensam. Verksamheten omfattar utförande av alla förekommande koppar-, bleck- och plåtslageriarbeten och dessutom bedrivs en omfattande tillverkning av varmvattenberedare och spiselcisterner. Även alla förekommande arbeten för byggnadsplåtslageri utföras.

Firmans lokaler äro belägna i egen fastighet vid Vasbergsgatan 10.

Exteriör av C. A. Pettersson & Co:s verkstad vid Vasbergsgatan 10.

Exteriör.

A.-B. ROSTFRITT

TORSHÄLLA.

År 1935 grundades detta företag som enskild firma under namnet Rostfritt, Nilsson & Co. Grundarna voro fabrikörerna Martin Nilsson, Inge Lindholm och Karl Höckerfors. De ombildade firman till aktiebolag år 1936 och år 1938 ändrades firmanamnet till ovanstående.

Redan år 1934 hade det tillämnade företaget börjat att bygga en modern fabriksbyggnad belägen intill stora landsvägen nära Eskilstuna stadsgräns.

*Interiör från A.-B.
Rostfritt: Smedjan.*

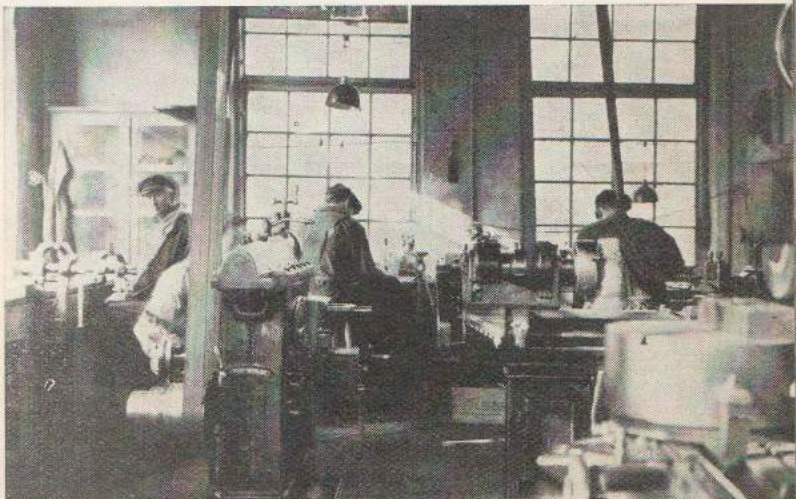
*Interiör från A.-B.
Rostfritt: Smärgel-
avdelningen.*

Här inmonterades sedan en maskinpark, där alla teknikens senaste uppfinningar blevo utnyttjade.

På våren år 1935 var företaget färdigt att sätta igång fabrikationen, som utgöres av bordsbestick av rostfritt stål samt rostfria dörrhandtag. Bolaget har lyckats få en betydande avsättning för sina produkter. En hel del större arbeten i hejarsmide ha även utförts vid fabriken.

*Interiör från A.-B.
Rostfritt: Verktogs-
avdelningen.*

Exteriör av A.-B. Segerström & Svenssons fabriksbyggnad.

A.-B. SEGERSTRÖM & SVENSSON

ESKILSTUNA.

Firman grundades år 1906 av fabrikör C. G. Segerström och till en början bedrevs huvudsakligast förnickling, oxidering och förkoppling av främmande gods. År 1914 upptogs tillverkning av termosflaskor, men denna del av verksamheten nedlades år 1920. Istället upptogs tillverkning av prydnadsvaror och hushållsartiklar i nysilver.

År 1928 inträdde som kompanjon i firman fabrikör Ragnar Svensson och firmanamnet ändrades till Segerström & Svensson. Detta ändrades ånyo år 1935 då aktiebolag bildades under ovanstående namn. Allteftersom firmans produktion ökades blev man i behov av större och rymligare lokaler och år 1937 uppfördes en modern fabriksbyggnad vid Björksgatan å det nya industriområdet. Här förfogar man över synnerligen tidsenliga och rymliga lokaler samt moderna maskiner.

Företaget sysselsätter ca 35 personer. Försäljningen sker genom grossister över hela landet.

Interiör från A.-B. Segerström & Svensson: Del av maskinsal.

*Interiör från C. G. Segerströms
Förnicklingsfabrik.*

C. G. SEGERSTRÖMS Förnicklingsfabrik

ESKILSTUNA.

År 1907 grundades ovanstående firma av fabrikör C. G. Segerström.

Firman utför alla slags förnicklingsarbeten samt galvanisering, oxidering och förkoppling m. m. Arbetsmaterialet utgöres huvudsakligast av främmande gods.

BRÖDERNA STENBORG, Smidesfabrik

ESKILSTUNA.

Firman grundades år 1888 av smidesmästaren Sven Ludvig Stenborg, vilken innehade densamma till sin död år 1924, då hans söner, fabrikörerna Oswald och Sven Stenborg, övertogo rörelsen.

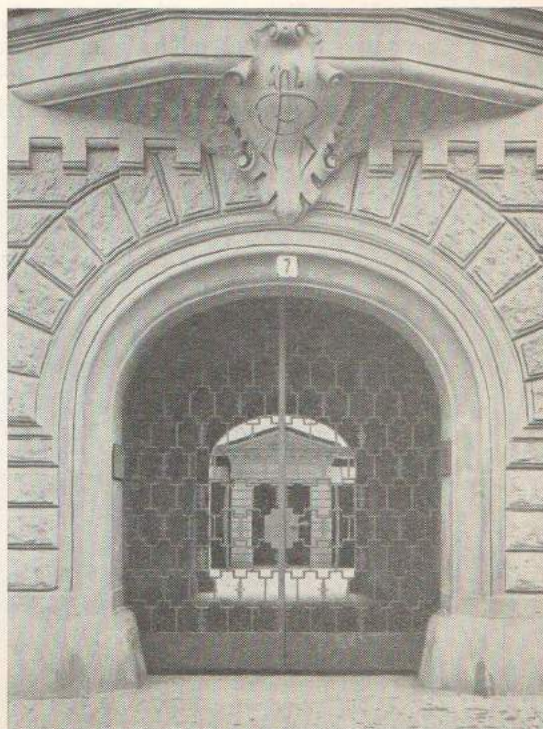
Verksamheten har alltifrån början omfattat konst- och ornamentsmide samt allt inom byggnadssmidesbranschen. På senare tid har man även upptagit tillverkning av arbeten i rostfritt stål och vitmetall samt beslag för butiksinredningar.

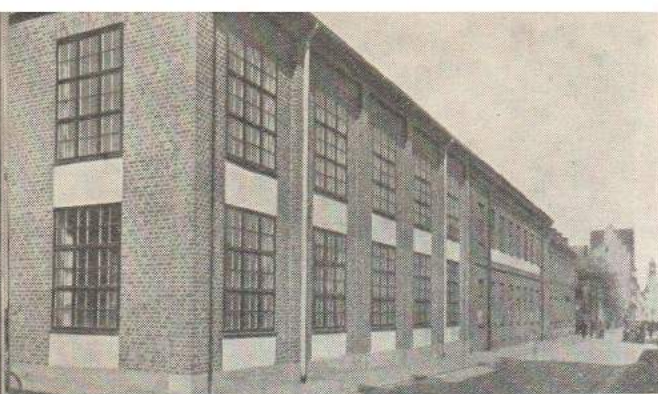
Firman har under årens lopp utfört många betydande arbeten vid uppförande av såväl publika byggnader som bostadsbyggen. Av utförda arbeten kan t. ex. nämnas: Alla konst- och ornamentsmiden till Klosters kyrka, Eskilstuna, alla terrass- och trappräcken av vitmetall och järn till Eskilstuna och Köpings badhus, alla smidesarbeten och diskar till Västerås saluhall, allt smide balkong- och trappräcken samt inklädnad av hiss i järn och rostfritt till Stads-hotellets nybyggnad i Eskilstuna.

Fabriken är belägen vid Rademacher-gatan 24.

Grindar i ornamentsmide utförda till byggnad vid Fristadstorget i Eskilstuna av Bröderna Stenborg.

Exteriör.

NYA A.-B. SVEAVERKEN

ESKILSTUNA.

Denna fabrik startades år 1911. Tillverkningen utgöres av kvarnar, sädeskrossar, cirkelsågverk, spånfläktar, kapsågar, hö- och kärvfläktar, konstruerade efter ejektorprincipen, halmfläktar samt tröskverk och bossfläktar.

Omsättningen har kraftigt ökats sedan starten och fabriken har vid flera tillfällen måst tillbyggas, senast åren 1929—1930. Arbetsstyrkan, som för ett 10-tal år sedan uppgick till 20 man har nu ökats till ca 41. Produktionen har också fördubblats sedan år 1925.

Av firmans tillverkningar säljes det mesta inom landet men särskilt kvarnarna och cirkelsågverken ha funnit marknad utomlands, i de nordiska länderna, Balticum samt Afrika och Syd-Amerika. Fabriken chef är disponent Gustaf Widén.

FIRMA ROSENLIND & ERICSSON

ESKILSTUNA.

Detta företag grundades år 1933 av fabrikörerna Harry Rosenlind och Ernst Ericsson, vilka då startade en specialfabrik för tillverkning av bilbussningar för alla bilmärken. Fabrikationen omfattar även backspeglar med glas av rostfritt stål, rostfria kuvertartiklar, modell Tuna, askfat, cigarrettkoppar, groggbrickor, ljusmanschetter, bordduksklämmor m. m. Bland tillverkningarna märkas även korktänger för alla slags bryggerimaskiner, förnicklade klädkrokar i gjutjärn samt ledstångskrok i alla modeller, både förnicklade och lackerade. Dessutom utföres pressnings-, smärglings- och putsningsarbeten samt även förnickling. Fabriken, som är belägen vid Bruks-gatan 8, är modernt inredd med ändamålsenliga maskiner.

Interiör från Rosenlind & Ericsson: Del av maskinsal.

*Exteriör från firma
Helmer Sjökvist,
Metallfabrik.*

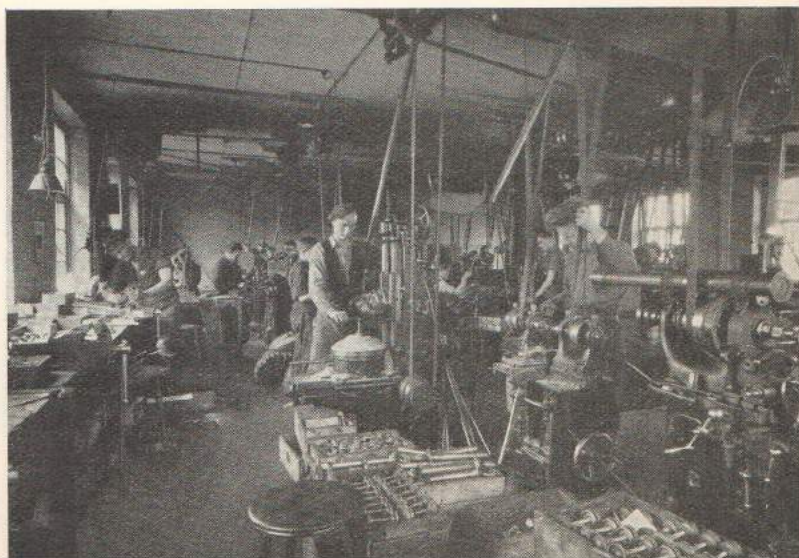
HELMER SJÖKVIST, Metallfabrik & Mek. verkstad

ESKILSTUNA.

Ingenjör Helmer Sjökvist grundade år 1925 ovanstående firma och började därvid under synnerligen blygsamma omständigheter i förhyrda lokaler med tillverkning av smörjnipplar och fettsprutor. Han var en av de första i landet, som började med tillverkning härav. Fabrikationen slog mycket väl ut och produktionen ökades snart avsevärt. År 1930 byggdes en fabrik i kvarteret Vikingen vid industriområdet vid borte Kungsgatan. Här utökades rörelsen ytterligare och ett flertal nya maskiner anskaffades.

Förutom ovan nämnda artiklar tillverkas speciellt diverse armatur för gas, ånga, olja och vatten samt ett flertal detaljartiklar i automatsvarvning, vilket även fabriken i ganska stor omfattning specialiserat sig på. Vidare tillverkas specialsprutor för trädbesprutning.

*Interiör från firma
Helmer Sjökvist,
Metallfabrik.*

Exteriör.

SMIDESFABRIKEN FERM

ESKILSTUNA.

Ovanstående företag grundades i april år 1917 av fabrikörerna E. Hj. Persson, J. E. Widlund, A. L. Ekström och C. J. Thydin. De båda sistnämndas intressen i firman ha sedermera övertagits av fabrikör Persson. Denne hade före starten ett 15-tal år varit arbetsledare på E. A. Bergs Fabriks A.-B. och hade således en ingående praktik i branschen. Som firmans kassör tjänstgör fabrikör Widlund och som fabriksledare fabrikör Persson.

Verksamheten omfattade från början tillverkning av olika slags tänger, men firman har numera alltmer övergått till smide, hejarsmide, samt stansgravyr och verktygstillverkning av alla slag. Leveranser sker bl. a. till flera av Sveriges största industrier samt till kommunala och statliga verk. Kundkretsen sträcker sig över hela Sverige.

Firman startade i egen fastighet vid Nyforsgatan 46, där den fortfarande är inrymd, men ha dock lokalerna vid olika tillfällen utvidgats och moderniserats.

Interiör från Smidesfabriken FERM.

A.-B. F. A. STENMANS LÅSFABRIK

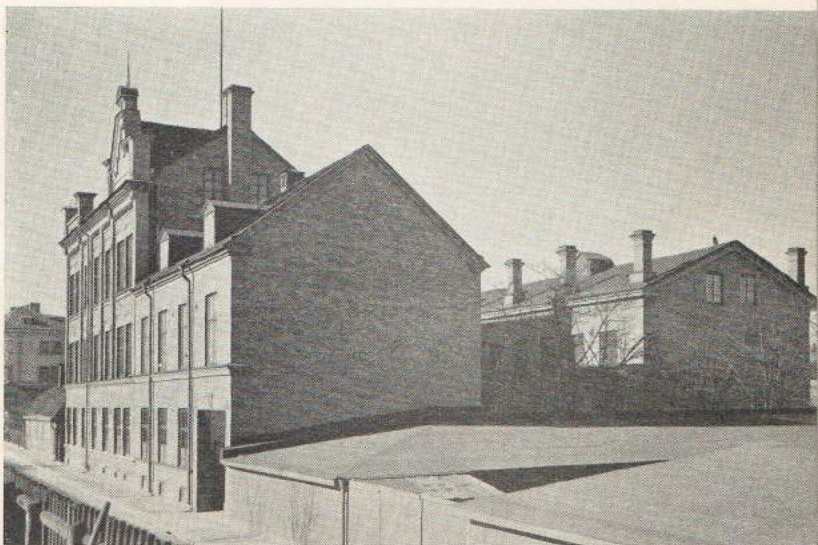
ESKILSTUNA.

Smidesmästaren F. A. Stenman öppnade år 1849 en smidesverkstad, vilken rörelse så småningom övergick till fabriksdrift. År 1890, vid grundarens frånfalle, ingick sonen, fabrikör Ernst Bernhard Stenman, som ägare av firman och innehade densamma till sin död år 1924. Firman drevs sedan av stärbhuset till år 1926, då rörelsen omändrades till aktiebolag med Ernst Stenmans söner som delägare. Verkst. direktör blev disponent Hugo Stenman.

Tillverkningen utgöres av lås och skjutdörrbeslag samt annat byggnadssmide. Fabrikaten ha alltid stått på en mycket hög standard och ett "F. A. S."-lås är resultatet av en yrkesskicklig arbetarstams arbete och en i nära 100 år samlad erfarenhet i fråga om lås. Förutom standardtillverkningarna har firman extrabeställningar av lås, s. k. icke standardvara, och härmed sysselsättes ständigt en särskild arbetarstab. Fabriken, som ännu finnes på den ursprungliga platsen, Västermarksgatan 16, erhöll 1889—1890 en ny fabriksbyggnad i tegel, vilken vid flera tillfällen utbyggt och moderniserats. Bl. a. företogs år 1927 en utvidgning med om- och tillbyggnad. Bolaget har genom rationalisering under de senaste 10 åren mer än fördubblat sin kapacitet.

Arbetsstyrkan uppgår till ca 80 man och bolagets aktiekapital utgöres av 250.000: — kronor.

Exteriör.

Stämpelrullar för svenska arméns gevär, utförda av Stålstämpelfabriken.

STÅLSTÄMPELFABRIKEN

ESKILSTUNA.

grundades år 1907 av nuvarande ägaren A. Edv. Olson. Huvudtillverkningen är stålstämplar, alfabet- och siffersatser, klipp- och präglingsverktyg, hejarstansar, giggar och andra verktyg och gravyrer för industrien. Konstnärligt utförda vapen, monogram och firmasigill utföras även. Fabriken har dessutom en särskild avdelning för tillverkning av manufakturvaror såsom mattskenor, matthållare, div. beslag, metallknopp, gardin- och draperistångshållare, handdukhängare av såväl metall som rostfritt stål, haspar,

reglar etc. Många av fabriken alster äro grundade på fabrikör Olsons egna patentskyddade uppfinningar. Många uppfinningar hava också vid fabriken utexperimenterats och satts i fabrikation för flera uppfinnare och fabrikanter, vilka arbeten under experimentstadiet behandlats strängt konfidentiellt.

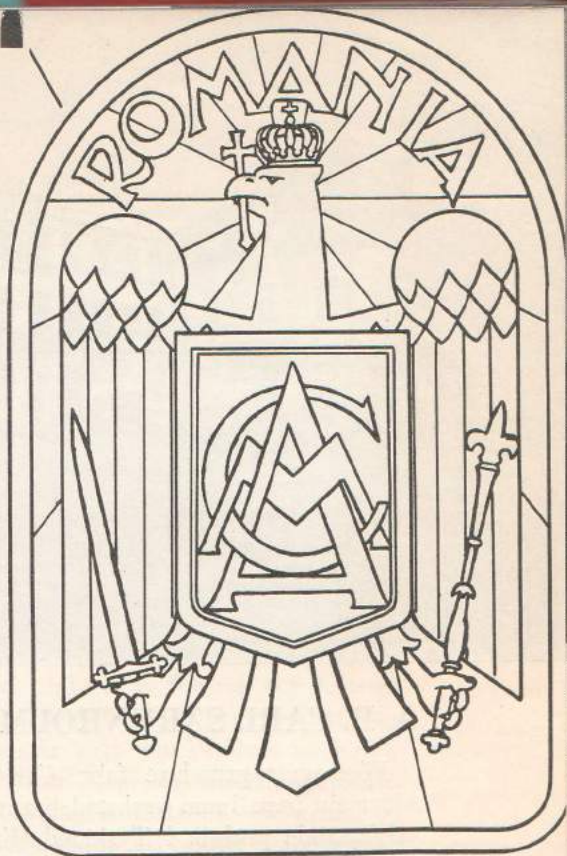
Som en kuriosum nämnes, att fabr. Olson år 1907—1908 utförde de minsta gravyrer i stål som hittills äro kända. Den ena är utförd i ett par präglingsstansar av stål och varå på den ena för framsidan graverats 4 verser av sången "Vårt land", ca 600 bokstäver på en yta av 96 kvadratmillimeter — betydligt mindre än en 10-örings ena sida. Berlocker i en 10-örings storlek präglades då med denna inskription och äro spridda över hela världen. Den andra, en ännu mindre gravyr med "Du gamla, du fria", vars 237 bokstäver ha plats på 24 kvadratmillimeter, är utförd som stålstempel, med

*Delinteriör från
gravyravd. hos Stål-
stämpelfabriken.*

Kontrollstämpel, utförd för rumänska statens räkning av Stålstämpelfabriken.

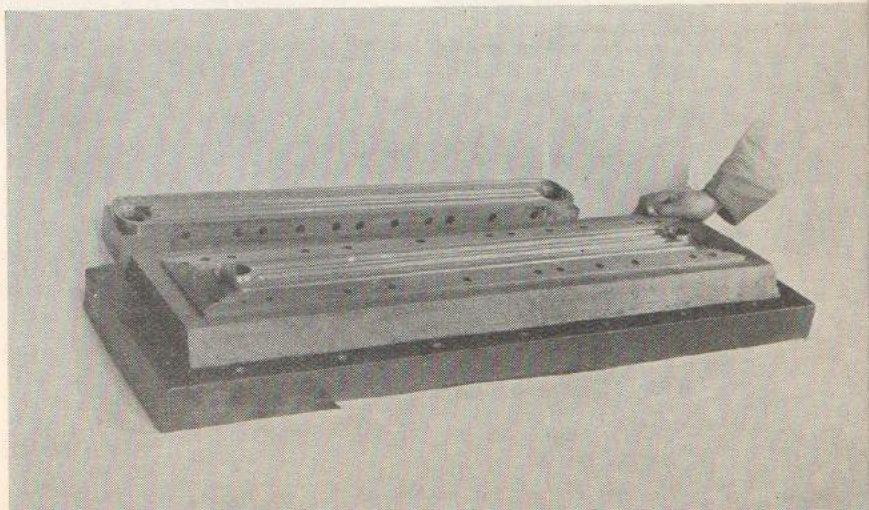
i stålet upphöjt graverade bokstäver. Gravyren är utförd för hand och för blotta ögat utan användandet av förstoringsglas. Den är skänkt till Eskilstuna Museum å Djurgården där den samma förvaras och kan beses. Kontrollstämplar med osedvanligt små och noggrant utförda gravyrer levereras ofta. Efter vidstående teckning "Romania" hade rumänska staten så gott som över hela världen sökt få dylika utförda i en storlek av $4,5 \times 3$ mm., som den svarta ytan ovanför teckningen, men ej lyckats. För erforderliga kontrollmöjligheter begärdes dessutom att på angivna platser vissa fingerade felaktigheter skulle utföras i den mikroskopiska gravyren. Stämpelarna skulle hålla att slå in i hårt stål största möjliga antal gånger. Fabriken åtog sig arbetet och fabr. Olson har flera gånger utfört dessa svåra och dyrbara stålstämplar till beställarens fulla belåtenhet. För stämpling av rostfritt material erfordras särskilt väl utförda och kraftiga stålstämplar. Sådana utföras även för stämplingar av härdat rostfritt stål. Dessutom tillverkar fabriken enl. egna metoder etsstämplar för alla förekommande ändamål. Fabriken förfogar nu över 6 st. gravyrmaskiner av förnämsta fabrikat, varav både halv- och helautomatiska. Fabriken har en skicklig arbetarstab på omkring 30 man. De flesta av dem ha inlärt och uppövat sin yrkesskicklighet här.

Komb. för fyra längder omställbart pressverktyg för dubbelverkande press för framställning av färdiga hålade 125 mm. breda radiatorhalvor i ett presslag, utförda av Stålstämpelfabriken.

VARUMÄRKE

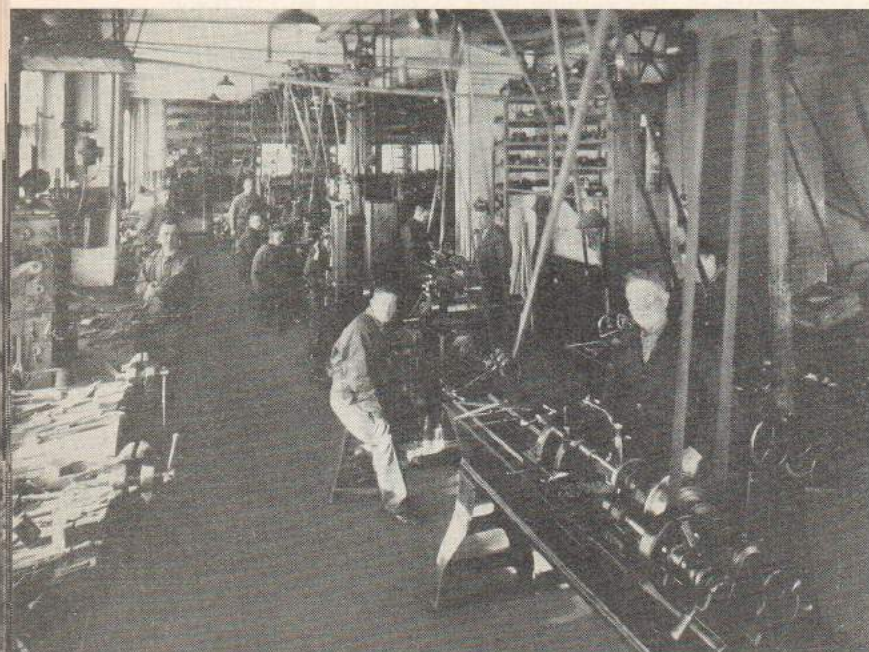
*Exteriör av
A.-B. Carl
Särenholms
fabriksbyggnad
i hörnet
av Strand- o.
Klostergatorna.*

A.-B. CARL SÄRENHOLM ESKILSTUNA.

Företagets grundare fabr. Carl Särenholm började redan vid 12 års ålder sin bana inom verkstadsbranschen och förskaffade sig sedermera en omfattande praktik i Tyskland, Frankrike och Italien. År 1895 startade han i Eskilstuna en liten verkstadsrörelse som upptog tillverkning av ritbestick och en del andra instrument.

Så småningom kom emellertid tillverkningen in på det område, som blivit företagets specialitet, nämligen pressade artiklar av stål och metall i massproduktion.

En mängd små-artiklar ha sedan dess i miljoner gått ut i marknaden — S-märket finner man bl. a. på S-kroken, S-skoskyddaren, gardinringar, slangklämmor m. m.

*Interiör från
A.-B. Carl
Särenholm:
Del av verk-
tygsavdel-
ningen.*

*Exteriör av
A.-B. Carl
Särenholm:
Den år 1938
uppförda fa-
briksbyggnad-
en vid hör-
net av Kjula-
vägen och
Galéensgatan.*

Sedan rörelsen flyttades till egna lokaler i hörnet av Strand- och Klostergatorna ha flera utvidgningar företagits. En betydande tillbyggnad utfördes å gamla fabriken år 1929. Bolaget övertog år 1935 den i hörnet av Kjulavägen och Galléensgatan belägna Eskilstuna Våg- & Kassaskåpsfabrik, dit, förutom kassaskåp, också sängtillverkningen förlades. På grund av det vid båda fabrikerna mer och mer begränsade utrymmet igångsattes i mars månad år 1938 en om- och tillbyggnad av den nyförvärvade fastigheten, varigenom dennas totala golvyta ökats till samma som fabriken vid Strand- och Klostergatorna.

Moderna maskiner och effektiv utrustning har givit fabriken möjligheter till en mångsidig produktion inom branschen.

Bland de artiklar som sålunda på senare år upptagits för tillverkning kunna nämnas: Järnsängar, hopfällbara trädgårdsmöbler, skridskor, byggnadsbeslag etc.

Företagets nuvarande ledare är grundarens son, ingenjör Einar Särenholm.

ERIK SVALLING ESKILSTUNA.

Denna firma grundades år 1905 av fabrikör Erik Svalling. Fabrikationen omfattar tillverkning av skridskor och fäktvapen samt saxar av olika slag, skruvmejslar, betsmän, målar- och glasmästarverktyg.

C. O. ÖBERG & Co. Filfabrik ESKILSTUNA.

Ovanstående fabrik grundades år 1848 av bl. a. Carl Oskar Öberg och C. V. Heljestrand. Verksamheten omfattar fabrikation av filar. Sedan år 1922 är disponent Arvid Nilsson ledare av fabriken.

Fabrikör Axel Söderberg, † 1913.

BRÖDERNA SÖDERBERGS METALLGJUTERI

ESKILSTUNA.

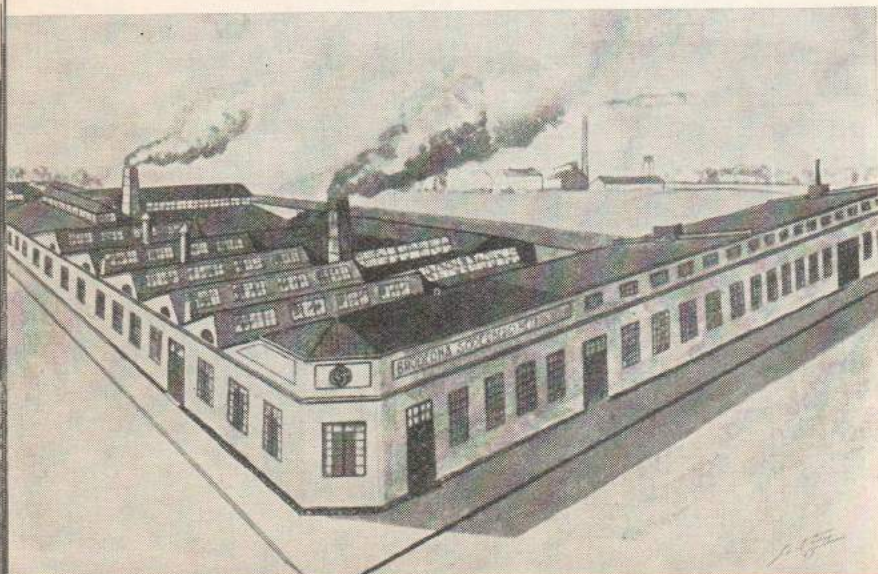
Ovanstående firma grundades 1905 av fabrikören Axel Söderberg som i Snopptorp, Eskilstuna, började ett mindre metallgjuteri, känt för gott fabrikat, men dock drivet under rätt blygsamma förhållanden.

Vid fabrikör Axel Söderbergs död, 1913, övertogo sönerna fabrikörerna Eric och Carl Söderberg, faderns firma.

Dessa, som redan tidigt insett, vilken stor betydelse aluminium och lättmetallerna skulle få i framtiden, specialiserade sig på dessa metaller och lyckades med energi och duglighet snart kraftigt utvidga firman.

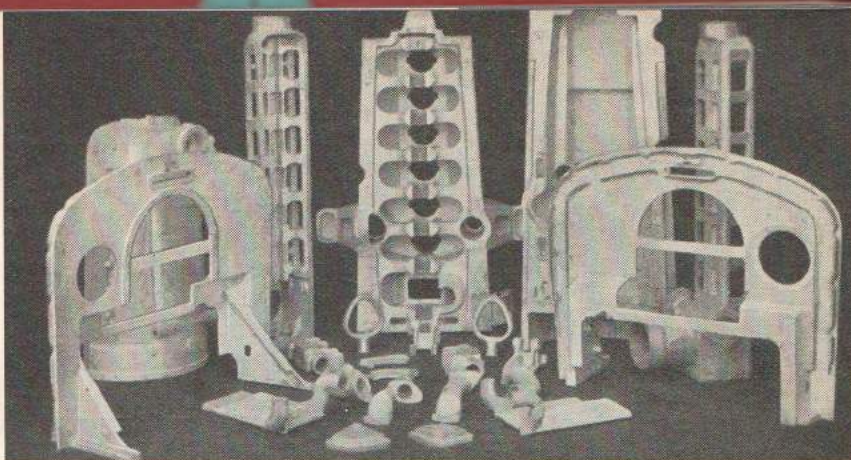
År 1917 flyttade firman in i nuvarande lokaler som sedan inköptes och moderniserades.

Efter studier i Tyskland, började firman 1931 med kokillgjutods, i vilken

*Exteriör av
Bröderna Söderbergs
Metallgjuteri:*

Ceraluminle-
geringar från
Bröderna Sö-
derbergs Me-
tallgjuteri.

gjuterigren firman vunnit stora erfarenheter, och har egen välutrustad verkstad för tillverkning av kokiller.

Allt efter som fabrikation och tillverkningar ökat har fabriken undergått ständiga förbättringar och avsevärda tillbyggnader fått göras.

Fabrikationen omfattar hand- och maskinformat handelsgjutgoods av alla slags metaller, samt kokillgoods i lättmetall och speciallegeringen "Sicobrons", båt- och byggnadsbeslag, affärsinredningar av aluminium och förkromat nysilver för charkuterier och konditorier etc.

Sedan 1935 innehar firman ensamlicens för Sverige av Stone's, patenterade, hårdbara Ceraluminserie, samt har egen värmebehandlingsanläggning med elektriska ugnar.

Firman sysselsätter 110 man och har en omsättning av ca 1 ½ miljon kr.

Varumärke.

Bröderna Söder-
bergs Metallgjuteri:
Artiklar av
"Silumin".

Exteriör.

I. SÖDERBÄCKS Eftr.

ESKILSTUNA.

Ovanstående firma grundades år 1889 av fabrikör F. I. Söderbäck, vilken innehade densamma till sin död år 1902, då den övertogs av sonen, fabrikör H. Söderbäck, som fortfarande är ägare till densamma.

Tillverkningen, som från början endast omfattade kakelugnssmide, utökades omkring år 1908 med registerventiler för luftventilering och imventiler för uppsättning i kök. Vidare har upptagits tillverkning av kaffekvarnar, såväl hand- som väggkvarnar, samt hushållsvägar. C:a 50 % av tillverkningen exporteras och i utlandet har firman egna ombud. Försäljningen i Sverige sker genom grossister. Fabriksrörelsen drives i egen fastighet vid Smedjegatan 40.

K. S. THULIN, Lås- & Metallfabrik

ESKILSTUNA.

Ovanstående firma grundades år 1933 av ingenjör K. S. Thulin. Verksamheten omfattar fabrikation av lås, beslag, dörrtrycken m. m., huvudsakligast för byggnadsindustrien. De flesta tillverkningarna äro nykonstruerade och patenterade och ha, under den tid firman varit verksam, rönt allt större efterfrågan.

Rörelsen drives efter moderna arbetsmetoder och sysselsätter en arbetarstam på 35 personer.

Interiör från K. S. Thulin, Lås- & Metallfabrik.

*Interiör från Stans- & Verktögsfabriken:
Filmaskin.*

STANS- & VERKTÖGSFABRIKEN

ESKILSTUNA.

Denna firma grundades år 1935 av fabrikör Bengt Malmgren. Malmgren hade dessförinnan bedrivit omfattande studier inom yrket såväl vid industrier i Sverige som i Amerika.

Fabriken är belägen vid Kungsgatan 61 och verksamheten omfattar tillverkning av pressverktöyg och stansar för industriella behov. På beställning utföres även massfabrikation av pressade detaljer. Fabrikationen äger rum efter moderna arbetsmetoder och till firmans förfogande stå de mest tidsenliga maskinella anordningar.

A.-B. TÅNG & VERKTÖG

ESKILSTUNA.

Detta bolag grundades år 1932 av herrar F. Brunstedt, W. Swartling, Edvin Olsson, A. J. Ringstedt och E. Bergman, vilka alla voro fackmän på området och innehade mångårig praktik inom branschen. Bolaget innehas ännu av tre av grundarna, nämligen W. Swartling, Edvin Olsson och A. J. Ringstedt.

Verksamheten omfattar huvudsakligast tillverkning av tänger och trädgårdssaxar, hejarsmide m. m. och varorna ha vunnit avsättning över hela Sverige samt även i utlandet. Företaget, vars lokaler äro belägna vid Knoopgatan 1, har undan för undan utökat och moderniserat sin verksamhet samt även anskaffat de modernaste maskiner på området.

*Interiör från A.-B. Tång &
Verktöyg.*

Exteriör.

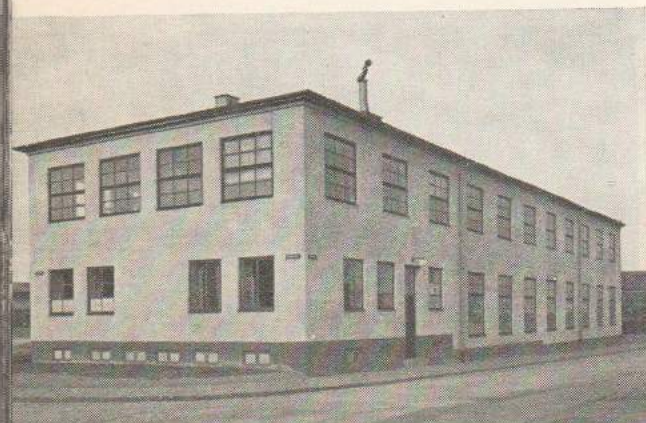
G. G. WIDLUND, Förnicklings- & Smidesfabrik ESKILSTUNA.

Detta företag grundades år 1911 av fabriker G. G. Widlund och verksamheten omfattar tillverkning huvudsakligast av pakethållare för cyklar, ryktskrapor m. fl. artiklar. Firmans tillverkningar, som vunnit stor marknad i Sverige, försäljas genom grossister. Export sker även till de Skandinaviska länderna. Fabriken är inrymd i egen fastighet vid Bergsgatan 13.

A.-B. KLAS TÖRNBLOM ESKILSTUNA.

Detta företag leder sitt egentliga ursprung från en år 1807 grundad verkstad för tillverkning av manufaktursmiden. Verkstaden var belägen i gården nr 261 och här fortsatte år 1833 grundarens son fabriker F. A. Hedengran verkstadsrörelsen och upptog tillverkning av penn- och fickknivar. Detta företag erhöll snart ett mycket gott anseende för sin knivfabrikation och i flera generationer leddes det av medlemmar av familjen Hedengran. År 1900 sammanslogs emellertid företaget med firman Klas Törnblom, en år 1896 grundad rakknivfabrik, och rörelsen ombildades till aktiebolag. År 1916 övertogs huvudintresset i bolaget av bygmästare J. M. F. Malmberg, vars son disponent Bengt Malmberg sedan år 1920 varit dess ledare. Under dennes ledning har företaget stadigt utvecklats. År 1921 upptogs tillverkning av rostfria artiklar såsom knivar, gafflar, skedar etc., vilka vunnit en betydande marknad.

Exteriör av A.-B. Klas Törnbloms fabrik vid Langsgatan, uppförd år 1936.

*Delexteriör från
A.-B. C. W. Johans-
sons Trävaruaffärs
anläggningar.*

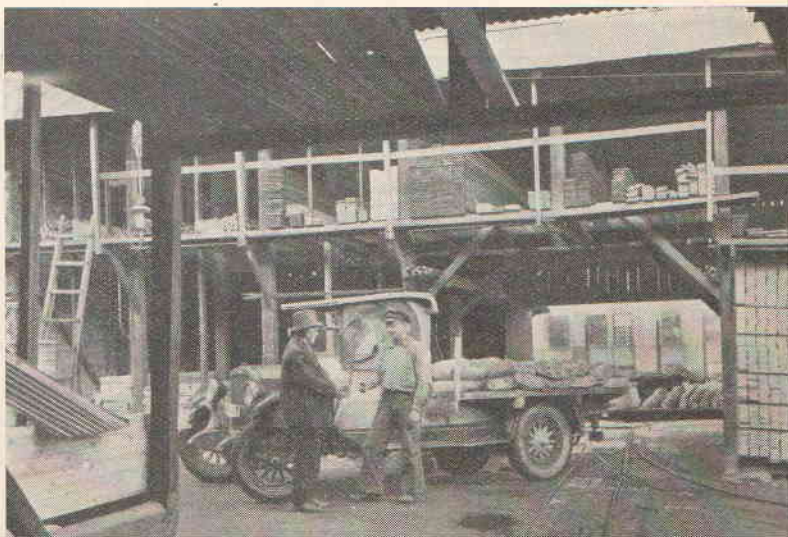
TRÄFÖRÄDLING OCH BYGGNADSMATERIAL.

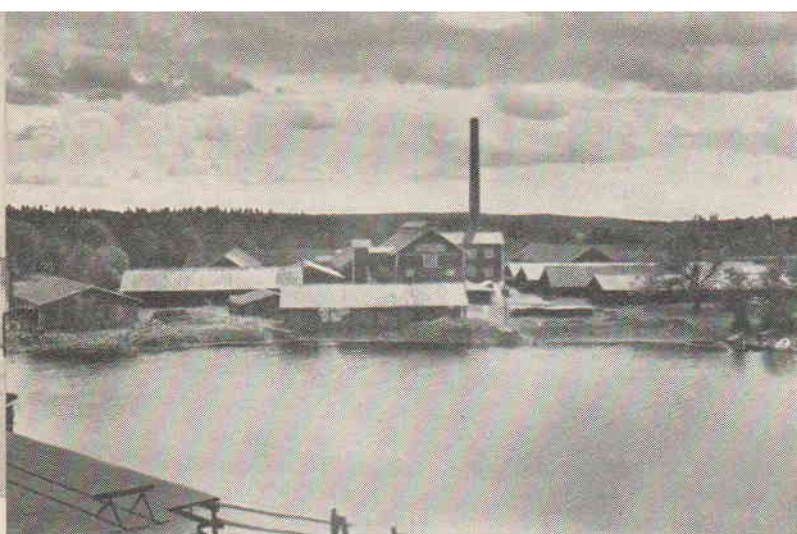
A.-B. C. W. JOHANSSONS TRÄVARUAFFÄR

ESKILSTUNA.

På den del av det stora område, som upptages av A.-B. C. W. Johanssons anläggningar, där kontorsbyggnaden nu är belägen, låg i slutet av 1800-talet en mindre vedgård. Denna inköptes år 1900 av den unge köpmannen C. W. Johansson, som här började en liten trävaruaffär, som med tiden skulle utveckla sig till en av mellersta Sveriges största byggnadsmaterialaffärer. Johanssons resurser voro i början icke stora, men han hade en god branschkännedom och stor energi. I början av 1900-talet ägde även en ganska livlig byggnadsverksamhet rum i Eskilstuna och firman erhöll snart en hel del betydande leveranser. Utrymmet på den tomt, där verksamheten bedrevs blev nu för trångt och undan för undan inköptes omgivande tomtarna. Med tiden utökades arealen från en till sju tomter. På dessa områden uppfördes stora magasinier samt hyvleri och sågverk.

*Interiör från A.-B.
C. W. Johanssons
Trävaruaffärs an-
läggningar.*

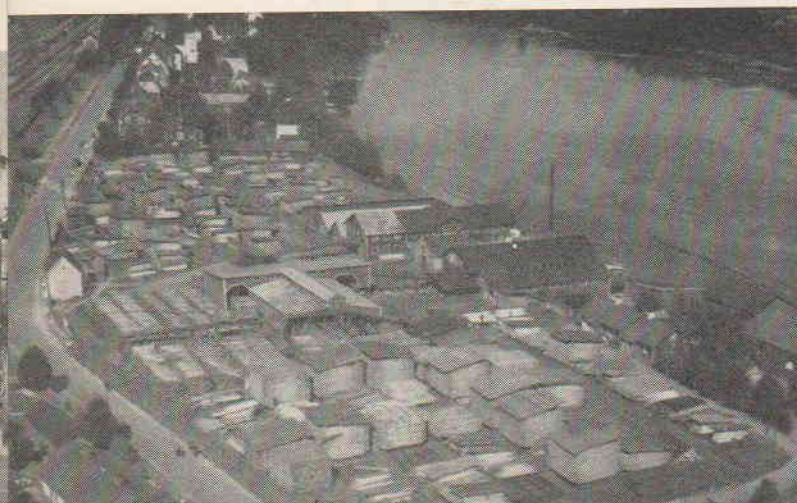

*A.-B. C. W. Johanssons Trävaruaffär:
Exteriör av A.-B.
Kviksunds Tegelbruk.*

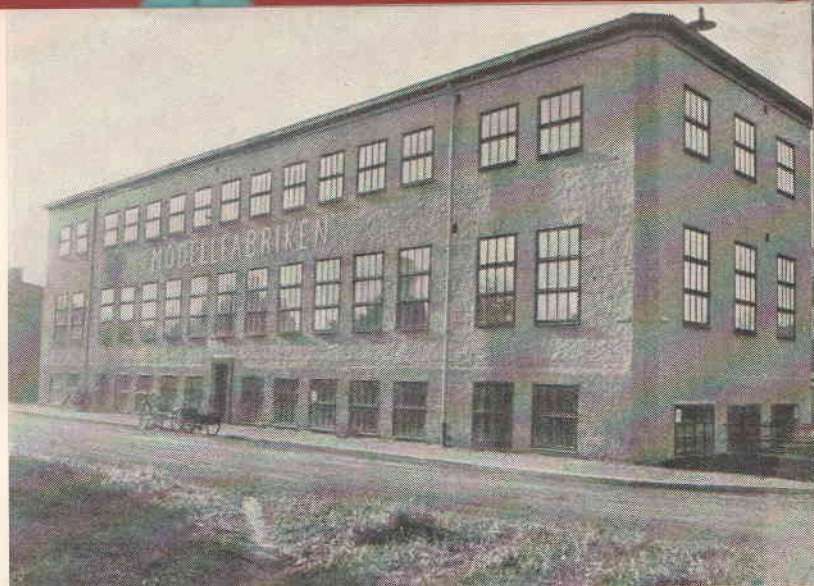
Johansson, som med tiden erhållit synnerligen goda förbindelser med traktens byggherrar, insåg snart fördelen, att även upptaga andra byggnadsmaterial än trävaror till försäljning och så småningom utvecklades nu rörelsen att omfatta så gott som alla slag av byggnadsvaror. På grund av verksamhetens allt större omfattning fann Johansson det fördelaktigast att år 1916 ombilda sitt företag till aktiebolag.

För att säkerställa leveranser och för att kunna få fram de mest konkurrenskraftiga priserna förvärvade bolaget även egna produktionskällor. Bolaget inköpte sålunda *A.-B. Kviksunds Tegelbruk*, beläget i Kviksund några mil från Eskilstuna. Detta tegelbruk, som förfogar över en 20 kammars ringugn, tillverkar som specialitet murtegel med stor hållfasthet och absolut frost- och väderbeständighet. Den årliga produktionen uppgår till cirka 2.500.000 murtegel, cirka 300.000 taktegel och cirka 300.000 rörtegel. Vidare inköpte bolaget *A.-B. Krylbo Träförädling*, Krylbo, som bedriver såväl ett betydande sågverk som en större snickerifabrik. Ovanstående industrier drives som företagets dotterbolag. Koncernen är även hälvtendelägare i *A.-B. Eskilstuna Murbruksfabrik*.

Bolaget representerar dessutom flera av Sveriges förnämsta byggnadsindustrier och äro ensamförsäljare för distriktet för *Treetex*, *Unite*, *Härnösands Plywood*, *Mataki takpapp*, *Linhamns parkett* etc. samt aukt. försäljare för *Uppsala-Ekeby*, *Yxhults gasbetong* m. fl.

*A.-B. C. W. Johanssons Trävaruaffär:
A.-B. Krylbo Träförädlings anläggningar.*

Exteriör av Modellfabriken.

MODELLFABRIKEN

ESKILSTUNA.

År 1929 startade fabrikör G. M. Sköld en mindre modellverkstad vid Bruksgatan. Redan från början visade sig företaget fylla ett känt behov och ett flertal industrier i staden anlätade alltmer verkstaden för tillverkning av modeller för de mekaniska industriernas och gjuteriernas behov. Snart började även företaget att få leveranser till industrier över hela landet och även till grannländerna. På grund av den alltjämt utökade rörelsen lät firman uppföra en egen ny fabriksbyggnad vid Kungsgatan 61 och förfogar den här över stora, ändamålsenliga fabrikslokaler.

Fabriken utökades nu även med en avdelning för tillverkning av alla slags affärsinredningar och ett flertal sådana ha utförts till olika firmor, bl. a. till juvelerare Hultgrens Eftr., Kungsgatan, Bergsteéns Urmakeri, Rådhusgatan, Björkmans Urmakeri, m. fl. Dessutom utföras kompletteringsarbeten för byggnadsindustrien.

Interiör från Modellfabriken.

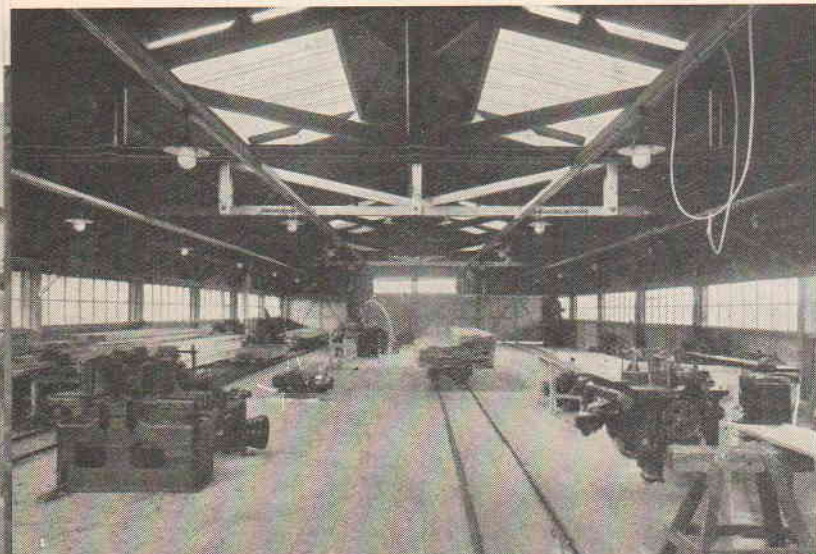
*Exteriör av Axel
Wiklund & Co
A.-B.'s anlägg-
ningar.*

AXEL WIKLUND & Co AKTIEBOLAG

ESKILSTUNA.

Denna firma, som grundades år 1914, och år 1926 ombildades till aktiebolag, driver handel med trävaror och byggnadsmaterial. Behovet av trävaror fyller dels från bolagets egna sågverk och dels genom inköp av färdigsågat virke.

Under år 1937 anlade bolaget en ny, modern handelsbrädgård i Eskilstuna. Större delen av de lagrade trävarorna förvaras i rymliga byggnader, varför torra och välvårdade varor kunna levereras. I en ångtork av modern konstruktion kunna trävaror för byggnads- och snickeriändamål torkas till lämplig fuktighetshalt. I brädgården finnes ett fullt modernt hyvleri, utrustat med hyvelmaskiner, klyvsågar och andra nödiga maskiner för förädling av virke. Bolagets försäljning av byggnadsmaterial omfattar praktiskt taget alla erforderliga material "från grunden till takåsen" från cement och tegel till parkettgolv och kylskåp. Plywood, snickerier, papp m. fl. material lagras i lämpligt tempererade, fukt fria lokaler. Vid bolagets brädgård i Eskilstuna sysselsätts ca 30 personer.

*Interiör från Axel
Wiklund & Co
A.-B.: Hyvleriet.*

*Exteriör av Skogstorps Säg-
verks A.-B.*

SKOGSTORPS SÄGVERKS AKTIEBOLAG ESKILSTUNA.

Bolaget grundades år 1916 och dess verksamhet omfattar sågverksrörelse. Rörelsen, år 1937, omfattade ca 150.000 stycken sågtimmer motsvarande ca 4.000 standards sågad vara och med ett tillverkningsvärde av ca 800.000: — kronor.

Sågverk och hyvleri äro belägna vid Skogstorps järnvägsstation invid Hjälmaran inom Eskilstuna stadsområde. År 1936 företogs en genomgripande modernisering och Bolinders moderna sågramar och andra arbetsmaskiner installerades. Bolagets tillverkning exporteras till ca 50 % och det övriga säljes i parti inom landet. Disponent för bolaget är F. Schenström.

K. KARLSSONS STENHUGGERI ESKILSTUNA.

Firma K. Karlssons Stenhuggeri började sin verksamhet i Eskilstuna år 1920 av nuvarande innehavaren Karl Axel Karlsson.

Firman utför alla slags arbeten i granit, kalksten, marmor och sandsten och har under de nu gångna åren utfört stenarbeten i de flesta ny- och ombyggnader i staden, varav kan nämnas Centralstationen, Rinmanstorg, Rekarne Sparbank, Konsums Affärsfastighet, Kungsgatan 34 m. fl.

Marmorarbeten & Centralstationen i Eskilstuna, utförda av K. Karlssons Stenhuggeri.

Exteriör.

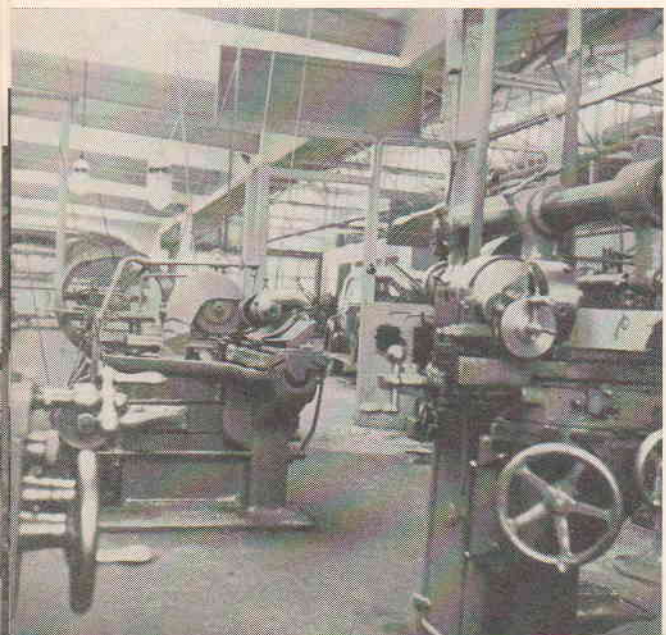

BILFIRMOR.

ALVENIUS & Co A.-B. ESKILSTUNA.

Vid stråkvägen genom Eskilstuna ligger en av stadens största bilfirmor, Alvenius & Co. A/B. Firman, då under namn av A/B Eskilstuna Järnhandel, började redan år 1918 försäljning av automobiler.

Sedan företaget år 1930 flyttat in i sina nuvarande lokaler, belägna Kungsgatan 42—44, har firman raskt gått framåt. I stora, ljusa verkstadshallar inrymmer nu en fullt modern bilservice med avdelningar för duccolackering, gummi- och elektriska reparationer samt en med flera specialverktyg försedd maskinavdelning: Vidare har bolaget ett stort och välsorterat reservdelslager, där delar och tillbehör till de flesta bilmärken finnas representerade.

Interiörer från A.B. Alvenius & Co. Översta bilden: Interiör från servicehallen, Nederst: Del av maskinhall.

Interiör från Alvenius & Co: Del av reservdelslagret.

Firman, som är försäljare av General Motors vagnar, har ett försäljningsdistrikt över norra Södermanland och västra Västmanland och har inom detta område intagit en framstående plats som billeverantör.

Firmans grundläggare, direktör C. J. Alvenius, leder fortfarande företaget såsom dess verkställande direktör.

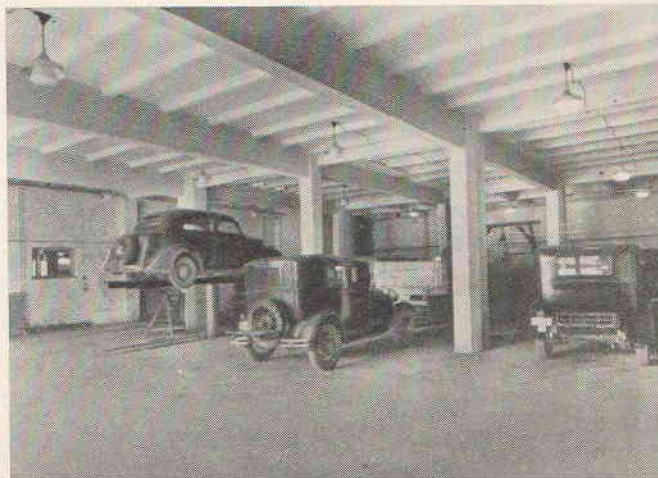
ESKILSTUNA AUTOMOBIL- & MOTORVERKSTAD

ESKILSTUNA.

Ovanstående företag grundades år 1917 av fabriköerna David Pettersson och Ragnar Eriksson. Den senare separerade år 1928 ur firman.

Företaget, som från början var beläget vid Köpmansgatan 7, flyttade år 1937 till nya moderna lokaler vid Eskilsgatan 14, där det förfogar över en synnerligen modern maskinpark. F. ö. har firman städse tillgodogjort sig de senaste tekniska uppfinningarna på området. Alltifrån starten har man specialiserat sig på bil- & motorreparationer. En särskild vulkaniseringsavdelning finnes och försäljning sker av gummiringar och biltillbehör. Ett synnerligen rikhaltigt lager av delar till olika bilmärken föres även. Firmans bärgningsvagn står till förfogande dygnet runt och tappstation finnes med försäljning av Shells bensin samt oljor av olika märken.

Interiör från Eskilstuna Automobil- & Motorverkstad.

*Direktör
Helge Molin och
Kamrer
Bertil Molin.*

MOLINS MOTOR A.-B.

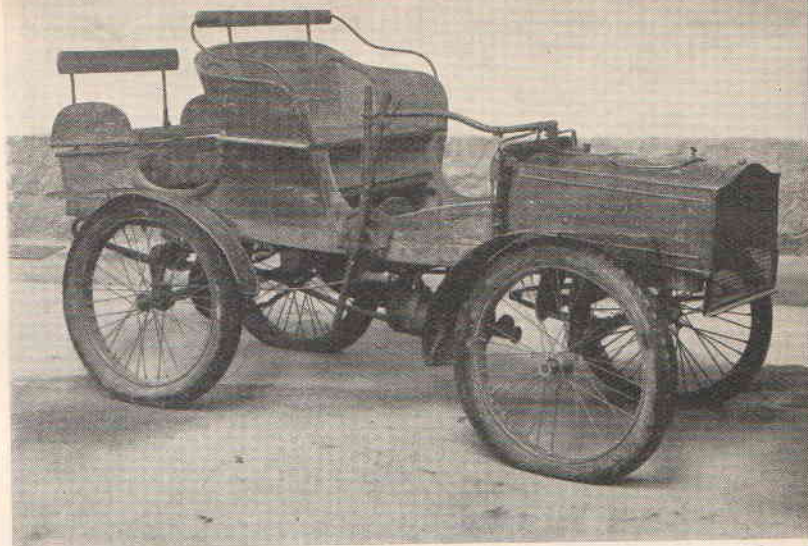
ESKILSTUNA.

Denna firma grundades år 1906 av fabrikkör C. J. Molin, som då startade en verkstad för tillverkning av velocipeder. Rörelsen bedrevs under namnet C. J. Molins Velocipedfabrik. Redan tidigt fick emellertid Molin förståelse för motorismens blivande betydelse och år 1907 byggde han t. o. m. en egen bil. Han följde sedan med största intresse motorismens vidare utveckling och så snart förhållandena ur ekonomisk synpunkt det medgav, började han även sysselsätta sin verkstad med motorarbeten. Efter krigsåren tog motorbranschen riktig fart och Molin lät nu installera alla nödiga maskiner för bilreparationer. Han torde säkerligen kunna betraktas som pionjär på området inom Sörmlands län.

Bilreparationsverkstaden är belägen vid Köpmangatan 13. Här finnes en förstklassig maskinpark och f. ö. allt, som behöves för en fullständig bilservice. Verkstaden utvecklades så småningom allt mera och firman upptog även försäljning av bilar och motorcyklar. Velocipedtillverkningen nedla-

Den första cykelmodellen som tillverkades av Molins Velocipedfabrik.

*"Modell år 1907."
Denna bil byggdes
år 1907 av fabrikör
C. J. Molin.*

des och firman ägnade sig därefter endast åt försäljning av dylika och denna försäljning har under de senaste åren utvecklats kraftigt. Således finnes för detta ändamål filialer i Västerås, Örebro och Nyköping samt ombud i ett flertal städer. För bilförsäljningen i Eskilstuna har företaget stor utställningshall belägen vid Norra Bangården.

Molin insåg även busstrafikens framtida betydelse ur kommunikations-synpunkt och var en av de första, som erhöll koncessioner å busslinjer. Buss-trafiken utvecklades till det betydande företaget Trafik A.-B. Stjärnlinjer-na, vilket är närmare beskrivet under rubriken kommunikationer.

Fabrikör C. J. Molin avled år 1926, varvid firman övertogs av hans trenne söner Helge, Bertil och Henry Molin, som samtliga äro verksamma inom företaget. År 1936 ombildades firman till aktiebolag under ovanstående namn.

*Interiör från Molins
Motor A.-B:s bil-
hall.*

Exteriör av bilfirman Ivar Andersson & Co, Eskilstgat. 16.

IVAR ANDERSSON & Co, Bilfirma

ESKILSTUNA.

Denna firma grundades år 1931 av köpman Ivar Andersson och år 1937 ingick köpman Erik Andersson som kompanjon.

Firman är auktoriserad försäljare av D. K. W., Dodge, Mercedes-Benz och Renault samt förfogar över en i alla avseenden förstklassig bilservice för alla förekommande bilreparationer. Dessutom finnes ett stort välsorterat reservdels- och tillbehörslager för de flesta bilmärken.

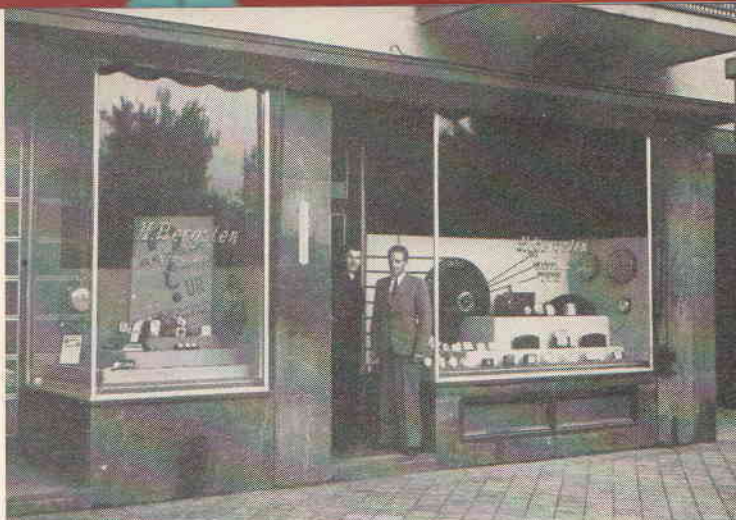
Företaget, som från början var beläget vid Södra Bangårdsgatan 6, flyttade år 1938 till nyinredda, moderna och rymliga lokaler vid Eskilstgatan 16. Filial är även upprättad i Västerås vid Domkyrkoesplanaden 2.

Under den tid, som firman varit i verksamhet, har en betydlig ökning i omsättningen gjort sig märkbar.

Interiör från bilfirman Ivar Andersson & Co: Del av bilhallen.

Exteriör av H. Bergsteéns Ur & Optiska affär, Rådhusstorget 5 b.

DIVERSE INDUSTRIER OCH HANTVERK

H. BERGSTEÉN, Urmakare, Statligt examinerad Optiker ESKILSTUNA.

Ovanstående firma grundades år 1933 av ägaren urfabrikör H. Bergsteén, vilken bl. a. utexaminerats från Deutsche Schule für Optik und Fototechnik i Berlin. Förutom urmakeriet bedrivs en omfattande optisk rörelse och har firman under åren erhållit ett synnerligen gott rykte för sin glasögonproduktion. En betydande handel med optiska instrument drives även, sålunda försäljes kikare, mikroskop, alla arter av geodetiska instrument, kompasser etc. Även reparationer och justeringar av dylika instrument utföras. Företagets verkstad står på toppen av modernitet och teknisk finess och såväl för urmakeriet som optiken står de modernaste maskiner och instrument till den kunniga personalens förfogande.

En del elektriska uranläggningar har av firman utförts inom Eskilstuna stad vars enskilda detaljer till största delen tillverkas inom verkstaden.

Ägaren innehar hantverksföreningens mästarbrev.

Delinteriör från H. Bergsteéns Ur & Optiska affär, Rådhusstorget 5 b.

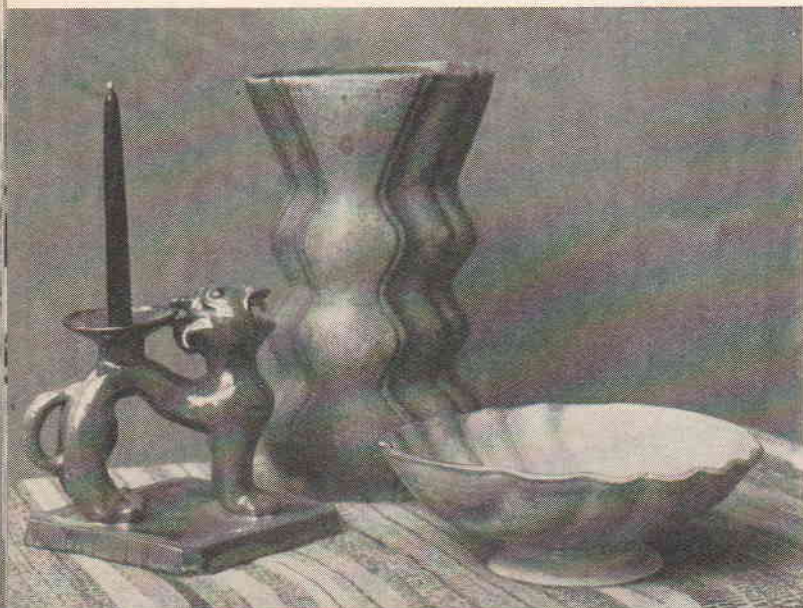
Allan Ebeling i arbete i sin keramikverkstad.

ALLAN EBELING, Keramiker

TORSHÄLLA.

Det förnämna keramikkonsthantverket har under de senare åren fått en hel del utöware här i landet och bland dessa är Allan Ebeling, som slagit ner sina bopålar i Torshälla, en av de förnämsta. Vid en studieresa i Tyskland år 1920, egentligen ägnad åt den grafiska konsten, vaknade Ebelings intresse för keramik tillverkningen och han började snart därefter att praktisera i detta yrke i såväl Sverige som utlandet. År 1930 öppnade han en egen verkstad i Torshälla, där den befintliga leran synnerligen väl lämpade sig att få fram såväl starka kvalitéter som vackra färgnyanser. Han lyckades snart att här vinna stort intresse för sina konstprodukter och egenartade kompositioner.

Trots den stora efterfrågan på hans alster, har han icke ägnat sig åt någon industriell tillverkning, utan allt vad som utgår från den Ebelingska

Ebeling-keramik.

Skål utförd av Allan Ebeling.

keramikverkstaden är rent konsthantverk. Ur hans hand ha gått många förnämliga arbeten. Han har icke blott gjort nyttosaker utan även skapat större arbeten som tydligt visa hans skulpturala begåvning.

Ebelings konstprodukter ha vunnit vidsträckt erkännande och försäljas icke blott över hela landet utan exporteras även till ett flertal olika länder.

A. J. BJÖRKMANS Borst- & Penselfabrik

ESKILSTUNA.

År 1878 grundade A. J. Björkman ovanstående firma, vilken han innehade till år 1929, då den övertogs av sönerna Edwin och Sven Björkman. Efter den senares frånfälle år 1932 är fabriksör Edwin Björkman ensam ägare av företaget. Verksamheten har alltifrån början omfattat tillverkning av alla slags borstar och penslar, framförallt industriborstar, som blivit firmans specialitet. Vid flera tillfällen har man måst utvidga och modernisera lokalerna och senast år 1935 genomgick såväl fabrikslokalerna som maskinverkstaden omfattande utvidgnings- och moderniseringsarbeten.

Försäljning sker över hela Sverige dels genom egna resande och dels genom grossister.

Exteriör.

Exteriör från Målerifirman Petrus Brinks verkstadsanläggningar vid Floragatan 26.

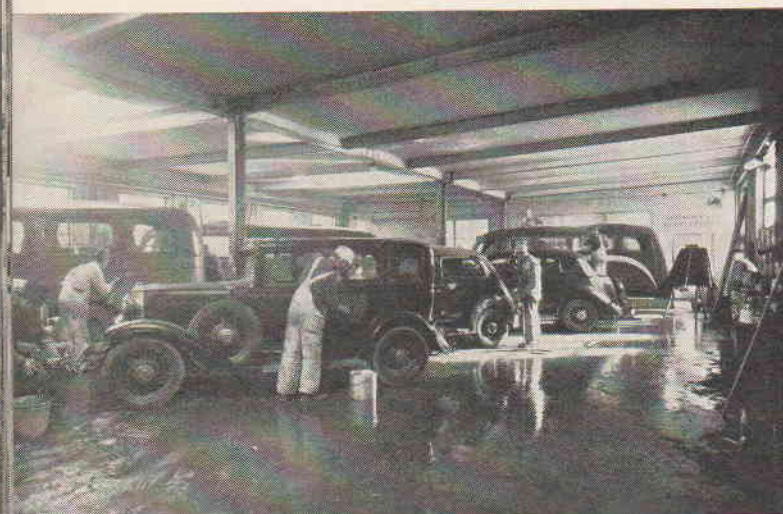
PETRUS BRINK, Målerifirma

ESKILSTUNA.

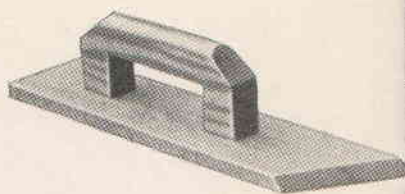
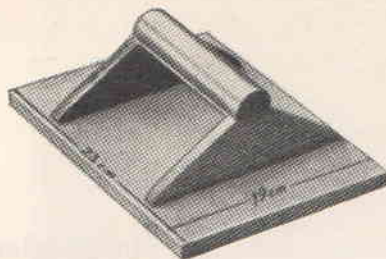
Ovanstående företag grundades år 1910 av fabrikör Petrus Brink.

Verksamheten har alltifrån början omfattat utförande av alla slags målningsarbeten, speciellt byggnadsmålningar men även vagnsmålningar och dekorationsmålningar.

År 1931 inköptes en fastighet vid Floragatan 26 och på denna tomt uppfördes samtidigt en ny fabriksbyggnad speciellt för ducolackering av bilar. De anläggningar, som installerats för detta ändamål, höra till de modernaste i sitt slag. Denna gren av rörelsen har kraftigt utvidgats och kan numera räkna sig till en av de ledande i länet.

Interiör från Målerifirman Petrus Brink: Del av ducolackeringshallen.

Ställbart snickar-
& murarvattenpass
rivbräde, kanitser,
träskbräder och
fransk truggslev,
tillverkade av
Eskilstuna Vatten-
pass- & Instrument-
lådfabrik.

ESKILSTUNA VATTENPASS- & INSTRUMENTLÅD- FABRIK

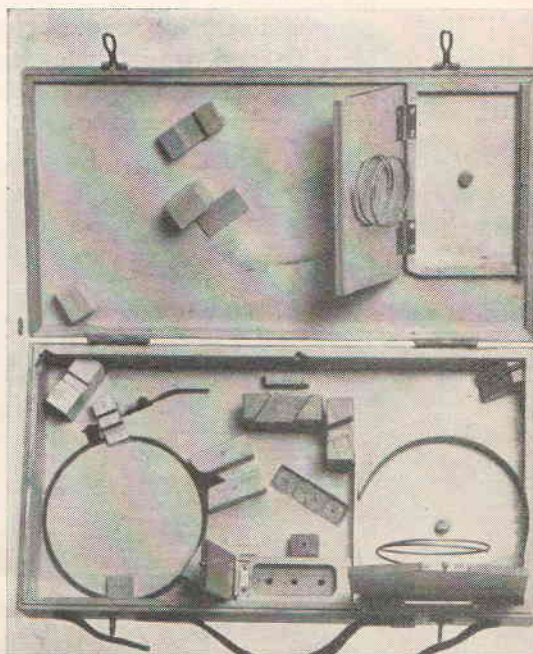
ESKILSTUNA.

Denna firma grundades år 1921 av fabrikör Ax. Ridderström.

Verksamheten omfattar tillverkning av i huvudsak vattenpass och murar-
verktyg samt instrumentlådor. De tillverkade vattenpassen torde anses vara
bland de förnämsta vattenpass i världen. Försäljning sker genom grossister
över hela Sverige.

Firman har även en nyanlagd avdelning för sprutmålning och är bl. a.
en stor leverantör av dessa arbeten till Gevärsfactoriet i Eskilstuna. Dess-
utom åtager sig firman sprutmålning av manufaktur å industrivaror i alla
färger och kulörer. Fabriken är belägen vid Flacksta.

*Instrumentlåda, tillverkad av Eskilstuna
Vattenpass- & Instrumentlådfabrik.*

Interiör från Hallbergs.

Hovjuvelerare
C. G. HALLBERGS
A.-B., Filial
ESKILSTUNA.

År 1907 övertog hovjuvelerare C. G. Hallberg den av juvelerare Karl Meyer i Eskilstuna bedrivna juvelerarefirman. Denna firma är en av de äldsta i sin bransch och har sedan starten varit belägen vid Kungsgatan 15 intill Fristadstorget. Lokalerna har dock vid ett par tillfällen utvidgats och moderniserats.

Firman har egen guldsmedsverkstad och utför där både nyarbeten och alla slags reparationer samt konstnärligt gjorda gravyrer. Från ett förstklassigt lager försäljes juveler, guld, silver, nysilver, bijouterier och tennvaror. Varorna äro överskådligt och smakfullt exponerade i skyltfönster och skyltskåp. Förestånderska för filialen i Eskilstuna är fru Hård af Segerstad.

ESKILSTUNA GLASMÄSTERI
ESKILSTUNA.

Ovanstående företag grundades år 1927 av fabriköerna Ivar Lundberg och Gombri Eriksson. Verksamheten omfattade från början glasmästeri och ramtillverkning men efter endast några år startades även en avdelning för glassliperi. Omfattande glasmästeriarbeten ha utförts speciellt till nybyggnader. Försäljningen består huvudsakligast av tavlor, speglar, fotografiramar m. m. Firman förfogar över en utställningslokal för oljemålningar och konst.

Interiör.

Exteriör av Thure Nilsons Guldsmedsaffär, Kungsgat. 4.

THURE NILSONS GULDSMEDSAFFÄR ESKILSTUNA.

Detta företag startades år 1927 av guldsmed Thure Nilson. Firman började i liten skala med tillverkning av släta ringar, samt all slags gravering i silver och tenn. Verkstaden var först belägen vid Nygatan 22, och efter endast ett halvt år startades öppen butik i Drottninggatan 14.

Samtidigt med utvidgning av firman år 1932 flyttade man till moderna lokaler, rymligt och ändamålsenligt inredda, vid Kungsgatan 4. På firmans verkstäder utföras nyarbeten och beställningar, förstklassig gravering samt alla slags reparationer. Man lägger särskilt märke till de konstnärligt utförda gravyrerna av vyer å silver och tennfat, för vilka firman vunnit mycket erkännande. För Eskilstuna Tekniska Skola utföras ingenjör-ringar och dessutom göras alla slags kamratringer, samt stenringar i guld. Från ett synnerligen välförsett lager försäljes juveler, guld, silver, nysilver, tenn och bronsvaror av ledande fabrikat. Affären har gjort sig känd för att alltid sätta kvalité och utförande i främsta rummet.

Firmans chef och ägare är fortfarande dess grundare Thure Nilson.

Interiör från Thure Nilsons Guldsmedsaffär.

Interiör.

OHLSSON & LIND ESKILSTUNA.

Firman startade år 1919 av innehavarna, fabrikörerna Bernhard Ohlsson och Knut Lind, vilka tidigare varit anställda vid Öberg & Son i Eskilstuna samt vid andra firmor inom branschen.

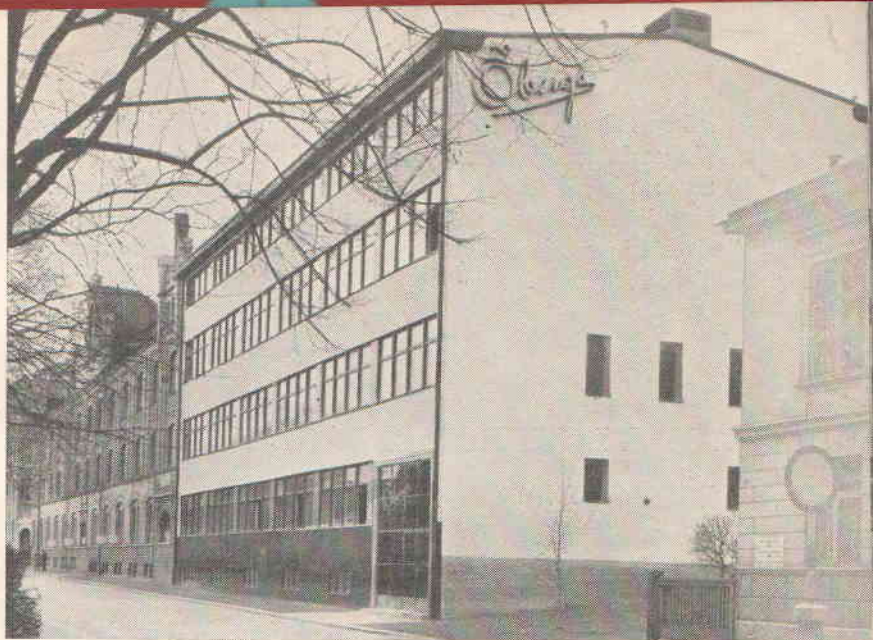
Till en början ägnade sig firman huvudsakligast åt bokbinderi för vilket den vunnit allmänt erkännande för levererade böcker av såväl finare som enklare band. Efter några år startades kartongtillverkning för fabriker, affärer m. m. och denna gren av rörelsen är numera mycket leveranskraftig.

Firmans största tillverkning utgöres av samlingspärmar, förvaringspärmar, vertikalpärmar, lösladspärmar för kortsystem, ringpärmar för enklare bokföring, register och portföljer m. m. Pärmarna Solid, Ohli och Fenix m. fl. äro synnerligen välkända. För dessa alster har firman vunnit marknad över hela landet, från Ystad till Haparanda och omsättningen har ständigt varit stigande. Även utomlands har firman lyckats erövra marknaden och i ett flertal länder användas dessa Eskilstuna-pärmar. Firman sysselsätter för närvarande ett 40-tal arbetare.

*Interiör från
Ohlsson & Lind.*

*Exteriör av
A.-B. J. O.
Öberg &
Sons bygg-
nadskom-
plex.*

A.-B. J. O. ÖBERG & SON ESKILSTUNA.

A.-B. J. O. Öberg & Son, Eskilstuna, grundades år 1845. Rörelsen bedrevs till en början såsom privatbokbinderi i relativt liten skala, och först sedan grundarens son J. A. Öberg inträtt såsom kompanjon i företaget började den snabba utveckling, som f. n. ännu pågår.

J. A. Öberg var en av de första som i Sverige började tillverka kontorsböcker, en artikel som därtills importerats och då huvudsakligen från Tyskland. Det banbrytande arbetet, som utfördes av fabriker Öberg, ledde till efterföljd på andra håll, och snart voro tyskarna utdrivna ur marknaden. Kontorsboktillverkningen medförde behov av tryckeri, både för boktryck och litografiskt tryck. Företagets huvudtillverkning är fortfarande kontorsböcker, men sedan det började med spelkortstillverkning, har det blivit den största producenten härav i landet, och dess välkända spelkort säljas i

*Interiör från
A.-B. J. O.
Öberg & Son.
En av ma-
skinsalarna.*

större mängd här i landet än något annat fabrikat. Utöver vanliga beställningsarbeten i boktryck och offset har Öberg & Son som specialitet banktryck på säkerhetspapper, millimeterpapper och dekalkomanier. Avdelningskontor finnas i Stockholm och Malmö. Företaget ingick i A.-B. Sveriges Litografiska Tryckerier vid dess bildande. Nuvarande chef är kapten Tore H. Bendz.

AXEL LILJEHOLMS BAGERI

ESKILSTUNA.

Ovanstående firma grundades år 1912 av bagarmästare Axel Liljeholm, vilken fortfarande är dess innehavare.

Verksamheten omfattar tillverkning av såväl matbröd som finbröd av alla slag och särskilt välkänd har firman blivit för sina goda limpor, bl. a. "Aromalimpan".

Varorna försäljas i Eskilstuna med omnejd. Företaget har alltifrån starten varit inrymt i egen fastighet vid Odensala 1.

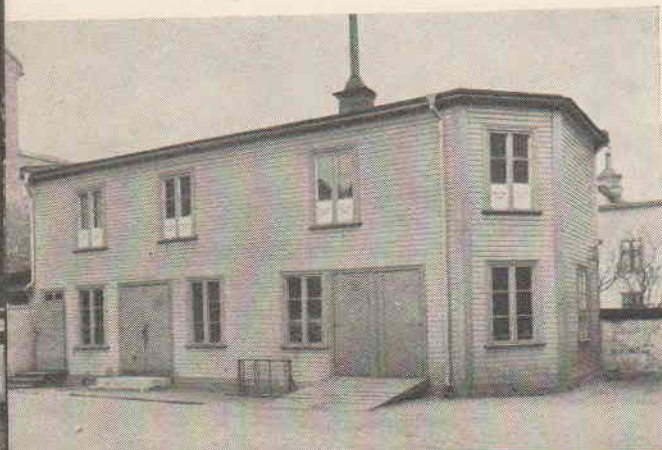

WENUS & GRANLUND, Borstbinderi

ESKILSTUNA.

Ovanstående firma grundades av fabrikörerna S. Wenus och B. Granlund. Den förre har i ett 20-tal år varit verksam inom binderibranschen.

Verksamheten omfattar tillverkning av alla slag av borstar och kratsskivvor. Kratsskivorna äro tillverkade dels av metalltråd och dels av fibrer. Firmans alster äro uteslutande handgjorda, vilket är en garanti för god kvalitetsvara. Produkterna försäljas huvudsakligast till industriföretag av vilka flera av Sveriges största höra till firmans kunder. Fabriken är belägen vid Nyforsgatan 12.

Exteriör.

Exteriör av A.-B. Svenska Handelsbankens fastighet vid Fristadstorget.

BANKER.

A.-B. SVENSKA HANDELSBANKEN   **ESKILSTUNA.**

Aktiebolaget Svenska Handelsbanken grundades under firmanamnet A.-B. Stockholms Handelsbank år 1871. Genom fusioner växte banken så småningom till ett institut med ett över hela landet spritt kontorsnät och år 1919 ändrades därför firmanamnet till ovanstående. För närvarande är banken med en omslutningssumma överstigande 1,500 miljoner kronor, egna fonder å 145 miljoner kronor och ett kontorsnät om 267 kontor, landets största affärsbank.

Svenska Handelsbankens kontor i Eskilstuna började sin verksamhet år 1926 och övertog då den rörelse, som sedan år 1922 drivits på platsen av A.-B. Mälarseparaten och tidigare sedan år 1903 av A.-B. Mälarseparaten samt alltså sedan år 1857 av Mälarseparaten. Kontoret är beläget vid Fristadstorget och bedriver fullständig bankrörelse. Kontorsstyrelsens ordförande är borgmästare Edgar Rosander och verkst. direktör är Eric Tofte.

Interiör från A.-B. Svenska Handelsbanken: Expeditionslokalen.

Exteriör av Skandinaviska Banken A.-B.

SKANDINAVISKA BANKEN AKTIEBOLAG

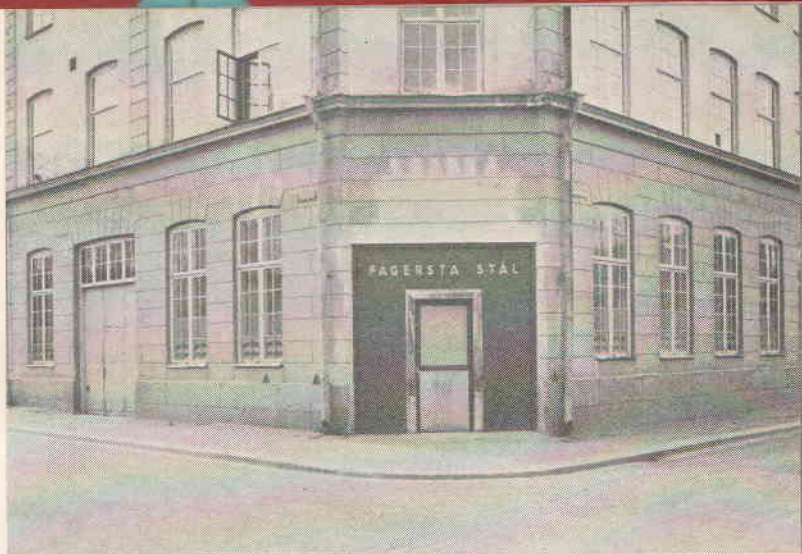
ESKILSTUNA.

Skandinaviska Banken A.-B. grundades år 1863. Bankens verksamhet ledes från centralkontor i Göteborg, Stockholm och Malmö, under vilka lyda sammanlagt 113 avdelningskontor. Kontoret i Eskilstuna började sin verksamhet år 1917, då den rörelse övertogs, som sedan år 1897 drivits av A.-B.

Interiör från Skandinaviska Banken A.-B. Expeditionslokalen.

Exteriör av Brukskoncernen A.-B:s kontors- och lagerbyggnad i Eskilstuna.

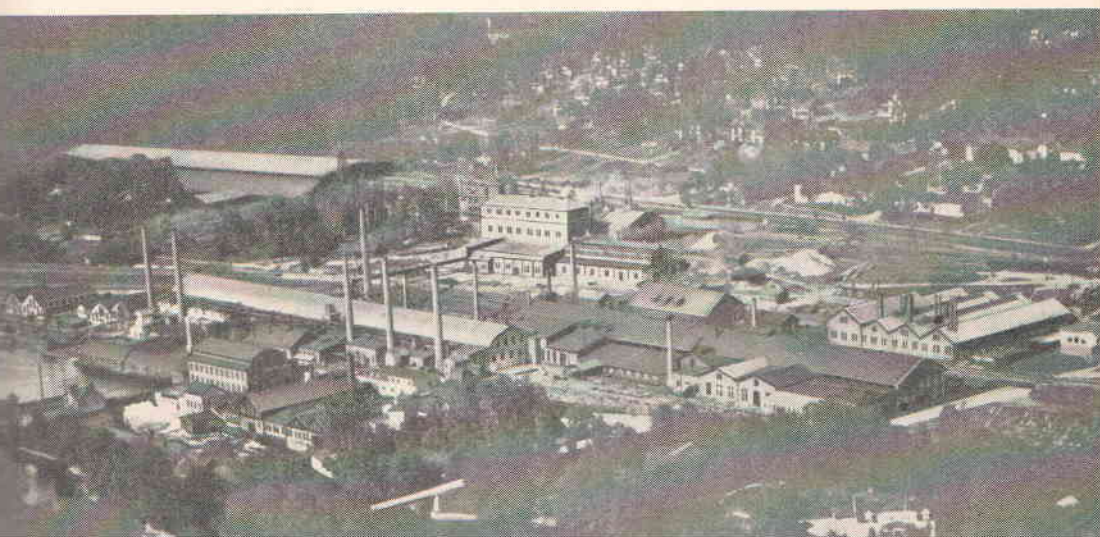
GROSSISTER.
BRUKSKONCERNEN A.-B., ESKILSTUNA-
KONTORET
ESKILSTUNA.

Brukskoncernen A.-B. i Fagersta bildades år 1927 såsom försäljningsbolag för de under Fagersta Bruks A.-B. lydande järn- och stålverken: Fagersta-, Kloster-, Forsbacka-, Dannemora- och Hörndalsverken.

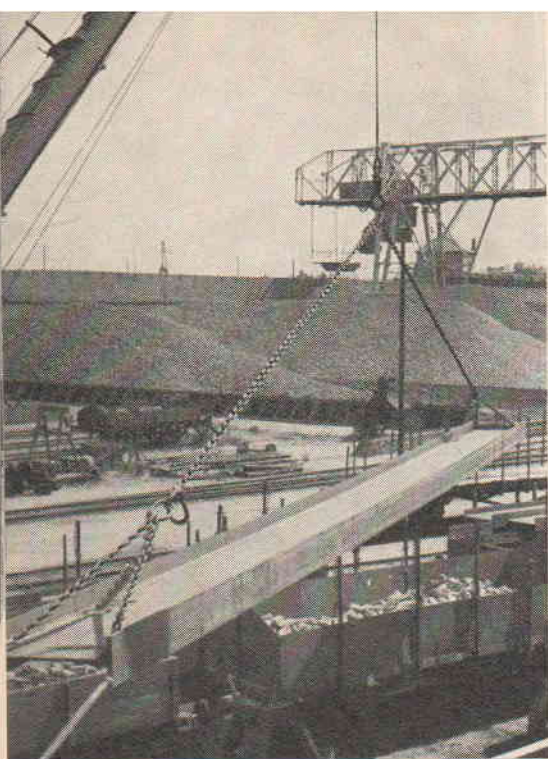
Företaget representerar en omfattande tillverkning av kvalitetsprodukter av järn och stål, såsom: Verktygsstål, konstruktionsstål, rostfria stål, draget stångstål, dragna välfria stålrör, dragen tråd, ställinor, sågblad, maskin-knivar, kallvalsat bandstål, hårdmetall i form av skärstål, dragskivor, sandblästermunstycken m. m., smides- och byggnadsjärn, armeringsjärn etc.

Tillverkningen år 1937 omfattade ca 160.000 ton stål, och försäljningsvärdet uppgick till ca 52.000.000:— kronor. Antalet anställda utgjorde ca 5.600. Verkst. direktör är disponent A. M. E. F. Fornander och försäljningschef för skandinaviska marknaden är bergsingenjör L. Nordenfelt. Eskilstunakontoret förestås av herr N. H. Pettersson.

Flygbild över Fagerstaverken.

Eskilstuna Kolimport & Handels A.-B.: Lossning av järnbalk i Oxelösund.

ESKILSTUNA KOLIMPORT- & HANDELS A.-B.

ESKILSTUNA.

Denna firma grundades ursprungligen år 1888 men ombildades år 1922 och antog då ovanstående firmanamn.

Redan från början omfattade verksamheten handel med bränslevaror, järn- och byggnadsmaterial. Under årens lopp utvidgades rörelsen kraftigt och allt flera artiklar upptogs till försäljning.

Kolimporten, som förr ägde rum från olika platser, har numera ändrats så, att den går över Oxelösund, där bolaget förfogar över betydande, ändamålsenliga anläggningar med ca 8.000 kvm. utrymmen. Bolagets byggnadsmaterialaffär är en av de ledande i länet och för detaljförsäljningen vid norra stationen ha anläggningar och lagerplatser med direkta järnvägsspår uppbyggt. Här finnes ett betydande lager av bränsle, byggnadsmateriel och

Eskilstuna Kolimport & Handels A.-B.: Kollossning i Oxelösund.

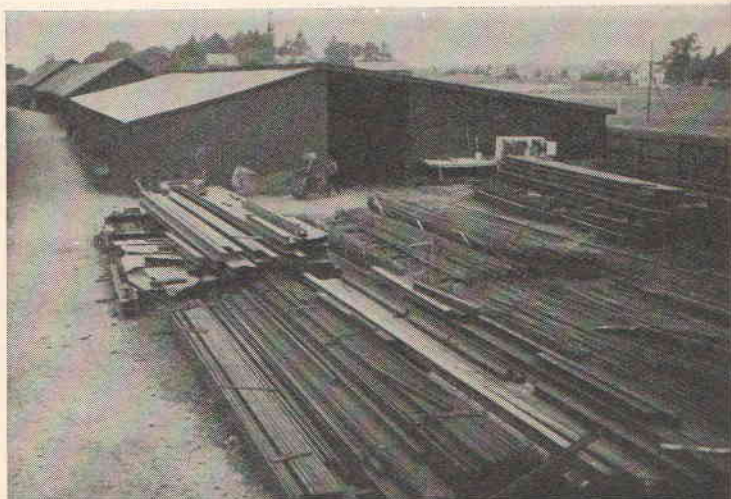

*A.-B. Eskilstuna
Kolimport & Han-
dels A.-B.: En del
av anläggningen vid
Norra stationen.*

järn. Bolaget representerar Höganäs-Billesholm, Gullhögens Cementfabrik, Karta & Oaxen m. fl. Dessutom är det delägare i ett fabriksföretag med tillverkning av mur och putsbruk. Bolaget äger avdelningskontor i Oxelösund och försäljning sker, förutom i Eskilstuna, över hela Bergslagen. Styrelsen består av kapten P. Schollin-Borg, disponent Arvid Nilsson och ingenjör Ivar Gustafsson, vilken även är verkställande direktör.

*A.-B. Eskilstuna Kolimport & Handels A.-B.:
Mellersta bilden: Exteriör
från Murbruksfabriken.
Nederst: Norra upplaget.*

Exteriör av Ericsson & Co:s kontor samt en del av lagerbyggnaderna.

ERICSSON & Co

ESKILSTUNA.

År 1903 grundades ovanstående firma av grosshandl. Anders Isaac Ericsson och Per Ericsson. Den sistnämnde separerade emellertid efter några år ur firman.

Rörelsen omfattade från början engroshandel med kolonialvaror och verksamheten förlades till egna fastigheten, Strandgatan 8 sedermera ändrad till Köpmangatan 78, där den fortfarande bedrivs. Affären började i mindre skala med försäljning i Eskilstuna, men så småningom utökades rörelsen rätt betydligt att omfatta försäljning även över större delen av länet. Efter hand upptogs flera artiklar till försäljning bl. a. tekniska etc.

Ericsson avled år 1936 och efterträddes av sin måg Axel Backman, som varit verksam i firman sedan år 1918.

A.-B. EDWIN R. JOHNSON

ESKILSTUNA.

Ovanstående företag grundades år 1918 som enskild firma av grosshandlare Edwin R. Johnson med ändamål att idka handel med utsäden, kraftfoder och gödningsämnen.

Rörelsen utvidgades undan för undan och år 1930 inköpte firman egen fastighet vid Strandgatan 3 med tillhörande magasiner. Här hade dessförinnan ett 50-tal år bedrivits spannmålsaffärer. Firman erhöll nu ändamålsenliga och praktiska lokaler för sin alltmera utvidgade verksamhet.

Firman har sedermera ombildats till bolag med Edwin Johnson som verkställande direktör.

Exteriör av A.-B. Edwin R. Johnsons kontors- & lagerbyggnader.

Översta bilden: Direktör Carl Olsson f. 6/10 1865, † 24/11 1934. Mellersta bilden: Grosshandlare Carl Hellberg, f. 30/10 1871, † 12/10 1925. Nedersta bilden: Grosshandlare Gustaf Riets, f. 2/6 1865, † 31/1 1923.

AKTIEBOLAGET ESKILSTUNAMAGASINET

ESKILSTUNA.

Från och med 1800-talcts sista årtionden befann sig vårt lands industri under inverkan av de tekniska uppfinningarna i ett storstilat uppsving, och den därmed förbundna företagaroptimismen kunde knappt undgå att sprida sig till andra näringsgrenar. Sålunda blev den svenska handeln under denna tid delaktig av ett ökat intresse.

I Eskilstuna hade även under denna tidpunkt industriernas antal ökat i en oerhörd takt — år 1880 var antalet 70 och år 1900 hade det stigit till det dubbla — och i samband därmed steg starkt behovet av bättre distributionsförhållanden. Redan på slutet av 1700-talet hade lofvärda försök gjorts att få fram effektivare distributionssystem av de tillverkade manufakturerna. Sålunda grundade den kände direktören L. E. Hallenius år 1773 ett s. k. Frestads Handels Contoir och han arbetade energiskt på att utsträcka handeln över hela riket och att sprida kännedom om Eskilstuna-produkterna. Men det måste medges att svenskarna ännu vid denna tidpunkt visade stor brist på affärsblick och affärsintresse. Den svenska handeln låg till största delen i utlänningars händer, framförallt i tyskarnas och dessa ville naturligtvis helst försälja sin egen produktion, som de ofta försågo med engelsk ursprungsbeteckning.

Eskilstunaindustrien kämpade därför länge en ojämn kamp på grund av dåliga avsettningsmöjligheter och det dröjde länge innan förhållandena blevo bättre. Svenskarna började emellertid så småningom inse, att de måste taga handeln i egna

Exteriör av A.-B. Eskilstunamagasinet's affärshus vid Bruksgatan 16.

händer och under 1800-talets senare hälvt grundade i Sverige företagsamma män en hel del handelshus, som verksamt bidragit till Sveriges ekonomiska blomstring.

Ett dylikt företag var A.-B. Eskilstunamagasinet. Denna firma grundades år 1898 och dess grundare voro direktör Carl Olsson, som blev bolagets verkställande direktör, grosshandlare Carl Hellberg, grosshandlare Gustaf Rietz, direktör Aug. Axelson, och förvaltare Rudolf Nilsson. Dessa män insågo tydligt behovet av att förbättrade distributionsmöjligheter kommo till stånd för den i rask takt ökade industriella produktionen och nu upporganiserades ett distributionsorgan, som under årens lopp över hela landet och till övriga skandinaviska länder utsänt en betydande del av Eskilstunaindustriens produktion. I likhet med de flesta äldre firmor började företaget sin verksamhet under relativt små förhållanden, men gick under en energisk och skicklig ledning en snabb utveckling till mötes. De första lokalerna vid Rademachergatan 37 blevo redan efter fem år för trånga och då inköptes tomten n:r 180 vid Bruksgatan 16 och där uppfördes en egen fastighet inrymmande kontor och lagerlokaler. Här fick företaget utvecklingsmöjligheter för sin alltmer omfattande rörelse.

Firman kom med tiden i allt närmare förbindelse med Eskilstunaindustrierna och erhöill en ingående kännedom om de olika fabrikernas leveransförmåga och kunde sålunda erhålla de allra bästa leverantörerna. Den alltjämt ökade omsättningen visade också att järnhandlarna i landet uppskattade bolagets verksamhet.

Genom sin intima kontakt med fabrikerna kom ledningen av bolaget på den tanken, att icke blott köpa av dessa, utan även försöka sälja till dem och bolaget upplade därför en välsorterad materialavdelning av stål och järn. Denna förlades till en byggnad, på samma tomt som de övriga lokalerna, men som hade blivit uppförd redan år 1836 till smedja och denna

I denna byggnad, som är uppförd år 1836 är A.-B. Eskilstunamagasinet's materialkontor inrymd.

ombyggdes nu för ändamålet. Även på denna avdelning lyckades bolaget få till stånd en omfattande distribution.

Utvecklingen inom branschen gick raskt framåt och man kan finna hur firman, som allt från sin start hållit jämna steg med utvecklingen och med vaken blick granskat varje nyhet, år från år upptagit allt flera artiklar till försäljning och introducerat den ena nyheten efter den andra. Att i detalj följa firmans utveckling från dess relativt blygsamma start fram till den ledande ställning den nu — 40 år senare — innehar, skulle dock föra allt för långt, därtill skulle fordras en historik över Eskilstunasmides-distributionens utveckling i Sverige, som till en betydande del sammanfaller med A.-B. Eskilstunamagasinet's.

Intressant är emellertid att se hur firman kunnat glädja sig åt en alltmer ökad krets av fasta, trogna förbindelser och att många av bolagets kunder redan i dess första år gynnade densamma med sina inköp.

För att stå i kontakt med sin gamla trogna kundkrets över hela landet, förfogar firman nu över fyra egna resande. Dessutom finnas kontor och nederlag i Stockholm samt platskontor i Göteborg.

Bolagets styrelse består numera av fru Ingeborg Olsson, född, Berg, herrar Aug. Axelson, Algot Duhs, bolagets verkst. direktör, samt Carl Oscar Hellberg.

Interiör från Bröderna Ericssons Maskinaffär A.-B.: En av lagerlokalerna.

BRÖDERNA ERICSSONS MASKINAFFÄR A.-B. ESKILSTUNA.

År 1917 startade bröderna Carl Aug. o. Henning Ericsson denna rörelse i fastigheten Teggelbruksgatan 1. Firman ombildades år 1923 till aktiebolag med Carl Aug. Ericsson som verkst. dir. Samtidigt flyttades rörelsen till rymligare och ändamålsenligare lokaler belägna vid Kungs- och Careligatorna. Verksamheten har med åren utvecklats och omfattar försäljning och lager av bl. a.: Elektr. transformatorer, motorer o. lampor. Elektrodrivna traverser, pumpar, fläktar, verktyg och förnödenheter av Bosch m. fl. fabrikat. Ävenså AGA:s apparater för svetsning och skärning, lödning etc. med gas samt armatur och kranar m. fl. artiklar.

SÖRMLÄNSKA LANTMÄNNENS CENTRALFÖRENING u. p. a. AVDELNINGSKONTORET I ESKILSTUNA.

Sörmländska Lantmännens Centralförening u. p. a., som är ansluten till Svenska Lantmännens Riksförbund har till syfte, dels att för medlemmarnas räkning anskaffa för jordbrukets rationella bedrivande viktiga artiklar såsom foderämnen, gödselmedel, utsäden, redskap m. m., dels ock förmedla försäljning av medlemmarnas lantmannaprodukter och lagra spannmålen samt dels i övrigt tillvarataga medlemmarnas intressen. Den vinst, som uppstår å föreningens verksamhet, återbäres till medlemmarna. Föreningen står öppen för alla jordbrukare inom Södermanlands län.

Föreningen grundades år 1905 och avdelningskontoret i Eskilstuna upprättades år 1913. Medlemsantalet är ca 3.000 fördelade på omkr. 90.000 har. Huvudkontoret är beläget i Nyköping. Lagerhuset i Eskilstuna, som moderniserades och tillbyggdes senast år 1935, rymmer ungf. 4.500 ton spannmål. Föreningens hela omsättning belöper sig till ca 9.000.000: — kr.

varav på Eskilstunaavdelningen kommer omkring 1.300.000 kr. Styrelsens ordförande är greve Carl Wachtmeister och verkst. direktör är Fritz Tryggvesson. Disponent i Eskilstuna är Wilh. Carlsson.

Exteriör av Centralföreningens magasin i Eskilstuna.

Exteriör av en av Hakonbolagets affärsfastigheter i Eskilstuna.

A.-B. HAKON SWENSON

— Hakonbolaget

ESKILSTUNA.

Detta företag startades 1918 i Västerås och öppnade redan första året nämligen den 1 juli 1918 filial i Eskilstuna liksom efterhand skett på ett flertal olika platser i Mellansverige. Hakonbolaget är, som bekant, ett köpmännens eget företag, i det att flertalet detaljhandlare inom kundkretsen äro aktieägare i företaget. Det är i första hand speceri- samt diversehandelsbranschens varubehov, som fylles genom denna detaljisternas egen inköpscentral. Utvecklingen har gått hastigt framåt. Redan första året uppnåddes en omsättning på 14 milj. kr., vilken sedan successivt stigit till 42 milj. Det ekonomiska samarbetet mellan detaljhandlarna genom Hakonbolaget inskränker sig emellertid icke till inköpen. En omfattande gemensamhetsreklam bedrivs även. Likaså föras ett antal egna varumärken under namnen *Corona* och *Hakons* m. fl. Hakonbolagets Eskilstunakontor sträcker sin verksamhet över stora delar av Sörmland. Under Eskilstunakontoret sorterar ett nederlag i Nyköping.

AKTIEBOLAGET ERNST HELLSTEDT & Co

ESKILSTUNA.

Denna rörelse startades år 1855 av B. G. Albin Hellstedt och han innehade densamma till år 1875, då han överlämnade den till brodern Ernst Severin Hellstedt. Denne Ernst Hellstedt överlät affären några år senare till herrar Gustaf Johnsson och Otto Carlsson, varvid firmanamnet ändrades till Ernst Hellstedt & Co. I december 1902 ombildades företaget till aktieföretag. Bolaget bedriver en synnerligen omfattande grosshandelsrörelse i järn- och smidesvaror och den har ett flertal representanter, vilka beresa hela landet. Som specialitet för firmans eskilstunaprodukter av alla slag, varibland särskilt må framhållas byggnadssmidern, verktyg och husgerådsartiklar jämte artiklar för sport.

Exteriör.

209